

A bölcsődei nevelés-gondozás szakmai szabályai

Módszertani levél

SZOCIÁLIS FÜZETEK

ÚJ SZÉCHENYI TERV

A BÖLCSŐDEI NEVELÉS-GONDOZÁS SZAKMAI SZABÁLYAI

Módszertani levél

Budapest, 2012

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma
Szociális és Gyermekjóléti Szolgáltatások Főosztály
megbízásából és egyetértésével

Összeállította:

NEMZETI CSALÁD- ÉS SZOCIÁLPOLITIKAI INTÉZET

NEMZETI REHABILITÁCIÓS ÉS SZOCIÁLIS HIVATAL

1071 Budapest, Damjanich u. 48.

Tel: 462-64-00 Fax: 462-64-01

E-mail: nrszh@nrszh.hu

A kiadvány a TÁMOP 5.4.2-08/1-2009-0001 számú
„Központi Szociális Információs Fejlesztések” című
kiemelt projekt keretében,
az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Szociális Füzetek

Budapest, 2012

Készült:

A bölcsődei gondozás- nevelés minimumfeltételeiről és a szakmai munka részletes szempontjairól

Módszertani levél

OCSGYVI, 1999

A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja

Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet Gyermekjóléti és Gyermekvédelmi Főosztály

Budapest, 2008

A bölcsődei korai fejlesztés és gondozás

Kérdőíves felmérés 2004. év

ICSSZEM – NCSSZI

Budapest, 2006

A BÖLCSŐDEI NEVELÉS-GONDOZÁS SZAKMAI SZABÁLYAI

Módszertani levél

SZOCIÁLPOLITIKAI ÉS MUNKAÜGYI INTÉZET

Budapest, 2009

Szakmai dokumentumok felhasználásával

Szerzők:

Balogh Lászlóné

Barbainé Bérci Klára

Kovácsné Bárány Ildikó

Nyitrai Ágnes Dr.

Rózsa Judit

Tolnayné Falusi Mária

Vokony Éva

Véleményezték:

Regionális Módszertani Bölcsődék Munkatársai

Tartalomjegyzék

A bölcsőde működtetésével kapcsolatos általános információk	9.
A bölcsőde definíciója, funkciói	9.
A bölcsőde létesítésének feltételei.....	9.
A bölcsőde működtetésére vonatkozó feltételek.....	11.
A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja.....	16.
A bölcsődei nevelés-gondozás célja.....	16.
A bölcsődei nevelés-gondozás alapelvei	17.
A bölcsődei nevelés-gondozás feladatai	19.
A bölcsődei élet megszervezésének elvei	20.
A bölcsődei nevelés-gondozás főbb helyzetei	23.
Alapellátáson túli, a családi nevelést támogató szolgáltatások.....	26.
Dokumentáció	26.
A fejlődés leggyakoribb jellemzői a bölcsődés kor végére	28.
Sajátos nevelési igényű gyermek nevelése, gondozása, fejlesztése	29.
A felvétel rendje	30.
A sajátos nevelési igényű gyermekek elhelyezési módjai a bölcsődében	30.
Személyi feltételek.....	31.
Tárgyi feltételek	31.
Nevelés-gondozás-fejlesztés	33.
Dokumentáció	34.
Alapellátáson túli, a családi nevelést támogató szolgáltatások	35.
Időszakos gyermekfelügyelet	35.
Játszócsoporth	35.
Játék- és eszközkölcshözjárás	36.
Házi gyermekfelügyelet	36.
A bölcsődei nevelés-gondozás személyi feltételei.....	37.
A bölcsődei nevelés-gondozás tárgyi feltételei.....	41.
A bölcsőde helyiségei	41.
A gyermekek által használt helyiségek	41.
A bölcsőde egyéb helyiségei.....	42.
A dolgozók szociális helyiségei.....	43.
A regionális módszertani bölcsőde többlethelyisége.....	43.
Terasz	43.

Játszókert.....	43.
Felületi kialakítása	43.
Növényzet.....	44.
Kerítés	44.
Homokozó	44.
Pancsoló, vízpermetező	45.
Játékkészlet.....	45.
Felszerelési jegyzék	48.
A bölcsőde vízellátása, fűtése, külső világítása.....	56.
Egészségmegőrzés, mint bölcsődei feladat.....	57.
Közvetlen prevenció	57.
Gyógyszeradás, elsősegély	57.
Élelmezés	59.
Csecsemőtáplálás	59.
Kisgyermektáplálás	59.
Az étkeztetés közegészségügyi szabályai	60.
A bölcsőde egészség-, baleset- és munkavédelemmel kapcsolatos szabályai	63.
Egészségvédelemmel kapcsolatos szabályok	63.
Balesetvédelemmel kapcsolatos szabályok	65.
Munkavédelemmel kapcsolatos szabályok.....	67.
A bölcsődei dokumentáció	68.
Bölcsődevezető.....	68.
Kisgyermeknevelők	69.
Bölcsődeorvos.....	69.
Élelmezésvezető	69.
Jogszabályok.....	70.
A módszertani kiadványok, szakmai segédletek jegyzéke	71.
Mellékletek:	73.
1. sz. melléklet:	
Szakmai ajánlás a többcélú, egységes óvoda-bölcsőde intézmények bevezetéséhez és működtetéséhez	
2. sz. melléklet: Vízpermetező – fotók	
3. sz. melléklet: Minta munkaköri leírás	
4. sz. melléklet: Minta házirend	
5. sz. melléklet: Segédlet a térítési díj szabályainak alkalmazására	

A bölcsőde működtetésével kapcsolatos általános információk

A bölcsőde definíciója, funkciói

A bölcsőde a gyermekjóléti alapellátás részeként a gyermekek napközbeni ellátásának egyik formája. A bölcsőde a családban nevelkedő – 20 hetestől - 3 éves korú – gyermekek szakszerű gondozását és nevelését végző intézmény. Ha a gyermek a 3. évét betöltötte, a bölcsődei gondozási-nevelési év végéig maradhat a bölcsődében. A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatóságról szóló 1997. évi XXXI. törvény {továbbiakban: gyermekvédelmi törvény} 42. § (1) bekezdés értelmében, amennyiben a gyermek még nem érett az óvodai nevelésre, a 4. életének betöltését követő augusztus 31.-ig nevelhető és gondozható a bölcsődében.

A bölcsőde végezheti a sajátos nevelési igényű gyermekek korai habilitációs és rehabilitációs célú nevelését és gondozását is a gyermek 6 éves koráig.

A bölcsőde az alapellátáson túl szolgáltatásként speciális tanácsadással, időszakos gyermekfelügyelettel, gyermekhotel működtetésével, játszócsoport működtetésével, házi gyermekfelügyelet és gondozás biztosításával, játék- és eszközkölcsonzással, gyermekétkeztetéssel is segítheti a családokat.

A bölcsőde létesítések feltételei

A bölcsőde működtetése – a gyermekvédelmi törvény 100. § (1) bekezdés értelmében – **működési engedélyhez kötött.**

Működési engedélyezési eljárásra, valamint a kapacitás befogadásra vonatkozó szabályok:

A működési engedélyezés részletes szabályait a gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltató tevékenység engedélyezéséről, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi vállalkozói engedélyről szóló 259/2002. (XII. 18.) kormányrendelet {továbbiakban: Gymr.} részletesen tartalmazza.

A működést engedélyező szerv első fokon a gyermekek napközbeni ellátása esetén a szolgáltató (intézmény) székhelye, illetőleg telephelye szerint illetékes, szociális és gyámhivatal. Amennyiben a szolgáltató (intézmény) székhelyén vagy valamelyik telephelyén a gyermekjóléti szolgáltatás mellett gyermekvédelmi szakellátást, vagy bentlakásos szociális intézményi ellátást is nyújt, abban az esetben is a székhely, telephely szerint illetékes szociális és gyámhivatalok járnak el. Telephellyel rendelkező szolgáltató (intézmény) esetén az ellátást nyújtó székhelyre és az egyes telephelyekre külön kell működési engedélyt kiadni, és a Gymr-nek a szolgáltatóra (intézményre) vonatkozó szabályait, mind az ellátást nyújtó székhelyre, mind a telephelyekre megfelelően alkalmazni kell {Gymr. 3. § (4a) bekezdés}.

A működést engedélyező szerv a szolgáltató tevékenységet engedélyezi, ha a fenntartó a szükséges dokumentumokat, iratokat becsatolta, ha a személyi, tárgyi feltételek megfelelnek a külön jogszabályban meghatározott követelményeknek és a szakhatóságok (első fokon a kistérségi népegészségügyi intézet, építésügyi hatóság, tűzvédelmi szakhatóság és a megyei kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatóságának kerületi hivatala) a szakvéleményükben hozzájárulnak a működtetéshez.

A működési engedélyezési eljárás során, **amennyiben egyházi, vagy nem állami fenntartású bölcsődében korai fejlesztést és gondozást, valamint fejlesztő felkészítést is végeznek** a fejlesztő felkészítéshez szükséges személyi és tárgyi feltételek teljesítése kérdésében – elsőfokú eljárásban az intézmény székhelye, telephelye szerint illetékes megyei, fővárosi főjegyzőt, másodfokú eljárásban a Kormány általános hatáskörű államigazgatási szervét szakhatóságként jelöli ki {Gymr. 4. §. (9) bekezdés d) pont}.

A működési engedélyezési eljárás során a bölcsőde szakmai programját a regionális módszertani bölcsőde szakértőként véleményezi {Gymr. 4. § (11) bekezdés}.

A működési engedélyben fel kell tüntetni, ha a bölcsőde korai fejlesztést és gondozást, illetve fejlesztő felkészítést végez {Gymr. 6. § (6) bekezdés f) pont}.

A működési engedélyt kiadó szerv a fenntartó részére tanúsítványt állít ki, melyet a szolgáltató székhelyén jól látható módon ki kell függeszteni.

A gyermekvédelmi törvény 145. § (1) bekezdés értelmében, a külön törvényben meghatározottak szerint **normatív hozzájárulásra**, illetve **feladatfinanszírozásra jogosult a jogerős működési engedéllyel** gyermekjóléti vagy gyermekvédelmi szolgáltató tevékenységet végző, **közfeladatot ellátó egyházi** és – külön törvényben meghatározott – nem állami **fenntartó**.

A (2) bekezdés alapján az állami, egyházi és nem állami fenntartó normatív állami hozzájárulásra való jogosultságának feltétele:

- a) személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátást nyújtó új szolgáltatónak, intézménynek, hálózatnak;
- b) **gyermek napközbeni ellátása** és gyermekek átmeneti gondozása **esetében az új férőhelyeknek** a gyermekjóléti szolgáltatások területi lefedettségét figyelembe vevő, **külön jogszabály szerinti finanszírozási rendszerbe történő befogadása**.

A továbbiakban a (2a) bekezdés határozza meg, hogy a (2) bekezdés alkalmazásában **új szolgáltatónak, intézménynek, hálózatnak, illetve férőhelyszámnak az minősül, amelyre a fenntartó 2011. december 31-én nem rendelkezett jogerős működési engedéllyel és a gyermekjóléti szolgáltatások területi lefedettségét figyelembe vevő finanszírozási rendszerbe nem nyert még befogadást**.

A Gymr. 4. § (6a) bekezdés értelmében, **ha a fenntartó** a gyermekvédelmi törvény 145. § (2) bekezdése szerinti, a gyermekjóléti szolgáltatások területi lefedettségét figyelembe vevő **finanszírozási rendszerbe történő befogadását kéri**, és a Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal **előzetes szakhatósági hozzájárulását nem csatolja, azon szolgáltató, intézmény, hálózat, illetve férőhelyszám esetében, amellyel az ellátásra köteles helyi önkormányzat feladatellátási kötelezettségének tesz eleget**, illetve amelyre nézve a **fenntartó eu-**

rópai uniós vagy hazai fejlesztési támogatásban részesül, a kérelemhez csatolni kell a jegyző feladatellátást igazoló nyilatkozatát, illetve a pályázat elnyerését igazoló dokumentumot.

A Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatalról, valamint eljárásának részletes szabályairól szóló 331/2010. (XII. 27.) Korm. rendelet {a továbbiakban: Hr.} szakhatóságként az NRSZH-t jelöli ki a finanszírozási rendszerbe történő befogadási eljárásban {4. §. f) pont}. A gyermekvédelmi törvény szerint tehát, minden fenntartó köteles befogadást kérni, ha állami támogatást szeretne. Az NRSZH azonban a rendelkezésre álló kapacitásoktól függetlenül befogadja az olyan szolgáltatást, férőhelyet, illetve ellátotti számot, amelynek kialakítására a fenntartó hazai vagy európai uniós támogatásban részesül, továbbá az olyan állami, illetve önkormányzati fenntartót, amely a szolgáltatás létrehozásával vagy bővítésével feladatellátási kötelezettségének tesz eleget {Hr. 21/A. §. (4) bek.}.

A bölcsőde működtetésére vonatkozó rendelkezések

A bölcsőde működtetése fenntartó típusok szerint

A gyermekvédelmi törvény 5. §. s) pontja rendelkezik a fenntartók formáiról, mely alapján fenntartó lehet:

- **állami fenntartó** (helyi önkormányzat, a helyi önkormányzatok intézményi társulásai, a települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulása, nemzetiségi önkormányzat, központi költségvetési szerv),
- **egyházi fenntartó,**
- **nem állami fenntartó** (civil szervezetek, alapítvány, egyesület, non-profit gazdasági társaságok, for-profit gazdasági társaság).

Szervezeti feltételek

A bölcsődék önkormányzat által fenntartott intézmények tekintetében, alapító okirattal rendelkező intézmények és mind szervezeti, mind szakmai önállósággal rendelkeznek. A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet {továbbiakban: NM rendelet} 35. § (4) bekezdése alapján a bölcsőde más intézménnyel összevontan is működhet (többcélú, közös igazgatású intézmény, vagy integrált formában), de ebben az esetben biztosítani kell az önálló szervezeti és szakmai egységként történő működtetését. Önmagukban integrálhatók egyesített bölcsődék vagy bölcsődei igazgatóságok szervezeti formában.

Gazdasági besorolásuk – az államháztartás rendjéről szóló 2011. évi CXCV. törvény alapján – önállóan működő és gazdálkodó, valamint önállóan működő költségvetési szerv, az alapító (fenntartó) döntése alapján.

A bölcsődében fizetendő térítési díjra vonatkozó rendelkezések

2012. január elsejétől már nem csak az étkezésre, hanem a gondozásra is kérhető térítési díj a bölcsődében. A törvény a fenntartóra bízta annak eldöntését, hogy él-e a jogszabály adta lehetőséggel és bevezeti-e a gondozásért kérhető térítési díjat, tehát minden önkormányzat és más fenntartó maga dönthet ebben a kérdésben.

A térítési díj meghatározása tekintetében nagyon fontos megkülönböztetni és jól elkülöníteni az intézményi és a személyi térítési díj fogalmát.

Az *intézményi térítési díj* a szolgáltatási önköltség és a normatív állami hozzájárulás különbözete, tehát az az összeg, **amit a fenntartó az ellátáshoz biztosít** vagy saját kiegészítésként vagy térítési díjakkól.

Az intézményi térítési díjból kell számítani a *személyi térítési díj* összegét, **amely a szülő által fizetendő összeg**. A személyi térítési díj összegét az intézményvezető állapítja meg. A törvény szabályai szerint a bölcsődei személyi térítési díj összege – **az étkezéssel együtt** – nem haladhatja meg **a család egy főre eső nettó jövedelmének a 25 %-át. Tehát, a személyi térítési díj kiszámításánál garanciális szabály, hogy a szülő által fizetendő összeg nem haladhatja meg a család egy főre eső nettó jövedelmének a 25 %-át!**

Az önkormányzati fenntartónak lehetősége van arra is – a rendeletében foglaltak szerint – , hogy alacsonyabb összegben állapítsa meg a személyi térítési díjat. Tehát kevesebbet kérjen a szülőktől a jogszabályba foglalt – korábban említett – maximális mértéknél. A fenntartónak egyedi esetekben arra is van lehetősége, hogy elengedje a térítési díjat, ezzel rugalmasan igazodva a felmerülő egyedi élethelyzetekhez. A konkrét összegek meghatározásánál figyelembe vehet például szociális szempontokat, valamint a jövedelmi viszonyokat is.

A személyi térítési díj megállapításához a szülőnek **jövedelem nyilatkozatot kell benyújtania** a 328/2011. (XII.29.) Korm. rendelet 5. melléklete szerinti formanyomtatványon, ha a fenntartó úgy döntött, hogy a gondozásra is megállapítanak térítési díjat. Amennyiben **a szülő vállalja a mindenkori intézményi térítési díjjal azonos személyi térítési díj megfizetését, abban az esetben nem kell jövedelemnyilatkozatot benyújtania**, erre a jogszabály lehetőséget biztosít.

A jogszabály vagyonyilatkozat kitöltését nem írja elő és nem is hatalmazza fel a fenntartókat arra, hogy a vagyoni viszonyokat vizsgálják.

A gyermekvédelmi törvény rendelkezése értelmében a személyes gondoskodásban részesülő személyekről az intézmény vezetője elkülönített nyilvántartást vezet, mely nyilvántartás tartalmazza többek között a térítési díjra vonatkozó adatokat, dokumentumokat is. A térítési díj fizetésének dokumentálása a 328/2011.(XII.29.) Korm. rendelet 1. melléklete szerinti formanyomtatványon történik. A gyermekvédelmi törvény a továbbiakban meghatározza azt is, hogy az adatkezelő szervnek, így a bölcsődének is biztosítani kell az általa kezelt adatoknak a védelmét, hogy ahhoz jogosulatlan szerv, vagy személy ne férjen hozzá. A bölcsődében tehát, a szülők által benyújtott jövedelemnyilatkozatokat elkülönülten, zárt szekrényben kell tárolnia az intézményvezetőnek.

A térítési díj szabályainak gyakorlati alkalmazására készült segédlet az 5. számú mellékletben található.

A bölcsőde nyitva tartása:

A bölcsőde nyitvatartási idejét a fenntartónak kell meghatároznia figyelembe véve a bölcsődébe járó gyermekek szüleinek munkakezdését és befejezését, valamint a bölcsődéből a munkahelyre, illetve a visszautazás időtartamát. Leggyakoribb a reggel 6-tól este 6-ig tartó nyitva tartás. A bölcsődében minimum nyitvatartási idő: 10 óra. Azon szülők számára, akiknek munkaideje ezt szükségessé teszi, a bölcsőde, szolgáltatás keretében, meghosszabbított nyitva tartást biztosíthat, 19 óráig. Erről, valamint a bölcsőde által biztosított egyéb szolgáltatások működtetése, nyitva tartása tekintetében a fenntartó dönt.

A gyermekvédelmi törvény 42. § (5) bekezdése alapján a bölcsőde nyári nyitvatartási rendjét a fenntartónak kell jóváhagyni. Fontos, hogy a szülők felé történő tájékoztatás kellő időben megtörténjen, ezért célszerű a nyári nyitva tartás rendjéről akkor dönteni a fenntartónak, amikor év elején, meghatározza a térítési díj tárgyévi összegét.

A bölcsődei felvétel rendje:

Bölcsődébe felvehető: minden olyan kisgyermek, akinek szülei, nevelői, gondozói valamilyen ok miatt nem tudják biztosítani a napközbeni ellátást. A gyermekvédelmi törvény az általános rendelkezéshez ad egy kiegészítő szabályt, miszerint előnyben kell részesíteni a felvételi eljárás során azon kisgyermeket, akinek szociális- vagy egyéb ok miatt egészséges fejlődése érdekében szükséges a bölcsődei nevelés, gondozás.

A továbbiakban a gyermekvédelmi törvény 42/A. §-a értelmében a bölcsődei felvételnél előnyben kell részesíteni azt a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermeket, akinek szülője, vagy más törvényes képviselője igazolja, hogy munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban áll.

Védelembe vétel esetén a települési önkormányzat jegyzője kötelezi a szülőt, hogy folyamatosan vegye igénybe a gyermekek napközbeni ellátását {gyermekvédelmi törvény 68. § (3) bekezdés a) pont}.

A gyermek bölcsődébe történő felvételét a szülő kérheti, egyéb esetekben a szülő hozzájárulásával kezdeményezheti:

- a területi védőnő,
- a házi gyermekorvos, vagy a háziorvos,
- a szociális ill. családgondozó,
- a gyermekjóléti szolgálat,
- a gyámhatóság.

A szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleményében javaslatot tehet a sajátos nevelési igényű gyermek bölcsődében történő korai fejlesztésére.

A Gyvt. 94. § (5) bekezdése alapján a települési önkormányzat által fenntartott bölcsőde ellátási területe a település lakosságára terjed ki, kivéve, ha az intézményt társulás keretében tartják fenn, vagy ha az önkormányzat az ellátást szerződésben vállalta más önkormányzat lakosságára kiterjedően is.

A bölcsőde kapcsolatai

A bölcsődei nevelés-gondozás a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését. Tevékenységét a vonatkozó gyermeki és szülői jogok és köteleességek figyelembe vételével végzi.

A szülő joga, hogy:

- megválassza az intézményt, melyre gyermeke nevelését-gondozását bízta;
- megismerhesse a gyermekcsoportok életét;
- megismerje a nevelési-gondozási elveket;
- tanácsot, tájékoztatást kérjen és kapjon a kisgyermeknevelőtől;

- véleményt mondjon, illetve javaslatot tegyen a bölcsőde működésével kapcsolatban;
- megismerje saját gyermeke ellátásával kapcsolatos dokumentumokat.

A szülő kötelessége, hogy:

- a gyermeke ellátásában közreműködő személyekkel és intézményekkel együttműködjön,
- a fizetendő térítési díjat időben rendezze,
- az intézmény házirendjét betartsa.

A gyermek joga, hogy:

- segítséget kapjon a saját családjában történő nevelkedéséhez, személyiségének kibontakoztatásához, a fejlődését veszélyeztető helyzet elhárításához, a társadalomba való beilleszkedéshez;
- sérülés, tartós betegség esetén a fejlődését és személyisége kibontakozását segítő különleges ellátásban részesüljön;
- a fejlődésére ártalmas környezeti és társadalmi hatások, valamint az egészségére káros szerek ellen védelemben részesüljön;
- emberi méltóságát tiszteletben tartsák, a bántalmazással – fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal – , az elhanyagolással szemben védelemben részesüljön;
- a hátrányos megkülönböztetés minden formájától mentes nevelésben-gondozásban részesüljön.

A bölcsődelátogatás, a családlátogatás, a szülővel történő fokozatos beszoktatás és a napi találkozások biztosítják, hogy a szülők megismerjék a bölcsődei nevelés-gondozás elveit és gyakorlatát, a kisgyermeknevelő pedig, a szülő segítségével megismeri a gyermek egyéni igényeit, szokásait.

Ezek a tapasztalatok kölcsönösen segítik a család és az intézmény közötti jó kapcsolat kialakítását és elősegítik az együttnevelés megvalósulását.

A bölcsőde – egymás kompetencia határainak kölcsönös tiszteletben tartásával – együttműködik mindazokkal, akik a családoknak nyújtott szolgáltatások és ellátások során a gyermekkel, illetve a gyermek családjával kapcsolatba kerülhetnek (gyermekjóléti szolgálat, védőnői szolgálat, házi gyermekorvosi szolgálat, nevelési tanácsadó, családsegítő központ, óvoda, képző intézmények, a korai fejlesztés szakemberei, szakértői bizottság, gyermekvédelmi szakellátás, gyámügy).

A gyermekjóléti szolgálat a gyermekjóléti alapellátás része és ezen belül is preventív munkát végez, tehát a segítő, támogató munka koordinátora. A gyermekvédelmi törvény 17. §. (1) bekezdés felsorolja azon intézményeket, szervezeteket, melyeknek a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében jelzési kötelezettsége van, mint a jelzőrendszer tagja.

A jelzőrendszer tagjai team munkában dolgoznak, melynek célja, hogy különböző szakemberek a segítő tevékenység során, a saját területükön ellátott feladataikat, egymással konzultálva, egymás munkáját megismerve, támogatva, kiegészítve dolgozzanak a cél érdekében. A jelzőrendszer tagjai esetében konstruktív együttműködésre van szükség.

A bölcsőde finanszírozása

Az állam a bölcsőde működtetéséhez normatíva formájában járul hozzá, melynek feltételét és mértékét a mindenkorai költségvetési törvény tartalmazza.

A 3 év alatti gyermekek ellátása a klasszikus bölcsődei ellátás mellett az alábbi intézményekben valósulhat meg

A 3 év alatti gyermekek napközbeni ellátása nem csupán önálló bölcsődében valósulhat meg, hanem bölcsőde-óvoda közös intézményben és egységes óvoda-bölcsőde intézményben is.

Bölcsőde-óvoda közös intézmény: olyan ellátási forma, ahol az intézményen belül van olyan egység, amelyik a 0-3 éves korosztályt, és van olyan egység, amelyik a 3-6 (7) éves korosztályt látja el. A 0-3 éves korúak ellátását a bölcsődei szabályzók, a 3-6 (7) éveseket pedig az óvodai szabályzók határozzák meg, a két ellátási forma szakmailag önállóan működik.

Az óvoda épületében működő bölcsődei egység sok esetben megoldást jelenthet a 0-3 éves korosztály napközbeni ellátásának biztosítására azon településeken, **ahol kevés az esély az önálló bölcsőde létesítésére** és ahol nincs folyamatosan igény a több csoportos bölcsődei intézményre, mert a gyermekek száma ezt nem teszi lehetővé.

Egységes óvoda-bölcsőde

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény (a továbbiakban: közoktatási törvény) deklarálja az egységes óvodai és bölcsődei nevelési feladatokat ellátó intézmény létesítésére vonatkozó feltételeket {közoktatási törvény 33. § (14) bekezdés}. A működtetésre vonatkozó részletes szabályokat, előírásokat a közoktatási törvény végrehajtási rendelete határozza meg.

Ott, ahol jogszabály nem teszi kötelezővé a települési önkormányzat részére a bölcsődei nevelés megszervezését, fenntartását és a gyermekek száma nem teszi lehetővé az óvodai csoport-, illetve a bölcsődei csoport külön-külön történő működtetését, feltéve, hogy minden, a településen lakóhellyel, ennek hiányában tartózkodási hellyel rendelkező gyermek óvodai felvételi kérelme teljesíthető, javasolt átgondolni az egységes óvodai és bölcsődei nevelési feladatokat ellátó intézmény létesítésének lehetőségét.

Az egységes óvoda bölcsőde intézmény csoportszervezésekor tehát függetlenül attól, hogy önálló intézményként vagy intézményegységként működik – **egy gyermekcsoport alakítható ki**, amelyben a gyermeklétszám nem haladhatja meg a **húsz főt** és a három év alatti gyermekek száma nem lehet több **öt főnél**. Az öt fő 2-3 éves gyermek alcsoportot alkot az óvodai csoporton belül, szakképzett kisgyermeknevelő foglalkozik velük.

Ez a megoldás tehát nem a teljes bölcsődés korosztály számára nyújt ellátási lehetőséget, csupán a 2-év feletti gyermekek elhelyezésére ad módot, a megnevezett kritériumok mentén.

Ez az intézményi struktúra alapvetően a közoktatási rendszerhez tartozik, ugyanakkor vannak szabályzók a 3 év alatti gyermekek ellátására vonatkozóan. A jogszabályi háttér tehát biztosítja a feltételrendszert. Bővebben lásd. 1. számú melléklet.

A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja

A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja:

- az ENSZ Emberi jogok nyilatkozata;
- az ENSZ Egyezmény a gyermek jogairól;
- az Európa Tanács Miniszterek Bizottsága Rec. (2002) 8-as ajánlása a tagállamok számára a napközbeni gyermekellátásról;
- az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról;
- a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről;
- a 4/2010. (I. 19.) OKM rendelet a pedagógiai szakszolgálatokról;
- 259/2002. (XII. 18.) Korm. rendelet a gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltató tevékenység engedélyezéséről, valamint a gyermekvédelmi vállalkozói engedélyezésről;
- a pszichológiai és a pedagógiai kutatások eredményei;
- az első életéveknek a későbbi fejlődés szempontjából is meghatározó szerepének elismerése;
- a bölcsődei nevelés-gondozás története alatt felhalmozott emberi és szakmai értékek, ezeken belül is hangsúlyozottan „A bölcsődei gondozás-nevelés minimumfeltételei és a szakmai munka részletes szempontjai” c. kiadvány (OCSGYVI, 1999), valamint a módszertani levelek, útmutatók, ajánlások;
- a bölcsődei ellátás nemzetközileg elismert gyakorlata.

Ezek figyelembevételével határozza meg a bölcsődékben és a bölcsődei-óvodai integrációban működő bölcsődei csoportokban folyó nevelő-gondozó munka szakmai alapelveit, melyek érvényesek a speciális csoportokra és a szolgáltatásokra is, a sajátosságaiknak megfelelő kiegészítésekkel. Ezeknek az elveknek az elfogadása és a gyakorlatban való érvényesítése a bölcsőde nevelő-gondozó munkájának minimum követelménye.

„A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja” keretül szolgál a gyermekjóléti és gyermekvédelmi ellátás keretein belül a 0-3 éves korosztály ellátására vonatkozó szakmai standardok és a bölcsődei nevelés-gondozás egyes területeihez kapcsolódó módszertani javaslatok kidolgozásához.

Az egyes bölcsődék elkészítik a saját szakmai programjukat (jogsabályi előírás alapján), melyet „A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja”, mint a tartalmi szabályozás legmagasabb szintű dokumentuma figyelembevételével dolgoznak ki. Ez az egymásra épülés biztosítja egyrészt az általános követelmények teljesítését, másrészt pedig az egyes intézmények szakmai önállóságát, a családok és a fenntartók elvárásaihoz és a helyi lehetőségekhez igazodást.

A bölcsődei nevelés-gondozás célja

A családban nevelkedő kisgyermek számára a családi nevelést segítve, napközbeni ellátás keretében a gyermek fizikai- és érzelmi biztonságának és jóllétének megteremtésével, feltétel nélküli szeretettel és elfogadással,

a gyermek nemzetiségi/etnikai hovatartozásának tiszteletben tartásával, identitásának erősítésével kompetenciájának figyelembevételével, tapasztalatszerzési lehetőség biztosításával, viselkedési minták nyújtásával elősegíteni a harmonikus fejlődést.

A hátrányos helyzetű, a szegény és a periférián élő családok gyermekei esetében a hátrányoknak és következményeiknek enyhítésére törekvés, szükség esetén más intézményekkel, szervezetekkel, szakemberekkel együttműködve. A valamilyen kisebbséghez tartozó gyermekek esetében fontos a nemzetiségi/etnikai hovatartozás tiszteletben tartása, az identitástudat kialakulásának segítése. A csoportban gondozható, nevelhető sajátos nevelési igényű gyermekek esetében pedig, minél fiatalabb életkortól kezdve a gondozásba ágyazott fejlesztés formájában segíteni a rehabilitációt és a rehabilitációt. Mindezek segítik az egyenlő esélyekhez jutást, a társadalmi beilleszkedést.

A bölcsődei nevelés-gondozás alapelvei

A családi nevelés elsődlegességének tisztelete

A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége. A bölcsőde a családi nevelés értékeit, hagyományait és szokásait tiszteletben tartva és lehetőség szerint erősítve vesz részt a gyermekek gondozásában, nevelésében, illetve szükség esetén lehetőségeihez mérten törekedve a családi nevelés hiányosságainak kompenzálására, korrigálására. Mindezek értelmében fontos tehát a szülők számára lehetővé tenni a tevékeny, különböző szinteken és módokon megvalósuló bekapcsolódást a bölcsőde életébe.

A gyermeki személyiség tiszteletének elve

A gyermeket – mint fejlődő személyiséget – a kisebb körű kompetenciából fakadó nagyobb segítségigénye/ráutaltsága miatt különleges védelem illeti meg.

A bölcsődei nevelés-gondozás érték közvetítő és értékteremtő folyamat, amely a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására, a személyes, a szociális és a kognitív kompetenciák fejlődésének segítésére irányul, az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok tiszteletben tartásával.

A nevelés és gondozás egységének elve

A nevelés és a gondozás elválaszthatatlan egységet alkotnak. A nevelés tágabb, a gondozás szűkebb fogalom: a gondozás minden helyzetében nevelés is folyik, a nevelés helyzetei, lehetőségei azonban nem korlátozódnak a gondozási helyzetekre.

Az egyéni bánásmód elve

A gyermek fejlődéséhez alapvető feltétel a felnőtt őszinte érdeklődése, figyelme, megbecsülése, a kompetenciájának elismerésén alapuló választási lehetőség biztosítása az egyes élethelyzetekben, a pozitív megnyilvánulások támogatása, megerősítése, elismerése.

A kisgyermeknevelő meleg, szeretetteljes odafordulással, a megfelelő környezet kialakításával, a gyermek életkori- és egyéni sajátosságait, fejlettségét, pillanatnyi fizikai és pszichés állapotát, hangulatát figyelembe véve segíti a gyermek fejlődését. Fontos, hogy a bölcsődébe járó gyermekek mindegyike folyamatosan érezze a róla gondoskodó felnőtt elfogadását akkor is, ha lassabban fejlődik, akkor is, ha esetleg több területen jelentős eltérést mutat az átlagos fejlődéstől; ha sajátos nevelési igényű; ha viselkedése bizonyos esetekben különbözik a megszokottól, emiatt nehezebben kezelhető. A kisgyermeknevelő elfogadja, tiszteletben tartja a gyermek vallási, nemzetiségi/etnikai, kulturális ... stb. hovatartozását, és a lehetőségek szerint segíti az identitástudat kialakulását és fejlődését, segíti a saját és a más kultúra és hagyományok megismerését és tiszteletben tartását.

A biztonság és a stabilitás elve

A gyermek személyi- és tárgyi környezetének állandósága („saját” kisgyermeknevelő-rendszer, felmenőrendszer, csoport- és helyállandóság) növeli az érzelmi biztonságot, alapul szolgál a tájékozódáshoz, a jó szokások kialakulásához.

A napirend folyamatosságából, az egyes mozzanatok egymásra épüléséből fakadó ismétlődések tájékozódási lehetőséget, stabilitást, kiszámíthatóságot eredményeznek a napi események sorában, növelik a gyermek biztonságérzetét.

A gyermek új helyzetekhez való fokozatos hozzászoktatása segíti alkalmazkodását, a változások elfogadását, az új megismerését, a szokások kialakulását. A biztonság nyújtása természetesen magában foglalja a fizikai és a pszichikai erőszak minden formájától való védelmet is.

Az aktivitás, az önállósulás segítésének elve

A gyermek ösztönzése, megnyilvánulásainak elismerő, támogató, az igényekhez igazodó segítése, az önállóság és az aktivitás tevékenység-specifikusságának, fizikai és pszichés állapottól függésének elfogadása, a gyermek felé irányuló szeretet, elfogadás és empátia fokozzák az aktivitást és az önállóság iránti vágyat.

A biztonságos és tevékenységre motiváló személyi és tárgyi környezet megteremtése, a próbálkozásokhoz elegendő idő biztosítása, a gyermek meghallgatása, véleményének figyelembevétele, a kompetenciájának megfelelő mértékű döntési lehetőség biztosítása a bölcsődei nevelés-gondozás egyik kiemelt feladata.

A kisgyermeknevelő az élményszerzés lehetőségének biztosításával, saját példamutatásával, az egyes élethelyzeteknek a gyermek számára átláthatóvá, befogadhatóvá, kezelhetővé tételével, a tapasztalatok feldolgozásának segítségével, az egyes viselkedésformákkal való próbálkozások bátorításával segíti a tanulást.

Az egységes nevelő hatások elve

A nevelés érték közvetítés és értékteremtés egyben. Eredményessége érdekében fontos, hogy a gyermekkel foglalkozó felnőttek – a közöttük lévő személyiségbeli különbözőségek tiszteletben tartásával – a gyermek elfogadásában; a kompetenciájának és pillanatnyi szükségleteinek megfelelő fizikai és érzelmi biztonság és szeretetteljes gondoskodás nyújtásában; öntevékenységének biztosításában egyetértsenek; az alapvető értékek, erkölcsi normák és célok tekintetében nézeteiket egyeztessék; nevelői gyakorlatukat egymáshoz közelítsék.

A bölcsődei nevelés-gondozás feladatai

A bölcsődei nevelés-gondozás feladata a családban nevelkedő kisgyermek napközbeni ellátásának és esetlegesen kiegészítő szolgáltatásoknak biztosításával 20 hetes-3 éves egészséges és a 20 hetes-6 éves sajátos nevelésű igényű gyermek testi- és pszichés szükségleteinek kielégítése, az optimális fejlődés elősegítése. A hátrányos helyzetű gyermekek esetében a hátrányok és következményeik enyhítésére törekvés. A sajátos nevelési igényű gyermekek rehabilitációjának és rehabilitációjának segítése a gondozás, nevelés, az egyéni és a csoportos foglalkozások keretében, a gyógypedagógus irányítása alapján.

Egészségvédelem, az egészséges életmód megalapozása:

- a harmonikus testi és lelki fejlődéshez szükséges egészséges és biztonságos környezet megteremtése, a fejlődés támogatása;
- a primer szükségletek egyéni igények szerinti kielégítése;
- egészségvédelem, egészségnevelés, a környezethez való alkalmazkodás és az alapvető kultúrhygiénés szokások kialakulásának segítése (a testi-lelki harmónia kialakulását és megőrzését segítő napirend – ezen belül: étkezés, mosakodás, öltözködés, alvás, szobatisztaságra nevelés, pihenés, levegőzés, játék, mozgás);
- szükség esetén speciális szakember bevonásával prevenciós és korrekciós feladatok ellátása.

Az érzelmi fejlődés és a szocializáció segítése:

- derűs légkör biztosítása, a bölcsődebe kerüléssel járó nehézségek lehetőség szerinti megelőzése, ill. csökkentése, a gyermekek segítése az esetlegesen átélt nehézségeik feldolgozásában;
- a kisgyermeknevelő-gyermek között szeretetteljes, érzelmi biztonságot jelentő kapcsolat kialakulásának segítése;
- az egyéni szükségletek kielégítése a csoportban élés helyzetében, az éntudat egészséges fejlődésének segítése;
- a bizalmon és elfogadason alapuló társas kapcsolatok alakulásának, az együttélés szabályai elfogadásának, a másik iránti nyitottság, empátia és tolerancia fejlődésének segítése;
- lehetőségteremtés a kisgyermeknevelővel és/vagy a társakkal közös élmények szerzésére az énérvényesítés és a tolerancia egyensúlyának irányába befolyásolva a gyermek fejlődését;
- a kommunikatív képességek fejlődésének segítése a kommunikációs kedv felébresztésével és fenntartásával (meghallgatás, figyelem, kérdések megválaszolása);
- a szocializációs problémával küzdő, lassabban fejlődő, érzékszervi és/vagy mozgássérült, a sajátos nevelési igényű, a hátrányos helyzetű, az elhanyagolt gyermekek nevelése-gondozása speciális többlet-törődéssel, szükség esetén más szakemberek bevonásával.

A megismerési folyamatok fejlődésének segítése:

- az érdeklődés kialakulásának, fennmaradásának, erősödésének, az érdeklődési kör bővülésének segítése;
- a gyermek életkorának, érdeklődésének megfelelő tevékenységek lehetőségének biztosítása;
- a gyermek igényeihez igazodó közös tevékenység során élmények, viselkedési és helyzetmegoldási minták nyújtása;

- az önálló aktivitás és a kreativitás támogatása;
- az önálló véleményalkotásra, a döntésre, a választásra való képessé válás segítése;
- ismeretnyújtás, a tájékozódásnak, a tapasztalatok és élmények feldolgozásának segítése;
- a gyermek tevékenységének támogató-bátorító odafigyeléssel kísérése, megerősítése, az önkifejezés lehetőségeinek megteremtése az egyes helyzetekben.

A bölcsődei élet megszervezésének elvei

Kapcsolat a szülőkkel

A bölcsődei nevelés-gondozás a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését. A családi és a bölcsődei nevelés-gondozás összhangja, a szülők és a kisgyermeknevelők közötti partneri kapcsolat kialakítása elengedhetetlen feltétele a gyermekek harmonikus fejlődésének. A szülő ismeri legjobban a gyermekét, így közvetíteni tudja szokásait, igényeit, szükségleteit, nagymértékben segítve ezzel a kisgyermeknevelőt a gyermek ismeretén alapuló differenciált, egyéni bánásmód kialakításában. A kisgyermeknevelő pedig, mint szakember, szaktudásával, tapasztalataival tudja segíteni a szülőt gyermeke nevelésében.

A szülők és a bölcsőde folyamatosan, kölcsönösen tájékoztatják egymást a gyermek fejlődéséről; ez alapvető fontosságú a személyre szóló bölcsődei nevelés-gondozás kialakításában, és a családokat is segíti a gyermek nevelésében.

A korrekt partneri együttműködés feltétele a kölcsönös bizalom, az őszinteség, a hitelesség, a személyes hangvételű (de nem bizalmaskodó), etikai szempontból megfelelő, az érintettek személyiségi jogait tiszteletben tartó, tapintatos, folyamatos kommunikáció, az információ megosztása.

A kapcsolattartásnak, tájékoztatásnak több formája van, egyéni kapcsolattartási formák: beszélgetés érkezéskor és hazamenetelkor, üzenőfüzet, családlátogatás; csoportos kapcsolattartási formák: szülői értekezletek és szülőcsoportos beszélgetések, családi délutánok, hirdetőtábla, nyílt napok, írásos tájékoztatók, szervezett programok, stb. Mivel mindegyik más-más szerepet tölt be, célszerű párhuzamosan minél többet alkalmazni közülük.

A *családlátogatás* célja: a családdal való kapcsolatfelvétel, a gyermeknek és a szülőknek otthoni környezetben való megismerése, ezért lehetőség szerint az első családlátogatásra a beszoktatás megkezdése előtt, valamint a gyermek ébrenléti idejében kerüljön sor. A családlátogatás arra is lehetőséget nyújt, hogy a szülő bővebben informálódjon a bölcsődei életéről, jobban megismerje azokat a kisgyermeknevelőket, akikre gyermekét bízta.

A családi élet az emberek intim szférájához tartozik, ezért a családlátogatás lehetőségének ajánlásakor, az időpont megválasztásakor, a családlátogatás alatt és után a család kívánságait mindenek felett tiszteletben kell tartani.

A *szülőcsoportos* beszélgetések tematikus beszélgetések a csoport kisgyermeknevelőinek vezetésével a csoportba járó gyermekek szüleit foglalkoztató nevelési témáról. A problémák megosztása, egymás meghallgatása segíti a szülői kompetenciaérzés megtartását. Lehetőség van az egymástól hallott helyzetkezelési módok továbbgondolására, ezáltal a saját viselkedésszerep bővítésére. A kisgyermeknevelőktől kapott indirekt megerősítések jó irányba befolyásolják a szülők nevelési szokásait.

A *szervezett programok* a családok igényeihez igazodó többlet-lehetőségek a családok segítése, a szülői kompetencia növelése és a család és a bölcsőde közötti kapcsolat erősítése érdekében. Több fajtájuk lehet, pl.: előadás; beszélgetés neves szakemberrel a szülőket érdeklő témákról; étel-, könyv-, játékbemutató szaktanácsadással és adott esetben vásárlási lehetőséggel egybekötve; vagy klub-jellegű családi programok ünnepekhez kapcsolódóan vagy alkalomtól függetlenül bizonyos, kiszámítható rendszerességgel (pl. adventi készülődés, kirándulás). Ezek a közös élmények, az emberi kapcsolatok és a tapasztalatok, a tájékozottság gyarapításával nagymértékben hozzájárulhatnak a szülői kompetencia fejlődéséhez, a családi nevelésnek és a gyermek fejlődésének segítéséhez.

Beszoktatás (adaptáció) – szülővel történő fokozatos beszoktatás

A szülővel történő fokozatos beszoktatás a családdal való együttműködést helyezi előtérbe. Az anya vagy az apa jelenléte biztonságot ad a kisgyermeknek, és megkönnyíti az új környezethez való alkalmazkodását. A kisgyermek és a kisgyermeknevelő között fokozatosan kialakuló érzelmi kötődés segíti a gyermeket új környezetének elfogadásában, jelentősen megkönnyíti a beilleszkedést a bölcsődei közösségbe, mérsékeli az adaptáció során mutatkozó stressz reakciók (pl. étkezési, alvási nehézségek, nyugtalanság, sírás, tiltakozás, a szülőhöz való fokozott ragaszkodás, a viselkedésben, szokásokban, az önállóság terén jelentkező esetleges változások... stb.). súlyosságát, időbeni elhúzódását.

„Saját gondozónő”-rendszer

A „saját gondozónő”-rendszer a személyi állandóság elvén nyugszik. A csoport gyermekeinek egy része (5-6-7 gyermek) tartozik egy kisgyermeknevelőhöz. A nevelés-gondozás mellett ő kíséri figyelemmel a gyermek fejlődését, vezeti a feljegyzéseket, törzslapját, fejlődési naplóját, ő tartja számon az újabb fejlődési állomásokat.

A „saját gondozónő” szoktatja be a gyermeket a bölcsődébe, és a bölcsődébe járás egész időtartama alatt ő a kisgyermeknevelője (felmenőrendszer). Az ún. ölelkezési időben – az az időszak, amikor mindkét kisgyermeknevelő a csoportban van – idejét elsősorban a „saját” gyermekei gondozására, nevelésére fordítja.

A „saját gondozónő”-rendszerben több figyelem jut minden gyermekre, számon lehet tartani a gyermekek egyéni igényeit, problémáit, szokásait, elsősorban a „saját” kisgyermeknevelő segíti át őket a bölcsődei élet során adódó nehézségeken.

Gyermekcsoportok szervezése

A bölcsődei gyermekcsoport létszámát jogszabály határozza meg [15/1998. (IV. 30) NM rendelet 40. §. (2)-(4) bekezdés]. Ennél magasabb létszám szakmailag nem fogadható el, a megengedettnél több gyermek nem csupán ellátási problémát jelent a kisgyermeknevelőnek, hanem nagyobb a zaj a csoportban, valószínűsíthetően több a konfliktus, megterhelőbb az alkalmazkodás a gyermekek számára, kevesebb a lehetőség az egyéni bánásmódra.

A sajátos nevelési igényű gyermek bölcsődei csoportban (speciális csoportban vagy integráltan/inkluzívan) történő gondozása, nevelése, fejlesztése 2 egészséges gyermek ellátásához szükséges feltételrendszer biztosításával oldható meg, de természetesen a létszámhatárok a sajátos nevelési igény természetétől is jelentős mértékben függenek. A gyermek a bölcsődébe járás teljes időtartama alatt ugyanabba a gyermekcsoportba járjon.

Életkor szerint homogén és vegyes csoportok egyaránt előfordulnak. Szakmailag támogathatóbb az életkor szerinti homogén csoport: egyrészt azért, mert a gyermekek közötti nagy egyéni különbségek kezelése még homogén csoportban sem könnyű feladat, másrészt azért, mert a vegyes korcsoport előnyei (a nagyok húzóerőt jelentenek a kicsiknek; a kicsikkel való együttlét során empátiájuk, toleranciájuk nő) a bölcsődés korban kevésbé érvényesülnek, mint a későbbi életszakaszokban. A kisgyermekek számára nagyon fontos a személyi és a tárgyi környezet állandósága, ez az életkor szerinti homogén csoportban kevésbé sérül.

Napirend

A jól szervezett, folyamatos és rugalmas napirend a gyermekek igényeinek, szükségleteinek kielégítését, a nyugodt, folyamatos gondozás feltételeit, annak megvalósítását kívánja biztosítani, megteremtve a biztonságérzetet, a kiszámíthatóságot, az aktivitás és az önállósodás lehetőségét. A napirenden belül az egyes gyermek igényeit úgy kell kielégíteni, hogy közben a csoport életében is áttekinthető rendszer legyen, a gyermekek tájékozódhassanak a várható eseményekről, kiiktatódjon a felesleges várakozási idő. Ez egyben a csoport belső nyugalma is biztosítja.

A folyamatos gondozáson belül az egymást követő események (tisztálkodás, étkezés, alvás) a gyermek biztonságérzetét, jó közérzetét teremtik meg – s egyben kiiktatják a felesleges várakozási időt.

A napirend függ a gyermekcsoport életkori összetételétől, fejlettségétől, szükségleteitől, de befolyásolják azt az évszakok, az időjárás, a csoportlétszám és egyéb tényezők (pl. a bölcsőde nyitása, zárása, stb.) is. Kialakításának további feltételei a személyi állandóság (saját kisgyermeknevelő-rendszer), a tárgyi feltételek, a jó munkaszervezés, a kisegítő személyzet összehangolt munkája, a gyermekek otthoni életének, életritmusának lehetőség szerinti figyelembe vétele.

A bölcsőde kapcsolatai más intézményekkel

A bölcsődék kapcsolata a bölcsődei hálózaton belül

A bölcsődei hálózat fontos intézményei, szakmai központjai a regionális módszertani bölcsődék, melyeknek feladata az egyes bölcsődék szakmai működésének segítése és folyamatos figyelemmel kísérése.

Bölcsőde és óvoda kapcsolata

A két intézmény között fontos olyan tartalmas kapcsolat kialakítása, amely a kölcsönös érdeklődés révén lehetővé teszi egymás munkájának, céljainak megismerését, megértését, ezáltal a gyermekek számára az átmenet is zökkenő mentesebbé válhat.

Abban az esetben, ha bölcsőde és óvoda közös intézményként működik, a bölcsődés korú gyermekek ellátása a bölcsődei nevelésre-gondozásra vonatkozó elvi, szakmai-módszertani előírások alapján, személyi és tárgyi feltételek biztosításával történik, fontos a szakmai kompetencia elismerésén alapuló együttműködés.

Egyéb kapcsolatok

A kompetenciahatárok kölcsönös tiszteletben tartásával kooperatív kapcsolatokat kell kialakítani mindazokkal az intézményekkel, melyekkel a családok kapcsolatba kerülnek / kerülhetnek (többek között: Védőnői Szolgálat, Házi Gyermekorvosi Szolgálat, Gyermekjóléti Szolgálat, Családsegítő Központ, Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat, Gyámhatóság, Nevelési Tanácsadó, Tanulási Képességeket Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság).

A bölcsődék és a különböző (bölcsődei hálózaton belüli és a családsegítés területén működő) civil szervezetek közötti együttműködés sok tekintetben hozzájárulhat a bölcsődei ellátás fejlődéséhez, az ellátást igénybe vevő családok szükségleteihez, elvárásaihoz történő igazodást segítheti.

A bölcsődei nevelés-gondozás főbb helyzetei

A nevelés-gondozás valamennyi helyzetének célja a gyermek testi-lelki harmóniájának elősegítése, melyhez hozzátartozik a személyi- és tárgyi környezettel való harmónia is, ezért a nevelés-gondozás valamennyi helyzetében lehetőséget kell biztosítani a kisgyermek számára ahhoz, hogy érdeklődésének, pillanatnyi pszichés szükségleteinek megfelelően ismerkedhessen személyi- és tárgyi környezetével úgy, hogy viselkedési mintát és segítséget kapjon optimális és sokoldalú fejlődéséhez és szocializációjához. A gondozás (testi szükségletek kielégítése) és a játék a bölcsődei élet egyenrangúan fontos helyzetei, melyekben lényeges a gyermek szabad aktivitás iránti igényének és kompetencia érzésének erősítése.

A bölcsődei élet legyen élvezetes, részvételre motiváló és kielégítő, jórészt tapasztalatszerzési lehetőségekre épülő tanulási élményeket, biztosító, társas közegben zajló, interakciót ösztönző. A gyermekek számára biztosítani kell, hogy koruknak és fejlettségüknek megfelelően vegyenek részt az egyes élethelyzetek, tevékenységek előkészítésében. Kiválasztásában, alakításában.

Valamennyi tevékenység, élethelyzet alakításának módszertani alapja a gyermek pozitív önértékelésének erősítése és a különböző faji, kulturális, vallási, nyelvi, nemi valamint fizikai és mentális képességbeli különbözőségek tiszteletének kialakítása.

Gondozás

Bensőséges interakciós helyzet kisgyermeknevelő és gyermek között, melynek elsődleges célja a gyermek testi szükségleteinek kielégítése.

A személyes és a szociális kompetencia kialakulásának egyik feltétele, hogy a gyermek csecsemőkortól kezdve aktívan vehessen részt a gondozási helyzetekben, lehetősége legyen úgy próbálkozni, hogy közben érzi a kisgyermeknevelő figyelmét, biztatását, támogató segítségét. Sikeres próbálkozásait a felnőtt megerősítéssel, dicsérettel jutalmazza (ez növeli az együttműködési kedvet), a sikertelenségért viszont nem jár elmarasztalás. Lényeges az elegendő idő biztosítása, mivel az egyes mozzanatok megtanulása hosszú gyakorlást igényel. A felnőttel való kommunikáció érzelmi töltése, a kisgyermeknevelőnek a gyermekről adott jelzései kihatnak az önfogadásra, a személyiség egészséges alakulására. A gondozás jelentős mértékben befolyásolja a szokáskialakítást és az önállósodást.

Játék

A gyermekkor legfontosabb tevékenysége, amely segít a világ megismerésében és befogadásában, elősegíti a testi, az értelmi, az érzelmi és a szociális fejlődését. A kisgyermeknevelő a játék feltételeinek (megfelelő hangulat, hely, idő, eszközök) biztosításával és nevelői magatartásával támogatja az elmélyült, nyugodt játéktevékenységet, a kreativitást. A gyer-

mek igényeitől és a helyzettől függően kezdeményez, szerepet vállal a játékban, annak tartalmát ötleteivel, javaslataival színesíti. A játék ad elsősorban lehetőséget a társas kapcsolatok fejlődésére is. A többi gyermekkel való együttlét örömforrás a kisgyermek számára, a társak viselkedése mintát nyújt, segítve a szociális képességek fejlődését.

Mondóka, ének

A bölcsődében sokrétű zenei élmény átélésére, tapasztalatszerzésre ad lehetőséget a környezet hangjainak megfigyelése, a kisgyermeknevelő kellemes ének- és beszédhangja, spontán dúdolgatása, ritmusos szövegmondása, a dallam és ritmushangszerek hallgatása, megszólaltatása, a közös éneklés. A gyermek életkori sajátosságaihoz, egyéni fejlettségéhez, érzelmi, hangulati állapotához igazodó, felelősséggel kiválasztott és alkalmazott játékos mondókák, gyermekdalok, népdalok és értékes zeneművek felkeltik a kisgyermek érdeklődését, formálják esztétikai érzékenységét, zenei ízlését, segítik a hagyományok megismerését és továbbélését. A személyes kapcsolatban, játékhelyzetekben átélt mondókázás, éneklés, zenehallgatás pozitív érzelmet keltenek, örömeleményt, érzelmi biztonságot adnak a kisgyermeknek. Az ismétlődések, a játékos mozdulatok megerősítik a zenei élményt, a zenei emlékezetet. Érzelmi alapon segítik az anyanyelv, a zenei anyanyelv elsajátítását, a személyiség fejlődését, hozzájárulnak a kisgyermek lelki egészségéhez, valamint a csoportban a derűs, barátságos légkör megteremtéséhez. A bölcsődei zenei nevelés eredményes megvalósítása lehetőséget nyújt a gyermek további zenei fejlődésére.

Vers, mese

A vers, mese nagy hatással van a kisgyermek érzelmi-, értelmi- (ezen belül beszéd, gondolkodás, emlékezet és képzelet) és szociális fejlődésére. A versnek elsősorban a ritmusa, a mesének pedig a tartalma hat az érzelmen keresztül a személyiségre. A verselés, mesélés, képeskönyv-nézegetés bensőséges kommunikációs helyzet, így a kisgyermek számára alapvető érzelmi biztonság egyszerre feltétel és eredmény. A gyermek olyan tapasztalatokra, ismeretekre tesz szert, amelyeknek megszerzésére más helyzetekben nincs lehetősége. Fejődik emberismerete, a főhőssel való azonosulás fejleszti empátiáját, gazdagodik szóincse. A mese segíti az optimista életfilozófia és az önálló véleményalkotás alakulását. A bölcsődében a népi és az irodalmi műveknek egyaránt helye van.

A helyzetek alakítását, alakulását a gyermekek pillanatnyi érzelmi állapota és ebből fakadó igényei befolyásolják elsősorban.

Alkotó tevékenységek

Az öröm forrása maga a tevékenység – az érzelmek feldolgozása és kifejezése, az önkifejezés, az alkotás – nem az eredmény. A kisgyermeknevelő a feltételek biztosításával, az egyes technikák megmutatásával, a gyermek pillanatnyi igényeinek megfelelő technikai segítséssel, az alkotókedv ébren tartásával, a gyermek alkotásának elismerésével és megbecsülésével, megőrzésével segítheti az alkotó tevékenységek iránti érdeklődést és a személyiségfejlődésre gyakorolt hatások érvényesülését.

Egyéb tevékenységek

Ezek a tevékenységek valamilyen élethelyzet közös előkészítéséhez és megoldásához, az egymásról és a környezet szépségéről való gondoskodáshoz kapcsolódnak (pl. viráglocsolás, gyümölcsnap előkészítése... stb.). Az öröm forrásai az együttesség, a közös munkálkodás és a tevékenység fontosságának, hasznosságának átélése. A gyermekek bármikor bekapcsolódhatnak, és bármikor kiléphetnek, az önkéntesség nagyon fontos, a tevékenykedés

nem lehet feladat. A helyzetek lényeges tanulási lehetősége az egymásra épülő elemekből álló műveletsorhoz igazodással próbálkozás, az együttműködés és a feladatok megosztása. Az egyes tevékenységek fejlesztik az ízlést, a hétköznapi élet esztétikumára iránti igényességet, a mások felé fordulást, mások igényeinek figyelembe vételét és az empátiát.

Mozgás

Csecsemő- és kisgyermekkorban a mozgás alapvető formái alakulnak ki, fejlődnek. A mozgásigény rendkívül nagy, az egészséges gyermek örömmel gyakorolja a mozgást. Mind a szobában, mind az udvaron biztosítani kell a gyermekek számára minél nagyobb mozgásteret, mozgásfejlesztő játékokat, melyek használata során gyakorolják a gyermekek az egyes mozgásformákat, fejlődik mozgáskoordinációjuk, harmonikussá válik a mozgásuk. A játékeszközök szerepe az érdeklődés felkeltése, a mozgás aktivitás fenntartása.

Fontos szempont, hogy a környezet balesetmentes legyen, a veszélyforrásokat kiküszöböljük. Minél változatosabb mozgásra van lehetősége a gyermekeknek, annál nagyobb örömet lelik a játékban.

Csecsemőknek olyan játszóhelyet kell biztosítani, amely védett, de elegendő hely áll rendelkezésre, pl.: hempergő, elkerített szobasarok.

A nagymozgásos játékokra a szabadban, udvaron, teraszon több lehetőség adott, mint szobában. A szobai játékok sokféleségük folytán a kéz finommozgását és a nagymozgásokat is fejlesztik. A szobában is szükségesek nagymozgásos játékok.

Az önállósági törekvések támogatása során a gondozási műveletekben való aktív részvétel a praktikus mozgások gyakorlására, finomítására ad lehetőséget.

Tanulás

A teljesítményelváráshoz kötött, erőltetett ismeretgyarapításnak a bölcsődében nincs helye. A bölcsődei nevelés-gondozás területén a tanulás fogalmát a lehető legtágabban értelmezzük: minden olyan tapasztalat- és/vagy információszerzési folyamat tanulás, amely tartós változást idéz elő a viselkedésben és/vagy gondolkodásban.

A tanulás a gyermek korából és fejlettségéből adódó tevékenység, ill. tevékenységbe ágyazottan történik. A tanulás legfontosabb irányítója a személyes kíváncsiság, az érdeklődés.

A kisgyermekkorban tanulás színterei a természetes élethelyzetek: a gondozás és a játék, a felnőttel és a társakkal való együttes tevékenység és kommunikáció. A tanulás formái: utánzás, spontán játékos tapasztalatszerzés, a kisgyermeknevelő-gyermek interakcióból származó ismeretszerzés és szokáskialakítás. A kisgyermeknevelő a sajátos nevelési igényű gyermekekkel való foglalkozás során alkalmazott módszereiben figyelembe veszi, hogy náluk hosszabb időt vesz igénybe a tanulási folyamat, és ebben direktbben kell részt vennie, mint az egészséges gyermekeknél. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében kevésbé építhet arra a belső motivációra, amely az ép gyermeknél természetesen jelentkezik a fejlődés folyamán.

A beszéd a kisgyermekkorban tanulás nagyon fontos eleme. A kommunikatív képességek fejlődésének feltételei a biztonságos és támogató környezetben zajló felnőtt-gyermek és gyermek-gyermek interakciók. Figyelembe kell venni azoknak a gyermekeknek a nyelvi szükségleteit, akiknek más az anyanyelvük, mint a nemzeti nyelv.

Alapellátáson túli, a családi nevelést támogató szolgáltatások

A bölcsőde az alapellátás prioritása mellett családtámogató szolgáltatásokat szervezhet, ill. más szolgáltató felkérésére szakmai segítőként közreműködhet azok megvalósításában.

A szolgáltatások főbb csoportjai:

- Alapellátáson túli szolgáltatás. Ezeket a szolgáltatásokat a bölcsődei ellátásban részesülő gyermekeknek és családjaiknak többletként (a megállapodás szerint rögzített külön díjazás szerint) biztosíthatja a bölcsőde (pl. a bölcsőde nyitvatartási idején túli gyermekfelügyelet).
- A bölcsődei ellátásban nem részesülő gyermekek és családjaik számára nyújtott szolgáltatások (pl. játszócsoport, baba-mama klub).
- Külön csoportot alakíthatnak a szolgáltatások területén a sajátos nevelési igényű gyermekek és családjaik számára nyújtott szolgáltatások, (pl. a korai fejlesztés körébe tartozó programok, a szülők számára szervezett életvezetési tanácsadás, beszélgető csoport).

Valamennyi szolgáltatási forma esetében lehetőség szerint törekedni kell *A bölcsődei nevelés-gondozás alapprogramjában* rögzített szakmai elvekhez való igazodásra.

A személyi és tárgyi feltételek kialakításánál a kisgyermeknevelés-gondozás elveit és gyakorlatát, valamint az egyes szolgáltatások speciális igényeit egyidejűleg kell figyelembe venni. A szolgáltatásokat a bölcsődei ellátásban nem részesülő gyermekek orvosi igazolás nélkül vehetik igénybe. A szülő nyilatkozatot ír alá, hogy gyermeke egészséges, és bemutatja a kötelező védőoltásokról szóló igazolást, illetve a Gyermekek egészségügyi kiskönyvet.

A külön szolgáltatások térítési díját a fenntartó állapítja meg, figyelembe véve a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások és gyermekvédelmi szakellátások térítési díjáról és az igénylésükhöz felhasználható bizonyítékokról szóló 328/2011. (XII. 29.) Kormányrendelet 9. § (4) bekezdésében meghatározottakat.

A szolgáltatások működtetésénél is kiemelt jelentőségű a kompetenciahatárok betartása. Az egyes szolgáltatások jellemzőit, az igénybevétel lehetséges módjait, valamint a díjazást egyértelműen megfogalmazva, írásban kell rögzíteni. A bölcsődés gyermekek és családjaik számára nyújtott szolgáltatások esetében kiemelten fontos az alapellátás keretében nyújtottak és a szolgáltatás során nyújtottak pontos körülhatárolása.

Dokumentáció

A bölcsőde a gyermek fejlődésének nyomon követése, a fejlődési folyamat alakulásáról való tájékozódás céljából az egyes módszertani javaslatokban megfogalmazott módon dokumentációt vezet.

A dokumentáció vezetése, az abban szereplő adatok, információk felhasználása a gyermekről való lehető legmagasabb színvonalú gondoskodás biztosítása, a gyermek fejlődésének segítése, a hátrányos helyzetű gyermekek esetében a hátrányoknak és következményeiknek enyhítése érdekében történjék.

A dokumentáció semmiféleképpen sem a gyermekek minősítését szolgálja.

A dokumentáció vezetésénél fontos szempontok: a tárgyyszerűség (objektivitás), a validitás (a szempontok, kategóriák, kritériumok stb. alkalmasak annak a helyzetnek, folyamatnak a jellemzésére, amelyre használják őket), a hitelesség, az árnyaltság, a rendszeresség ill. a folyamatosság.

A dokumentáció készítéséhez alkalmazott módszerek és eszközök kiválasztásánál különösképpen tekintettel kell lenni a kisgyermek fokozott biztonságigényére (személyi- és tárgyi környezet állandósága, az adott helyzetnek a kisgyermek megszokott, számára elfogadott élethelyzetekhez való hasonlósága).

A dokumentáció vezetéséhez kérni kell a szülők hozzájárulását, a rögzítetteket kérésre a szülőknek meg kell mutatni.

A dokumentáció vezetésénél és őrzésénél a személyiségi jogokat, valamint az adatvédelmi szabályokat a legmesszebbmenőkig figyelembe kell venni.

Sajátos nevelési igényű gyermekek esetében a korai fejlesztés és gondozás feladatait – a Szakértői és Rehabilitációs Bizottság szakvéleményére épített – fejlesztési évre készített egyéni fejlesztési terv alapján kell végezni. Az egyéni fejlesztési tervet a korai fejlesztést és gondozást végző vagy irányító gyógypedagógus (terapeuta) készíti el.

Az egyéni fejlesztési tervnek tartalmaznia kell az értelmi fejlesztés, a hallásfejlesztés, a látásfejlesztés, az adaptációs tréning, a mozgásfejlesztő terápiák, a pszichológiai fejlesztés feladatait.

A fejlesztést – gondozást végző gyógypedagógus (terapeuta) központilag kiadott nyomtatványon egyéni fejlesztési naplót vezet.

A gyermek fejlődését a korai fejlesztést és gondozást végző vagy irányító gyógypedagógus (terapeuta), központilag kiadott nyomtatványon értékelő lapon értékeli.

Az egyéni fejlesztési tervet és az értékelési lap egy példányát megküldi a Szakértői és Rehabilitációs Bizottságnak, illetve a szülőnek, egy példány a ellátó intézményben marad.

A közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (továbbiakban: Kjt.) 55. §. szerint a munka jellegétől függően végrehajtási rendelet meghatározhatja a teljes munkaidőből kötelezően a munkahelyen töltendő idő tartalmát, továbbá az ezen időtartam alatti munkavégzés egyes sajátos szabályait. Erre tekintettel a Kjt. a szociális, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi ágazatban történő végrehajtásáról szóló 257/2000. (XII. 26.) Kormányrendelet 7. § (1) bekezdése előírja, hogy a teljes napi munkaidőből **hét órát kell a munkahelyen eltölteni** a bölcsődében foglalkoztatott kisgyermeknevelőnek. Ezen speciális ágazati jogszabály szerint a bölcsődében foglalkoztatott kisgyermeknevelők hét óra időtartamban kötelesek a munkahelyen munkát végezni és feladataikat teljesíteni. Célszerű az intézmény Szervezeti és Működési Szabályzatában, illetve a közalkalmazott munkaköri leírásában meghatározni azt, hogy a közalkalmazott a Kormányrendeltben előírt **hét óra időtartamban**, illetve **a fennmaradó egy órában** hol köteles a munkáltató részére munkavégzés céljából rendelkezésére állni.

A teljes napi munkaidőből **hat órát kell a munkahelyen eltölteni** a bölcsődében a fogyatékos gyermekek rehabilitációját végző **speciális csoportban** a kisgyermeknevelő munkakörben foglalkoztatott közalkalmazottnak (257/2000. (XII. 26.) Korm. rendelet 7. § (3) bek. e) pontja).

A kisgyermeknevelők a **heti 5-6 órát** adminisztrációra (üzenőfüzet, törzslap, fejlődési napló írása), felkészülésre, szülőcsoportos foglalkozások megtartására, műhelymunkára, illetve a csoport életének szervezésével kapcsolatos teendőkre, tehát a munkaköri feladataik ellátásával kapcsolatos tevékenységek ellátására kötelesek fordítani.

A fejlődés leggyakoribb jellemzői a bölcsődés kor végére:

- nagyon sok területen önálló a gyermek: egyedül étkezik, öltözködik, tisztálkodik, legfeljebb apró segítséget igényel;
- már nemcsak a szoros felnőtt-gyermek kapcsolatban érzi magát biztonságban, hanem szívesen játszik társaival is;
- jól tájékozódik környezetében, ismeri a napi eseményeket, a csoportban kialakított szokásokat, szabályokat, az ezekhez való alkalmazkodás nem jelent nehézséget számára;
- környezete iránt nyitott, érdekli minden, szívesen vesz részt új tevékenységekben;
- gazdag szókincse van, elsősorban beszéd útján tart kapcsolatot felnőttel, gyermekkel;
- a gyermekek többsége szobatiszta.

Bízunk benne, hogy „*A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja*” segíteni fog abban, hogy a bölcsődei alapelvek érvényesülése mellett kibontakozhasson a sokszínű bölcsődei gyakorlat, mely az életkori sajátosságokat figyelembe véve biztosítja a gyermekek sokoldalú fejlődését. A bölcsőde, mint intézmény meg tudja őrizni a korosztálynak megfelelő elvi és módszertani sajátosságokat, gyermekközpontú szemléletét, a mértékletességet.

Sajátos nevelési igényű gyermek nevelése, gondozása, fejlesztése

A jogalkotó szándéka, hogy a sajátos nevelési igényű¹ gyermekek minél korábban bekerüljenek a napközbeni ellátásba (bölcsődébe), függetlenül attól, hogy a korai fejlesztést a bölcsődében biztosítják (szakértői szakvélemény alapján) számukra, avagy sem. A cél elsősorban az, hogy minél több sajátos nevelési igényű gyermek részt vehessen a napközbeni ellátásban, tehát minden gyermek számára biztosítani szükséges az esélyegyenlőség lehetőségét.

A rehabilitáció a fogyatékos (veleszületett v. kora gyermekkorban kialakult, 3 éves koráig), akadályozott gyermek életre való felkészítését, társadalmi életre alkalmassá tételét jelenti. A rehabilitációnál nagyon fontos az életkor, tehát minél korábbi a felismerés, annál korábban kezdődhet meg a fejlesztés, a gondozás. Ez az alapvető szükség, hogy minél korábban segítséget tudjanak nyújtani. **A segítségnyújtás tehát azt is feltételezi, hogy a gyermeknek napközben a bölcsődében biztosítják az ellátását, ugyanakkor a fejlesztést egy más intézmény biztosítja. A bölcsődében a sajátos nevelési igényű gyermekek egészséges közösségbe való integrálása önmagában is fejlesztő hatással bír.**

A bölcsődében a sajátos nevelési igényű gyermekek ellátása történhet **egyrészt** úgy, hogy a napközbeni ellátást biztosítják számára, ugyanakkor a fejlesztést egy másik intézményben kapja, **másrészt** úgy, hogy a korai fejlesztést, gondozást, fejlesztő felkészítést a bölcsőde biztosítja (szakértői szakvélemény alapján).

1. A bölcsőde biztosítja a napközbeni ellátást a sajátos nevelési igényű gyermekek számára egészséges gyermekekkel közös csoportban, abban az esetben, ha a korai fejlesztést más, a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság {Továbbiakban: TKVSZRB} által kijelölt intézmény végzi.

Egészséges gyermekekkel közös csoportban egy vagy két sajátos nevelési igényű gyermek helyezhető el. A sajátos nevelési igényű gyermek ellátása két egészséges gyermek gondozásához szükséges személyi feltételek biztosításával oldható meg, így a csoportlétszám legfeljebb 10 fő lehet.

2. A bölcsőde biztosíthatja a korai fejlesztést, gondozást és fejlesztő felkészítést, ha az intézmény rendelkezik a megfelelő személyi és tárgyi feltételekkel. Bölcsődei felvételt nyerhetnek mindazon 0-6 éves korú gyermekek, akik veleszületett vagy szerzett károsodás következtében valamilyen fogyatékossgal élnek, vagy fejlődésükben oly mértékben visszamaradtak, hogy emiatt speciális bánásmódot, több figyelmet igényelnek, és nem veszélyeztetik sem maguk, sem társaik testi épségét.

Ha sajátos nevelési igényű gyermek felvételét vállalja a bölcsőde, az alábbi feltételeket kell teljesítenie ahhoz, hogy a mindenkori költségvetési törvényben meghatározott korai fejlesztésre, gondozásra, valamint a fejlesztő felkészítésre járó állami normatív hozzájárulást igényelhesse a fenntartó:

- A korai fejlesztés, gondozás és/vagy fejlesztő felkészítés tevékenysége szerepel a bölcsőde alapító okiratában (önkormányzat által fenntartott).

¹ A szakirodalomban különböző megnevezéseket találunk az egészségestől eltérő fejlődésű kisgyermekre: sérült, fogyatékos, fogyatékkal élő, speciális szükségletű, sajátos nevelési igényű. Jelen módszertani levélben gyűjtőfogalomként a sajátos nevelési igényű gyermekek elnevezést használjuk.

- A működési engedélyben fel kell tüntetni, ha a bölcsőde korai fejlesztést és gondozást, illetve fejlesztő felkészítést végez {Gymr. 6. § (6) bekezdés f) pont}.
- Rendelkezik a bölcsőde OM azonosító számmal.

A közoktatási intézménytörzsbe be kell jelentkezni a bölcsődének, ha közreműködik a korai fejlesztés és gondozás valamint fejlesztő felkészítés megvalósításában.

A bejelentkezés elfogadása után megküldik számára az egyedi, hat számjegyből álló OM azonosítót, amelyet jogszabályban meghatározott esetben, pl. a normatív támogatás igénylésekor a hivatalos iratokon fel kell tüntetni, mert OM azonosító hiányában az irat érvénytelen.

Hasonlóképpen *jelenteni kell a korai fejlesztésben foglalkoztatott gyógypedagógust, fejlesztő pedagógust*, aki egy tizenegy jegyű azonosító számmal fog rendelkezni. Az alkalmazotti azonosító számot is a jogszabályokban foglalt esetekben az intézmény hivatalos iratain fel kell tüntetni.

(A közoktatási törvény végrehajtásáról szóló 20/1997. (II. 13.) Kormányrendelet 11. §. valamint a 12/A-12/D §. ad tájékoztatást a *közoktatási információs rendszerről* (továbbiakban: KIR), a *közoktatási intézménytörzs és OM azonosítóról, valamint a pedagógus-munkakörben, illetve nevelő és oktatómunkát közvetlenül segítő alkalmazotti munkakörben, a pedagógiai előadó vagy pedagógiai szakértő munkakörben foglalkoztatottak azonosító szám igényléséről.*)

A felvétel rendje:

- Szükséges a TKVSZRB javaslata. Amennyiben a szülő nem rendelkezik a szakértői bizottság javaslatával, a bölcsődének a szülővel történő megbeszélés után kezdeményeznie kell a vizsgálatot.
- A szülővel történő beszélgetés alkalmával a bölcsődében orvosi és gyógypedagógiai anamnézis felvétel készül.
- A gyermek állapotának felmérését – megfigyelés és az anamnézis alapján – dokumentálni kell.

A sajátos nevelési igényű gyermekek elhelyezési módjai a bölcsődében

Teljes integráció: egészséges bölcsődei csoportban egy vagy két sajátos nevelési igényű gyermek helyezhető el. A sajátos nevelési igényű gyermek ellátása két egészséges gyermek gondozásához szükséges személyi feltételek biztosításával oldható meg, így a csoportlétszám maximum 10 fő.

Részleges integráció: a gondozási egység (két csoportszoba) részeként kell kialakítani. Ebben az esetben a gondozási egységen belül az egyik szobában az egészséges gyermekek, a másik szobában pedig a sajátos nevelési igényű gyermekek vannak. Szükséges, hogy a napirend meghatározott részében a két gyermekcsoport együtt legyen. Kisgyermeknevelő-gyermek arány: az ép csoportban egy kisgyermeknevelőhöz öt gyermek tartozik, a másik szobában egy kisgyermeknevelő három sajátos nevelési igényű gyermek gondozását és fejlesztését végzi.

Speciális csoport: a bölcsőde egy gondozási egységként kell kialakítani. A csoportban 6 év alatti, nagyobb mértékben sérült, felvételkor az ép bölcsődei csoportba nem illeszthető – jelentős fejlődésbeli elmaradást mutató – gyermekeket gondoznak, fejlesztnek. Kisgyermeknevelő-gyermek arány: 1:3, azaz egy kisgyermeknevelő 3 sérült gyermeket lát el, a csoportlétszám maximum 6 fő.

Személyi feltételek

Teljes integrációban

Kisgyermeknevelő	Akkreditált felkészítő tanfolyamon/továbbképzésen részt vett csecsemő- és kisgyermeknevelő (BA), bölcsődei szakgondozó, csecsemő- és kisgyermekgondozó, csecsemő- és kisgyermeknevelő-gondozó, kisgyermekgondozó, - nevelő illetve csecsemő- és gyermekgondozó képesítéssel rendelkező személy. A kisgyermeknevelői létszámot a jogszabályban foglaltaknak megfelelően kell alkalmazni.
Gyógypedagógus	Olygophren vagy a sérülésnek megfelelő szakos, konzulensként – hetenként a szükséges óraszámban – végzi a korai fejlesztés gyakorlati feladatait.
Gyermekgyógyász vagy orvos, háziorvosi szakvizsgával	Megbízásos jogviszonyban vagy részmunkaidőben.

Részleges integrációban és speciális csoportban

Kisgyermeknevelő	Akkreditált felkészítő tanfolyamon/továbbképzésen részt vett csecsemő- és kisgyermeknevelő (BA), bölcsődei szakgondozó, csecsemő- és kisgyermekgondozó, csecsemő- és kisgyermeknevelő-gondozó, kisgyermekgondozó, - nevelő illetve csecsemő- és gyermekgondozó képesítéssel rendelkező személy.
Gyógypedagógus (Olygophren szakos)	Megbízásos jogviszonyban vagy részmunkaidőben.
Utazó gyógypedagógiai tanár (szakértői bizottságok alkalmazásában) gyógytornász vagy szomatopedagógus vagy konduktor	A gyermekek sérülésének megfelelően konzulensként havonta a feladatnak megfelelő óraszámban. Megbízásos jogviszonyban, részmunkaidőben vagy konzulensként.
Gyermekgyógyász (gyermekgyógyász szakv.)	A bölcsőde orvosi tevékenységen felül plusz heti 2 óra.
Pszichológus	Konzulensként.

A gyermekek sérülésének megfelelő orvosi szakkonzulens, pl. gyermekneurológus.

Tárgyi feltételek

Teljes ill. részleges integráció

A szükséges eszközöket az ép bölcsődei csoport mozgás- és játékfejlettségi szintje határozza meg. A sajátos nevelési igényű gyermek számára a sérülésének megfelelő fejlesztő eszközöket, játékokat kell biztosítani. Ezeket az eszközöket, játékokat úgy kell elhelyezni, hogy azok ne okozzanak konfliktushelyzetet, és az egészséges gyermekek is játszassanak azokkal. Ajánlott fejlesztő szoba kialakítása, ahol az egyéni fejlesztő foglalkozások nyugodt körülmények között végezhetőek.

Speciális csoport

Nagymozgást fejlesztő- és segédeszközök:

- kapaszkodó,
- bordásfal,
- különböző méretű labdák,
- tornapad,
- Bobath v. terápiás labda,
- tornaszőnyeg,
- Body-roll hengerversor,
- egészalakos tükör,
- dobogósor,
- golyófürdő,
- kisméretű csúszda.

Finommotorikát fejlesztő eszközök:

- festékek (alapszínek: piros, sárga, kék),
- ceruzák,
- filettoll,
- zsírkréta,
- gyurma,
- tálsorozat,
- Montessori torony,
- kosarak, tálak,
- játzókendők,
- berakótáblák,
- pingponglabda,
- fakockák (különböző méretűek),
- fagolyó,
- flakonok kupakkal,
- szenzomotoros fejlesztő eszközök.

Hallás-, ritmusfejlesztő eszközök:

- csörgő, csengő, csörgő labdák,
- cintányér,
- triangulum,
- dob.

A helyváltoztatást, önellátást, önkiszolgálást segítő eszközök kiválasztása a gyógypedagógus (konduktor) feladata az egyes gyermek állapotának, szükségletének megfelelően.

Nevelés – gondozás – fejlesztés

A sérült kisgyermek bölcsődei gondozása lehetővé teszi, hogy minél fiatalabb életkortól kezdve fejlesztő programmal segítsék a gyermek optimális személyiségfejlődését, biztosítsák a szülővel való együttműködést. Lehetőséget teremtünk arra, hogy a szülők figyelemmel kísérhessék gyermekük bölcsődei fejlődését, fejlesztését, választ kaphassanak kérdéseikre, igény szerint írásos fejlesztő programot kérhessenek otthonra. Fontos, hogy a kisgyermeknevelő a sérült gyermeket önálló személyiségként fogadja el, gondozását-nevelését a gyermek egyéni igényének figyelembevételével végezze. A kisgyermeknevelő a sérült gyermekekkel való foglalkozás során módszerében figyelembe veszi, hogy náluk hosszabb időt vesz igénybe a tanulási folyamat, és ebben direkter kell részt vennie, mint az egészséges gyermekeknél. A sérült gyermek esetében kevésbé építhet arra a belső motivációra, amely az ép gyermeknél természetesen jelentkezik a fejlődés folyamán.

A kisgyermeknevelő több elemből álló rehabilitációs munkát végez:

- gondoz,
- napirendbe illesztve végzi az egyéni és csoportos foglalkozásokat a gyógypedagógus irányítása alapján.

A korai fejlesztés és gondozás keretében biztosítani kell a gyermekek részére:

egyéni foglalkozást:

- 0-3 év között legalább heti 2 órában.
- 3-5 év között legalább heti 4 órában.

csoportos foglalkozást:

- 0-3 év között legalább heti 4 órában.
- 3-5 év között legalább heti 6 órában.

{Erről a pedagógiai szakszolgálatokról szóló 4/2010. (I. 19.) OKM rendelet 25. §. (3) bekezdés rendelkezik.}

Egyéni foglalkozás

1. A gyógypedagógus felméri és írásban rögzíti a gyermek fejlettségi szintjét.
2. A látottak alapján részletes, írásbeli tervet készít, a fejlődés területeit külön-külön számba véve, melyet a szakértői bizottságnak év elején megküld, a fejlesztés értékelését pedig az oktatási év végén szintén megküldi.
3. A fejlesztési terv fő törekvéseit és az oda vezető apró lépéseket is megbeszéli a gyermek kisgyermeknevelőjével.
4. Bemutatja a gyakorlatban.
5. Utazó gyógypedagógus esetén ezután a kisgyermeknevelő a megbeszéltek szerint a napi gyakorlatban végzi a fejlesztést.
6. Főállású gyógypedagógus, aki naponta jelen van a bölcsődében egyéni fejlesztő foglalkozásokat tart napi rendszerességgel.
7. A gyógypedagógus folyamatosan együttműködik a kisgyermeknevelővel, a bölcsődevezetővel, konzultál a szakvizsgálatot végző orvosokkal, utazó gyógypedagógussal, pszichológussal, más szakemberekkel, szükség esetén változtat a módszerekben, a programban és a fejlesztő eszközökben.

8. A gyógypedagógus meghatározott időközönként (2-3 havonta) újra felméri a gyermek állapotát, és ehhez igazítja a programot, team megbeszélésen ismerteti azt.

9. A gyógypedagógus tájékoztatja a szülőket a gyermek állapotáról, elmondja a változásokat és segíti őket abban, hogy gyermekükkel otthon hogyan foglalkozzanak.

Csoportos foglalkozás

Teljes integrációban az egyéni foglalkozás, a gondozásba épített fejlesztés és az ép társakkal való együttlét biztosítja a sérült gyermek harmonikus fejlődését. A speciális és részleges integrációban működő csoportokban a napirend része.

A gyógypedagógus tervezi és napi rendszerességgel vezeti. A csoport kisgyermeknevelőjével megbeszéli a foglalkozással elérni kívánt hosszú távú célkitűzéseket és az ahhoz vezető apró lépéseket is. Előzetes megbeszélés alapján a kisgyermeknevelő előkészíti a napi foglalkozáshoz szükséges eszközöket.

Nem főállású gyógypedagógus/konduktor esetén távollétében, részletes megbeszélés, és írásban összeállított segédlet alapján, a csoportos foglalkozás vezetésével megbízott kisgyermeknevelő végzi.

Dokumentáció

A kisgyermeknevelő által vezetett dokumentáció:

- „Bölcsődei gyermek egészségügyi törzslap” kisgyermeknevelői bejegyzése (havonta összefoglaló a gyermek fejlődéséről),
- üzenő füzet a szülőknek a napi jelentősebb eseményekről,
- kisgyermeknevelői jellemzés a szakértői bizottsági, illetve egyéb szakvizsgálatokhoz.

A gyógypedagógus által vezetett dokumentáció:

- egyéni fejlesztési terv, amely a fejlődést követve változhat,
- csoportos foglalkozás tervezete,
- gyógypedagógiai felmérés készítése évente legalább 2 alkalommal a csoportokról és egyénekről,
- gyógypedagógiai szakvélemény készítése szakértői bizottsági és szakvizsgálatokhoz.

A korai fejlesztés és gondozás feladatait csak szakember végezheti. A Szakértői és Rehabilitációs Bizottság szakvéleményére épített – fejlesztési évre készített **egyéni fejlesztési terv** alapján kell végezni. Az egyéni fejlesztési tervet a korai fejlesztést és gondozást végző vagy irányító gyógypedagógus (terapeuta) készíti el.

Az egyéni fejlesztési tervnek tartalmaznia kell az értelmi fejlesztés, a hallásfejlesztés, a látásfejlesztés, az adaptációs tréning, a mozgásfejlesztő terápiák, logopédiai terápiák a pszichológiai fejlesztés feladatait.

A fejlesztést – gondozást végző gyógypedagógus (terapeuta) központilag kiadott nyomtatványon **egyéni fejlesztési naplót** vezet.

A gyermek fejlődését a korai fejlesztést és gondozást végző vagy irányító gyógypedagógus (terapeuta), központilag kiadott nyomtatványon **értékelő lapon** értékeli. Az értékelési lap egy példányát megküldi a Szakértői és Rehabilitációs Bizottságnak, illetve a szülőnek, egy példány az ellátó intézményben marad.

Alapellátáson túli, a családi nevelést támogató szolgáltatások

A családtámogató szolgáltatások a bölcsődei alapellátás prioritása mellett szervezhetők. **A különböző szolgáltatások az alapfeladat ellátását nem veszélyeztethetik.** A szolgáltatások személyi és tárgyi feltételeinek kialakításánál a kisgyermek nevelés-gondozás elveit és gyakorlatát kell követni az egyes szolgáltatási formák eltérő jellegét figyelembe véve.

A szolgáltatásokat a gyermekek orvosi igazolás nélkül vehetik igénybe, ha elhelyezésük nem bölcsődei csoportban történik. A szülő nyilatkozatot ír alá, hogy gyermeke egészséges, és bemutatja a kötelező védőoltásokról szóló igazolást, illetve a Gyermekegészségügyi kiskönyvet. *Valamennyi szolgáltatásért térítési díjat lehet fizetni*, melyet jogszabály alapján a fenntartó – helyi önkormányzat esetén helyi rendeletében – szabályoz.

Az igénybevett étkezések díját és a szolgáltatás költségeit egyrészt a gyermekvédelmi törvény 151. §.Gyvt. 146. §-149. §. másrészt a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások és gyermekvédelmi szakellátások térítési díjáról és az igénylésükhöz felhasználható bizonyítékokról szóló 328/2011. (XII. 29.) Korm. rendelet 9. §. (4) bekezdésben foglaltak figyelembevételével kell megállapítani és a helyi pénzügyi szabályok szerint elszámolni.

Időszakos gyermekfelügyelet

A szülő elfoglaltsága idejére, néhány órára kérheti gyermeke felügyeletét. Az időszakosan gondozott kisgyermek felvehető egy erre a célra létrehozott csoportba, vagy a normál bölcsődei csoport üres férőhelyeire. Utóbbi esetben orvosi igazolás szükséges arról, hogy a kisgyermek egészséges, közösségbe mehet.

A csoportösszetétel változékonysága és a széles skálán mozgó elvárások kezelése a kisgyermeknevelőtől kiemelkedően magas szintű ismereteket, rugalmasságot igényel. A kisgyermeknevelő feladatai, munkarendje a bölcsődei nevelés-gondozás elvei és a napi gyakorlat alapján szervezendő.

Az időszakos bölcsődei elhelyezés igénybevétele esetén is fokozatosan, lehetőleg a szülővel történik a kisgyermek beszoktatása.

A bölcsődevezető, illetve a kisgyermeknevelő a gyermek személyi adatain kívül rögzíti a szolgáltatás igénybevételének a napját, időtartamát és azt, hogy kinek adható ki a gyermek, kit és hol lehet értesíteni sürgős esetben. Az intézmény a szülővel a szolgáltatás igénybevételéről megállapodást köt.

Játszócsoporthat

A csoporton belül, vagy külön játszócsoporthat kialakításával a gyermekeket az édesanyákkal együtt is fogadhatják a nap egy bizonyos szakában a bölcsődék abból a célból, hogy a szülők együtt játszanak gyermekeikkel az intézmény által megteremtett kedvező körülmények között. A kisgyermeknevelő szerepe megváltozik, ő háziasszony a csoportban, a gyermekeket szüleik gondozzák.

Játék-és eszközkölcsönzés

A bölcsőde a szülők számára kölcsönöz játékokat, bútort a megállapított térítés ellenében. Csecsemők és kistipergők részére kizárólag mosható, fertőtleníthető játékokat, bútort lehet kölcsönözni, melyet a visszavitelkor a kölcsönadó köteles fertőtleníteni.

Házi gondozás

A család kérésére, olyan helyzetekben, amikor a szülők segítséget igényelnek gyermekük ellátásában (pl.: az anya betegsége; többes ikrek gondozása; a dolgozó szülő beteg gyermekének ápolása; a szülők dolgoznak, de gyermeküket nem kívánják intézménybe adni; egyedülálló szülő gyermeknevelésében való átmeneti akadályoztatása esetén; az egyik szülő esetén, stb.) a bölcsőde szakképzett kisgyermeknevelőt küld a gyermek otthoni, nappali gondozására. A házi gondozásra vállalkozó kisgyermeknevelő a gyermek gondozásával kapcsolatos feladatokat látja el a családban.

A házi gondozás idejét, tartalmi kérdéseit a család és a bölcsőde közötti szerződés, megállapodás szabályozza, melyet a kisgyermeknevelő jogainak és kötelességének figyelembe vételével kell megfogalmazni.

A kisgyermeknevelővel szembeni elvárások a gyermek otthonában történő gondozás esetén:

- a házi kisgyermeknevelő köteles a munkáltatóval kötött megállapodáshoz tartani magát,
- köteles titoktartásával a családtagok és a gyermek személyes jogait tiszteletben tartani amennyiben az nem sérti a gyermek érdekét (bántalmazás),
- köteles példamutató magatartásával és szakmai tudásával hivatása jóhírért védeni,
- ismernie kell a kompetencia határait, csak olyan munkát vállalhat el, amelyet ismeretei birtokában el tud látni,
- köteles a családnál feladata ellátására képes állapotban megjelenni.

Jogai:

- munkájával kapcsolatban megilleti az a jog, hogy hozzájusson a szükséges információkhoz,
- megilleti az a jog, hogy személyét megbecsüljék - amennyiben a tevékenysége megfelelő színvonalú kisgyermeknevelői tevékenységét elismerjék,
- a kisgyermeknevelő munkája során védelemre jogosult a vele szembeni jogsértő vagy etikátlan bánásmóddal szemben,
- munkája során a gyermekek érdekeit tartja elsődlegesnek, de ez nem sértheti egyéni, magánéleti, állampolgári érdekeit, jogait.

A bölcsődei nevelés-gondozás személyi feltételei

A dolgozói létszámszükségletet meghatározza az, hogy:

- egy bölcsődei csoport gyermeklétszáma 12 -14 fő,
- sajátos nevelési igényű gyermekek ellátása integrált csoportban 10 fő,
- sajátos nevelési igényű gyermekeket ellátó speciális csoport létszáma 6 fő.

Bölcsődénként:

Dolgozó	Képesítési előírás	Létszám
Magasabb vezető/vezető	csecsemő- és kisgyermeknevelő (BA), bölcsődei szakgondozó (OKJ), csecsemő- és kisgyermekgondozó (OKJ), csecsemő- és kisgyermeknevelő-gondozó (OKJ), kisgyermekgondozó, - nevelő (OKJ) illetve csecsemő- és gyermekgondozó (OKJ), végzettséggel rendelkező: intézetvezető, szakoktató, védőnő, felsőfokú szociális alapvégzettség, pedagógus	1 fő
Intézményvezető helyettes	a) bölcsődei szakgondozó b) csecsemő- és kisgyermekgondozó, csecsemő és kisgyermeknevelő, gondozó c) főiskolai végzettségű csecsemő és kisgyermeknevelő (BA)	1 fő ajánlott
Kisgyermeknevelő	csecsemő- és kisgyermeknevelő (BA), bölcsődei szakgondozó (OKJ), csecsemő- és kisgyermekgondozó (OKJ), csecsemő- és kisgyermeknevelő-gondozó (OKJ), kisgyermekgondozó, - nevelő (OKJ) illetve csecsemő- és gyermekgondozó (OKJ), vagy ezen képesítések valamelyikével rendelkező, védőnő, pedagógus, felsőfokú szociális alapvégzettségű személy, gyógypedagógiai asszisztens (OKJ) – {kizárólag csecsemő- és gyermekgondozó (OKJ) képesítéssel rendelkező személy esetén}	2 fő/gyermekcsoport*
Orvos	gyermekgyógyász szakvizsga vagy háziorvosi szakvizsga	4 óra/csoport havonta
Pedagógus, pszichológus, gyógypedagógus**	szakirányú felsőfokú	ellátandó feladatok függvényében***
Gazdaságvezető, élelmezés-vezető, tejkonyhavezető	szakirányú végzettség	ellátandó feladatok függvényében***
Szakács (ahol főzőkonyha üzemel)	szakács	1 fő
Konyhalány, fűtő, mosónő, kiegészítő		ellátandó feladatok függvényében
Technikai dolgozó		1 fő/gondozási egység
Házimunkás		ellátandó feladat függvényében

* Nyitvatartási időtől függetlenül.

** Amennyiben a bölcsőde szakmai feladatai igénylik az ilyen szakemberek alkalmazását.

*** Létszámuk fenntartói döntés alapján kerül megállapításra (15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 1. számú melléklet).

Az NM rendelet 1. számú melléklete határozza meg a gyermekjóléti és gyermekvédelmi személyes gondoskodás formáira, így a bölcsődei ellátásra vonatkozóan is a szakmai létszámminimum normákat, az egyes munkakörökben foglalkoztatott személyek képesítési előírásait pedig a 2. sz. melléklet tartalmazza.

Az 1. számú melléklet I/2. pont értelmében a fenntartónak – függetlenül a fenntartó szervezeti formájától – **biztosítani kell bölcsődénként 1 fő intézményvezetőt/vezetőt, valamint gyermekcsoportonként 2 fő kisgyermeknevelőt.**

Az NM rendelet 2. számú melléklet I. rész I/2. pontja pedig meghatározza a bölcsődei ellátás betöltéséhez szükséges képesítési előírásokat a vezető beosztásban dolgozók részére. A jogszabály alapján a bölcsőde tekintetében két ellátási forma létezik, ahol a vezetői beosztás elkülönül. A 2. A) pont **Bölcsődei Igazgatóság/Egyesített Bölcsődék** esetében a **vezető** csak **magasabb vezetői** beosztású lehet, míg a 2. B) pont alapján a **bölcsődében** lehet **magasabb vezető/vezető beosztás**. A 2. B) pontban említett két vezetői beosztás között a különbség a tekintetben van, hogy a bölcsőde önállóan működik, vagy tagintézményként. A vezetői beosztás tehát, függ attól, hogy az intézmény milyen formában működik és a jogszabály ehhez rendeli a létszámminimum normát azaz, hogy intézményenként (bölcsődénként) előír egy intézményvezetőt, vagy szakmai vezetőt (tagbölcsőde vezetőt). Abban az esetben, ha Bölcsődei Igazgatóságról/Egyesített Bölcsődéről, vagy önállóan működő bölcsődéről van szó, akkor minden esetben biztosítani kell egy fő intézményvezetőt. Ha ezen szervezeti formák valamelyikéhez, valamint többcélú, közös igazgatású, illetve integrált intézményhez tartozik további intézmény/tagintézmény, abban az esetben biztosítani kell az intézmény számára az önálló szervezeti és szakmai egységként történő működtetést, továbbá a tagintézményekben a vezetőt (tagintézmény vezetőt).

A jogalkotó szándéka az – 1. számú melléklet I/2. pontjában nevesített – **intézményvezető/vezető** tekintetében, hogy az intézmény szervezeti formája alapján választja ketté a vezetői beosztást. A vagylagosság tehát, nem a fenntartó döntése alapján választható, hanem az alapján kell meghatározni a vezetői beosztást, hogy a fenntartó milyen szervezeti formában működteti az intézményt (önálló bölcsőde, vagy tagbölcsőde).

A közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXI. törvénynek a szociális, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi ágazatban történő végrehajtásáról szóló 257/2000. (XII. 26.) Korm. rendelet 3. §-a pontosan meghatározza, hogy ki minősül magasabb vezetőnek, illetve vezetőnek. Például, egy **integrált intézmény önálló szervezeti egységének a vezetője (bölcsődei tagintézmény-vezető) vezetőnek minősül {3. §. (2) bekezdés c) pont}.**

A **vezetői megbízás** feltétele, hogy a közalkalmazott **a kinevezés szerinti munkaköre mellett** látja el a vezetői beosztásból eredő feladatait {Kjt. 23. (1) bekezdés}. **A megbízott vezetői státusz eleve feltételez egy közalkalmazotti munkakört (jelen esetben kisgyermeknevelő),** amelyhez a megbízással keletkező vezetői beosztás kapcsolódik. A **vezető** minden esetben alapmunkaköre mellett *megbízással* nyeri el a vezetői beosztását. Tehát, **a vezető (tagbölcsőde-vezető)** csak megbízással az alapmunkaköre mellett végezhet vezetői feladatokat. Az alapmunkakörében ellátandó feladatok és a vezetői feladatok arányát a munkaköri leírás szabályozza, melyet **a munkáltatói jogkör gyakorlója határoz meg.**

A bölcsődei ellátás területén **kisgyermeknevelő munkakörben foglalkoztatottak alkalmazási feltételeire** a végrehajtási rendelet szabályait kell alkalmazni. A közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXI. törvénynek a szociális, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi ágazatban történő végrehajtásáról szóló 257/2000. (XII. 26.) Korm. rendelet 9. § (1) bekezdés értelmében a közalkalmazottak által betölthető egyes munkakörök megnevezését és fizetési osztályba sorolásuk feltételeit a végrehajtási rendelet 2. számú melléklete tartalmazza.

Abban az esetben, ha a munkakört különböző szintű oklevéllel, bizonyítvánnyal is be lehet tölteni, a közalkalmazott fizetési osztályát (besorolását) az **ellátandó munkakör betöltésére előírt annak a legmagasabb iskolai végzettségnek, illetve szakképesítésnek, szakképzettségnek, doktori címnek, tudományos fokozatnak alapján kell meghatározni, amellyel a közalkalmazott rendelkezik** {Kjt. 63. § (1) bekezdés}.

Amennyiben a bölcsődében foglalkoztatott közalkalmazott rendelkezik a szükséges képesítési előírások valamelyikével {NM rendelet 2. számú melléklet II. rész 2. pont} továbbá a jogszabályban meghatározott valamely felsőfokú képesítéssel is (például: óvodapedagógusi) **a vonatkozó jogszabályok értelmében „F” vagy „G” fizetési osztályba kell sorolni.**

A pályakezdő, 2 év szakmai gyakorlattal nem rendelkező dolgozó gyakornokként alkalmazandó. A gyakornoki idő E fizetési osztályba tartozó munkakörben 2 év, F-H fizetési osztályba tartozó munkakörben 3 év. {Kjt. 22. §. (5) bekezdés}.

Bölcsődékben az oktató, nevelő munkát végző közalkalmazottakat évi huszonöt munkanap pótszabadság illeti meg {Kjt. 57. §. (3) bekezdés}.

Az alábbiakat megerősíti a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXI. törvénynek a szociális, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi ágazatban történő végrehajtásáról szóló 257/2000. (XII. 26.) Korm. rendelet **8. §-a** miszerint, az oktatói, nevelői munkát végzők pótszabadságra jogosultak, *így a bölcsődei kisgyermeknevelői, valamint a bölcsődei speciális csoportban egyéni fejlesztést végző gyógypedagógusi, pszichológusi munkát végző* közalkalmazott.

A tagintézmény vezető alapmunkaköre kisgyermeknevelő és a vezetői feladatok ellátásával bízza meg a munkáltatót. Ezek alapján jogosult az oktatói, nevelői pótszabadságra (évi huszonöt munkanap), mely az alapszabadságán felül illeti meg. A pótszabadságot abban az esetben is meg kell kapnia, ha ténylegesen nem lát el ebbe a munkakörbe tartozó feladatokat.

Egyesített bölcsődei intézményben, bölcsődei igazgatóságon, illetve módszertani feladatot segítő bölcsődében

Dolgozó	Képesítési előírás	Létszám
Szaktanácsadó	a. csecsemő- és kisgyermeknevelő (BA) b. orvos, pszichológus, pedagógus, felsőfokú szociális alapvégzettség, védőnő, intézetvezető, szakoktató c. bölcsődei szakgondozó (OKJ), csecsemő- és kisgyermekgondozó (OKJ), csecsemő és kisgyermeknevelő, gondozó (OKJ)	1 fő
Pszichológus	szakirányú felsőfokú végzettség	ellátandó feladat függvényében, teljes vagy részmunkaidőben 1-1 fő
Pedagógus	szakirányú felsőfokú végzettség	
Gyógypedagógus	szakirányú felsőfokú végzettség	

Regionális módszertani feladatok ellátására kijelölt bölcsődében működő módszertani csoport személyi feltételei:

Dolgozó	Képesítési előírás	Létszám
Szaktanácsadó	a. csecsemő- és kisgyermeknevelő (BA) b. orvos, pszichológus, pedagógus, felsőfokú szociális alapvégzettség, védőnő, intézetvezető, szakoktató c. bölcsődei szakgondozó (OKJ), csecsemő- és kisgyermekgondozó (OKJ), csecsemő és kisgyermeknevelő, gondozó (OKJ)	3 fő
Pszichológus	szakirányú felsőfokú végzettség	ellátandó feladat függvényében, teljes vagy részmunkaidőben 1-1 fő
Pedagógus	szakirányú felsőfokú végzettség	
Gyógypedagógus	szakirányú felsőfokú végzettség	

A bölcsődei nevelés-gondozás tárgyi feltételei

Bölcsőde működhet: bölcsődének épült épületben és a funkciónak megfelelően átalakított, adaptált épületben. Új bölcsőde tervezésénél, más épületből történő kialakításánál, illetve átalakításánál az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet {továbbiakban: OTÉK} előírásait kötelezően kell alkalmazni és az MSZ 24210 szabványt – a nevelési intézmények tervezési előírásai 1. rész: Bölcsődék – szükséges figyelembe venni.

A nemzeti szabványosításról szóló 1995. évi XXVIII. törvény (továbbiakban: törvény) 6. § (1) bekezdése értelmében a szabvány alkalmazása önkéntes, ugyanakkor az OTÉK mindenki számára kötelező érvényű. Az OTÉK a biztonságos használatra szóló követelményeket tartalmazza. A törvény értelmében a szabványosítás célja a korszerűsítés és a szolgáltatások színvonalának javítása, illetve az élet, az egészség, a környezet védelme és a biztonság megteremtése. A fenntartó felelőssége, hogy a szabványban meghatározottakat figyelembe veszi, alkalmazza, avagy sem.

Alábbiakban azokat a szempontokat közöljük, melyeket az intézményes kisgyermek nevelés-gondozás során a biztonságos szakmai munkához figyelembe kell venni.

A bölcsőde helyiségei

A gyermekek által használt helyiségek

Egy *bölcsődei gondozási egység* 24-28 gyermek elhelyezésére szolgál, gyermeköltözőből, fürdőszobából és 2 gyermekszobából áll.

Gyermeköltöző (átadó): a gyermekbejárat előteréből nyíljon, a fürdőszobához átlátszó üvegezett ajtóval kapcsolódjék. Felszerelése: feleljen meg a különböző korú gyermekek öltöztetési igényeinek, legyen minden gyermek részére ruha- és cipőtároló; 1 felnőtt mosdó, padok, ülőkék.

Fürdőszoba: kapcsolódjon a gyermeköltözőhöz, valamint a gondozási egység egy vagy két gyermekszobájához. Közvetlen kapcsolat esetén a gyermekszobákban játszó gyermekekre a rálátást, ennek hiányában a hallótávolságot minimálisan biztosítani kell. A gyermek gondozását és önállósodását segítő berendezési tárgyak és eszközök a gyermek méretéhez és fejlettségéhez igazodjanak. Felszerelése: 2 db gyermekmosdó (peremmagasság: 40-45 cm) hideg-meleg vízzel, keverő csappal; 2 db gyermek WC; 1db beépített gyermekfürdőkád, vagy zuhanytálca hideg-meleg vízzel, keverő csapteleppel, flexibilis zuhanyozóval; 2 db pólázóasztal; minden gyermek részére saját fésű és törülköző elhelyezésére alkalmas tartó; a gyermek teljes alakját mutató tükör a gyermek magasságában elhelyezve; fogmosópohár tartó.

Gyermekszoba: ajánlott alapterülete minimum 3 m² /fő, de 10 fő esetében legalább 40 négyzetméter legyen.

A helyiség teljes alapterülete közvetlen természetes megvilágítású legyen, az erős benapozást árnyékoló szerkezettel kell meggátolni; az ablak mellvéd magassága legfeljebb 0,8 m legyen, az ablakokat bukószárnyal és biztonsági láncsal is fel kell szerelni. A bútorozást balesetmentesen, a gyermekek fejlettségét követve kell alakítani. Átlátszó mélyen üvegezett ajtót kell tervezni ott (terasz, fürdőszobaaajtó, gyermekszobák közötti ajtó), ahol a kisgyermeknevelőnek látnia kell a csoportot, illetve azt, hogy nincsen-e gyermek a nyitásra kerülő ajtó mögött. A mélyen üvegezett ajtókra függőleges osztású üvegvédő rácsot kell tervezni 1 m-ig, a pálcák közötti távolság 8 cm legyen. A rács pótolható üvegvédő fóliával vagy biztonsági üveggel. A helyiségnek hézagmentes, mosható, fertőtleníthető és tartós melegpadló burkolata legyen. Szőnyegpadló nem alkalmazható. Az oldalfalat 1,30 m magas ütés- és kopásálló, mosható és fertőtleníthető burkolattal kell ellátni.

A gyermekszobákban a világítást közvetett (káprázásmentes) formában kell kialakítani (fényerősség min. 300 Lux); a szobák falai világos, meleg színűek, a mennyezet fehér, a bútorzat fénytelen felületű legyen.

A bölcsőde egyéb helyiségei

Vezetői iroda

Gazdasági ill. ételmezésvezetői iroda – 80 férőhely felett

Kisgyermeknevelői szoba

Takarítószer raktár

Játékraktár

Mosó-vasaló helyiség: nagysága, felszerelése a bölcsődei férőhelyek számától és a feladat nagyságától függő. Alapszabály, hogy a szennyes ruha és tiszta ruha kezelése térben vagy időben elkülönítetten történjen.

Konyha: a 3 éven aluli gyermekek ételmezésével kapcsolatos táplálkozástudományi és higiénés szabályok alapján a bölcsődében főzőkonyhát kell működtetni. Amennyiben az épületi adottságok ezt nem teszik lehetővé, akkor elfogadható a befejező, illetve melegítő konyha működése. A csecsemőkorú gyermekek ellátása miatt tejkonyhának minden bölcsődében lennie kell. Ezt a konyhán kívül, illetve azon belül elkülönítve lehet kialakítani. A konyha funkciójának megfelelő fekete mosogató, hús-, zöldség előkészítő, feleljen meg a közegészségügyi szabályoknak. A konyhával közös légtérben, elválasztás nélkül alakítandó ki a tálaló. A konyhát közvetlen természetes szellőzéssel kell ellátni.

Szárazáru raktár, zöldségraktár és előkészítő a konyha közelében legyen, a gazdasági folyosóról nyíljkék. Legyen természetes szellőzése, hűtőszekrények és mélyhűtők elhelyezési lehetőségéről gondoskodni kell.

Ételmaradék és sütőolaj tárolót a gazdasági bejárat közelében kell kialakítani, a gazdasági folyosóra nyíljon, de a helyiségnek közvetlen külső kijáratot is biztosítani kell. A helyiséget 2,20 m magas mosható fallal kell ellátni. Kezelése a mindenkori közegészségügyi előírásoknak kell megfeleljen. Ételmaradék őrlo berendezés esetén ételmaradék tárolót nem kell létesíteni.

A hulladéktároló konténereket a bölcsőde épületén kívül, a játszóudvartól elkülönítetten, a gazdasági bejárat-hoz kapcsolódóan, tehergépkocsival megközelíthető helyen kell elhelyezni.

A dolgozók szociális helyiségei

Étkező

Öltöző

Mosdó-zuhanyozó-WC

- a zuhanytálcák előírt száma min. 1 db /25 fő
- a mosdók előírt száma min. 1 db/ 10 fő
- az előírt WC-fülkék száma 1 db/20 fő

A regionális módszertani bölcsőde többlet helyisége: továbbképző terem, szociális helyiség

A megfigyelések zavartalan lebonyolításához, csoportszobán kívüli megfigyelő helyiséget vagy áttekinthető ablakot –ha a helyi adottságok lehetővé teszik– célszerű kialakítani.

Terasz

Amennyiben az épület adottságai lehetővé teszik, kötelező a terasz kialakítása a bölcsődében. A terasznak olyan nagyra kell lennie, hogy biztosítani lehessen a gyermekek szabad levegőn történő altatását. A gyermekszobához szintben, közvetlen ajtókijáráttal, a játszókerthez lépcsővel kapcsolódjék.

A terasz burkolata tisztítható, fertőtleníthető, csúszásmentes és fagyálló legyen. Korlátok, beépített padok elhelyezése balesetveszély miatt tilos. A gyermekágyak árnyékolását biztosítani kell.

Játsszókert

A játszókert funkciója a gyermekek szabad levegőn történő játékához szükséges mozgástér biztosítása. Amennyiben a bölcsődében játszókert nem alakítható ki, a gyermekek szabadban való mozgását, játszását más módon kell megoldani (játsszóter, vagy busszal való szállítás zöldövezetbe).

Felületi kialakítása

A játszókert alapterülete 10 m² /gyermek. Benne burkolt és füvesített felületeket, homokozót, szabályozható kevert vízzel, elfolyó rendszerrel kialakított pancsolót, vagy vízpermetezőt kell kialakítani, valamint beépített játékokat kell elhelyezni. A burkolt terület aránya a játszóudvar összterületéhez viszonyítva 20-25 %-nál nagyobb ne legyen; a burkolat anyaga világos színű műkő, hézagmentesen lerakott, előregyártott műkőlap, térkő vagy simított finom szemszerkezetű beton. Felülete nem lehet csúszós vagy veszélyesen érdes; tilos murva, gyöngykavics, salak, aszfalt, gyepfugázott téglák használata.

A zöld terület: a játszóudvaron belül a szabad mozgástér biztosítására nagy összefüggő pázsitfelületet kell kialakítani. A gyepes terület lejtése max. 5,0 % lehet. A telepített játszószerkezetet füvesített területen kell elhelyezni.

1 m esési magasság felett, az esési területen az MSZ EN 1177 vonatkozó szabvány szerint, ütéscsillapító talajt kell kialakítani (gumitégla, homok, füves terület, laza faforgács). Folyamatos karbantartásukról, ellenőrzésükről gondoskodni kell. A mobil udvari játékok megfelelő tárolását biztosítani kell. A megrongálódott játékokat a gyermek környezetéből el kell távolítani. A játszótéri eszközök biztonságosságáról szóló 78/2003. (XI. 27.) GKM rendeletben foglaltak az irányadóak. A felszíni csapadékvíz elvezetéséről minden esetben gondoskodni kell, a játszóudvaron szennyvíz-derítő nem helyezhető el.

Növényzet

A játszóudvarban telepítendő fák elhelyezésének követelményei

A fák helyét és darabszámát úgy kell meghatározni, hogy a terület 25 %-a a nap különböző szakaiban árnyékos, 75 %-a napos legyen. Az utcai zaj, por, gázszennyeződések és a szél szabad beáramlását a kerítés mellé 1-1,5 m szélességben telepített cserjesorral kell megakadályozni.

A növények kiválasztásának szempontjai

Gyorsan fejlődő, nagy lombzatot fejlesztő, kevésbé igényes fajok és fajták kiválasztása javasolt. Az örökzöld és lombhullató növények 30-70 %-os megoszlású telepítése a kívánatos. Minden esetben ellenőrizni kell, hogy a választott növények levele, virága, termése vagy egyéb, a gyermek által elérhető része mérgező-e, vagy balesetet okozóan szúrós-e. Tilos az apró - orr- és fülnyílásba helyezhető - bogyókat érlelő növényfajok telepítése.

Kerítés

A bölcsőde kertjét függőleges pálcaosztású áttört kerítéssel kell körülvenni. A kapukra a gyermekek számára elérhetetlen magasságban kell a zárást biztosító reteszt felszerelni.

Kialakításának követelményei:

- anyagai idomacél pálcák, függőlegesen elhelyezett falécek,
- magassága min. 1,80 m, max. 2,20 m,
- a függőleges pálcaosztások közötti távolság max. 7 cm,
- a beton lábazat magassága 40-60 cm.

Homokozó

A játszókert kötelező eleme. Valamennyi gondozási egységhez ki kell alakítani. Az udvar szélvédett, időszakosan napos, jól megközelíthető helyén kell elhelyezni.

A homokozó kialakítása:

- méretét a helyi terület nagyság határozza meg, de legalább 4,0 m² alapterületű lefedhető, ütéscsillapító anyagú peremmel határolt,
- mélysége 30-40 cm,

- aljzata kavicságyzatba rakott téгла vagy beton lap,
- határoló falai 6-20 cm vastagságúak, lekerekített élekkel, a kapcsolódó tereppel azonos magasságúak,
- pázsitfelületben min. 40 cm széles szilárd burkolat szegélyezze, ennek anyaga: monolit beton, előgyártott műkőlap, előgyártott „T”-elem,
- tilos fa gerenda, előregyártott U-elem,
- töltőanyaga mosott folyami homok,
- a homok kezelése: naponkénti átlapátolás, locsolás, évenkénti csere vagy fertőtlenítés,
- szennyeződéstől védeni kell.

Pancsoló, vízpermetező

A homokozóhoz hasonlóan kötelező eleme a játszókertnek. Nyári kánikulában a permetező víz felfrissít, állandóan vizes felületen biztosít játék lehetőséget a gyerekek számára. Kizárólag napos és szélvédett helyen, pázsit felületbe helyezendő el. Az év egyéb időszakában biciklizésre, autók, babakocsik tologatására alkalmas terep.

Kialakítási követelményei:

3. sz. melléklet

- a permetező anyaga egy vasbetonszerkezetre épített burkolat: térkő vagy gumitégla,
- felületkezelési követelmény a csúszásmentesség,
- szegélye szilárd burkolat vagy gyep,
- a csatlakozó burkolat szélétől induló, fokozatosan mélyülő, „tálszerű” legyen a belső kiképzése,
- átmérője: 2-3 méter,
- a legnagyobb mélysége: 5-10 cm,
- a vízpermetező kerületén, 3 helyen a felületből kiemelkedő vízpermetező fej szórja a vizet, a vízoszlop magassága a víznyomással szabályozható, visszahullva frissíti, permetezi a gyerekeket,
- a vízpermetező közepén, legmélyebb pontján vízösszefolyó van, melyen keresztül a víz elfolyik,
- használaton kívül a vízpermetező fej a burkolat szintjébe süllyed,
- vízbetáplálás átfolyó rendszerű, kevert víz.

Azok a pancsolók, amelyek megfeleltek a korábbi módszertani levél követelményeinek és jó állapotúak, felújítottak, továbbra is használhatók.

Játékkészlet

Egészségügyi szempontok:

- könnyen tisztítható, fertőtleníthető legyen,
- balesetet ne okozzon – ne legyen törött, ne legyen könnyen törhető, ne essen szét darabjaira, éles sarkai ne legyenek, ne lógjon hosszú zsinóron, ne legyen túl nehéz,
- csecsemő és tipegő korban ne legyen olyan kis méretű, hogy orrba, fülbe, garatba kerülhessen!

Pedagógiai szempontok:

- minden tevékenységformához legyenek megfelelő játékszerek (manipuláció, konstruálás, utánozó-, szerepjáték, mozgásfejlesztő játék..., stb.),
- a játék színe, nagysága, formája keltse fel és tartsa ébren a gyermek érdeklődését,
- több fajta tevékenységre lehessen felhasználni,
- legyenek más nemzetek szokásait tükröző játékok,
- játékválasztásnál legyen szempont a nemek közötti egyenlőség elvének betartása (a kislányoknak is legyen autó, a fiúknak is baba).

Kivitelezés:

- igényes legyen,
- a fokozott használatra számítva készüljön.

Elhelyezése:

- nyitott játékpolcon,
- tárolóedényekben (vödrökben, kosarakban),
- kisgyermeknevelő által elérhető polcon (felügyeletet igénylő játékok).

Pihenősarok

Előfordul, hogy egy-egy gyermek elfárad a játékban, vagy csendre, egyedüllétre vágyik, esetleg a közérzete nem jó, és ezért szeretne lepiheni. A hangulatos, puha kárpitozású bútorok, szőnyegek, párnák, puha textil játékok pihentető, nyugtató hatásúak. Legyen minden szobában a gyermekheverőn kívül szőnyeg, a földön is elhelyezhető párnák (toll töltésű párnák nem alkalmazhatók), elkülönülésre alkalmas kuckó, ahol a gyermek pihenhet.

Alapjátékok (minden csoportban biztosítani kell):

- játzókendők,
- babák,
- labdák,
- képeskönyvek,
- mozgásfejlesztők.

Csecsemőkorú gyermekek játéka

A játékoknak mérete, súlya, alakja olyan legyen, hogy ha a csecsemő rájuk fekszik, vagy magára ejti őket, ez ne legyen számára fájdalmas, vagy ijesztő, kellemetlen. A csecsemők részére válogatott játékoknak nem lehet olyan része, amit a gyermek lenyelhet. Nem adhatók szőrmeállatok, hajas babák, mert a mindent a szájába vevő csecsemő számára rendkívül veszélyesek a torkára tapadó, esetleg a légutakba kerülő szőrszálak. Mennyiségét tekintve – kivéve a nagyméretű játékokat – minden gyermeknek jusson azonos típusú játék (baba, mackó, könyv, autó, labda).

Csecsemő részére jól megmarkolható, rázható játékok:

- játsszókendők,
- frottír labdák,
- csörgők,
- rágókák.

Változatos felületű textilfigurák: babák, macik, nyuszik, stb.

Csecsemőknek is adhatók:

- építőjátékok egyes elemei, amelyek önmagukban is alkalmasak a manipulációra,
- karikák,
- Montessori torony korongjai,
- hordó- és kockasorok,
- homokozóformák.

Üreges játékok:

- vödrök,
- tálak,
- kosarak.

Könyvek: egy ábrás, textil, műanyag, keménylapú.

Nagy méretű eszközök: labdák, mászópárnák, úszógumik.

Tipegő korú gyermekek játécai

A nagyméretű játékok kivételével minden gyermeknek jusson azonos típusú játék (baba, mackó, könyv, autó, labda). A gyűjtögető-soralkotó játék korszakában az arra alkalmas játékféleségből a csoportlétszám 3-4-szeresének beszerzése szükséges.

Konstruáló játékok: DUPLO LEGO, fa építőkocka, Montessorik, baby logik, pohársorok, hordósorok, formakirikók, nagy méretű gyöngyök.

Nagymozgásos játékok: hordár kocsik, autók, dömperek, motorok, triciklik, mászóka, alagút, baby csúszda, labdák.

Húzogatható, tologatható eszközök: vonatok, autók.

Üreges játékok: kosarak, szatyrok, vödrök, tálak, talicskák.

Homokozójátékok: vödrök, lapátok, homokozóformák, sziták.

Babák, macik, állatfigurák (plüss, frottír).

Használati eszközök: lábasok, tányérok, poharak, sziták, szűrők.

Könyvek: elsősorban keménylapú lapozó és leporelló.

Alkotó játék eszközei: zsírkréta, ceruza, filctoll, gyurma (só-liszt, főzött), stb;

Ezeket állandóan pótolni kell.

Nagycsoportos gyermekek játéakai

A tipegőcsoport eszközeit biztosítjuk az alábbi játéktípusokkal kiegészítve

A szerepjáték kellékei: szerszámok, főzőedények, gyúrótábla, vágódeszka, babaruhák, takarók, seprű, lapát, orvosi táskák, telefon, kisebb méretű felnőtt ruhák, sapkák, kendők, táskák, cipők, fodrászkellékek. Úgy helyezzük el, rendszerezve, hogy felhívó jellegük érvényesüljön, pl. ruhákat, kötényeket akasztóra, stb.

Babák: karakterbabák, etnikai különbségeket hangsúlyozó babafajták, bábok.

Kisméretű gyöngyök, fűzős játékok.

Alkotó játékok eszközei: zsírkréta, ceruza, filctoll, festék, gyurma (só-liszt, főzött), olló, különböző minőségű papírok, ragasztó, falevél, gesztenye, iskolatábla, kréta stb.

Ezeket állandóan pótolni kell.

Könyvek: elsősorban puhalapú képeskönyvek.

Zenei hangot adó eszközök, hangszerek.

Felszerelési jegyzék

Gyermeköltöző (egy gondozási egységben) (db):

- hirdetőtábla 1
- öltözőszekrény ..... 1 rekesz/gyermek
- öltöztető asztal (öltöztető pad) 2
- ruhafogas 1
- szemetesbadella 1

Fürdőszoba (egy gondozási egységben):

- fogmosó pohár tartó (12-14 rekeszes) 2
- csecsemő pelenkázó asztal 2
- ruhaszárító (harmonika) 1
- törülközőtartó (12-14 részes) 2
- gyermekszék (pad) 2
- tükör (30 x 100 cm) 1
- gyógyszereszekrény (fali)..... 1
- lázmérők ..... szükség szerint
- szálkacsipesz 1
- fertőtlenítő edény 1
- lábpedálos badella..... 3
- billenős badella..... 3
- bilitartó 1
- bili 3

- szennyestartó 1
- hosszmérő 1
- csecsemőmérleg (csecsemő csoportban) 1
- személmérleg 1
- olló 2
- szobai hőmérő 1

Gyermekszobák (egy gondozási egységben 2 szoba):

- gyermekágy fa, matraccal ..... szükség szerint
- hempergő ..... szükség szerint
- elkerített szobasarok ..... szükség szerint
- játszókerítés ..... szükség szerint
- kisgyermeknevelői támlás szék 4
- kisgyermeknevelői asztal 2
- tálaló asztal (ha nincs tálaló kocsi) 2
- gyermekasztal
(lehet téglalap asztal is, ami 6 személyes) 6/8
- gyermekszék (különböző ülőmagasság) 24/28
- fektető 24/28
- nyitott játékpolec 4
- mászólétra vagy más mozgásfejlesztő eszköz 1
- gyermekheverő (játsszó) 2
- beépített bútor hiányában szükséges:
  - ruhatároló szekrény 2
  - fektető tartó 2
- szeméttároló badella 2
- falióra 1
- szobai hőmérő 2

Terasz (egy gondozási egységben)

- csecsemő ágy ..... szükség szerint (rácstávolság 7 cm)
- gyermek levegőztető ágy ..... 24/28 (rácstávolság 7 cm)
ugyanaz, mint a szobában + polifoam betét
- fali hőmérő 1
- árnyékoló ..... szükség szerint

Kerti felszerelések (egy gondozási egységben):

- mászóka jellegű, nagymozgást fejlesztő játék 1
- kerti játszóház 1
- kerti gyermekasztal 2

- kerti gyermekszék 8
- fém hempergő ..... szükség szerint
- homokozó 1
- vízpermetező 1

Textília (egy gondozási egységben):

- takaró (kicsi) 30/40
- takaró (nagy) 30/40
- takaró huzat kicsi-nagy 50-50/60-60
- matrac huzat 50/60
- gyermek törülköző 50
- gyermek abrosz 20
- gyermek szalvéta/előke 100
- hempergő huzat 3
- szőnyeg védőhuzat (mászósarokba) 3
- függöny ..... szükség szerint
- szőnyeg (2x3 m) 4
- szőnyegvédő ..... szükség szerint
(udvarról való bejövetel útvonalára)

Gyermekruházat – amennyiben a bölcsőde biztosít ruhát a gyermekeknek – egy gondozási egységben:

- pelenka 100
- gyermek blúz/póló..... 50
- tipegő/rugdálózó..... 40
- kertésznadrág 50
- rövidnadrág 50
- kislány ruha 30
- tréningruha alsó/felső 50
- gyermeksapka (téli) 25
- gyermeksapka (nyári) 25
- kétrészes anorák..... 50
- téli hálósák ..... szükség szerint
- bugyi 50
- atléta 50

Gyermekruházatból minden bölcsődében alapkészlet biztosítandó, amely a fent felsoroltak 20 %-a.

Tálaló edényzet (egy gondozási egységben):

- gyermek mélytányér 40
- gyermek lapostányér 40
- gyermek kistányér 40

• csecsemő- és gyermekpohár	50
• bögre	50
• kávéskanál	30
• gyermekkanál	30
• merőkanál	4
• villa	4
• süteményfogó	2
• tortalapát	2
• tálaló edény fedővel	8
• zárt kenyértartó	2
• kancsó	4
• szalvétatartó	2
• tálca	4
• tálaló kocsi	2
• ételmaradéknak edény	2

Orvosi eszközök:

A feladatellátásra kötött megállapodás szerint a bölcsődeorvos rendelkezik a szükséges eszközökkel.

• elsősegélydoboz	1
-------------------------	---

Vezető kisgyermeknevelői iroda:

• íróasztal	1
• ülóbútor	3
• szekrény	1
• szemétkosár.....	1
• ruhafogas	1
• számítógép, internet hozzáférés.....	1
• telefon/fax.....	1
• számológép	1
• gyermekek számára játékok, képeskönyvek gyermekfelvételnél szükséges	

Étkező (szükség szerint):

• étkező asztal	1
• szék	4
• terítő	2

Öltöző:

• szekrény	1/dolgozó
• szék	2

- tükör 1
- szeméttartó badella 1

Mosdó, zuhanyzó, WC:

- szappantartó és kapaszkodó (zuhanyálláshoz) 1
- lábrács (műanyag – csak akkor szükséges
ha a zuhanytálca nem csúszásgátló kiképzésű) 1
- fogas 1
- ülőke 1
- fali törülköző szárító 1
- szeméttartó badella 1
- WC-ben szeméttároló badella 1
- WC kefe 1

Főzőkonyha működtetése esetén alapfelszerelés

Gépi felszerelések:

- gáz- vagy villanytűzhely sütővel 2
- gáz- vagy villany zsámoly 1
- kombinált hűtőszekrény 2
- univerzális konyhagép vagy
háztartási robotgép ..... szükség szerint
- gyors mérleg 2
- mázsa 1
- burgonyakoptató ..... szükség szerint
- turmixgép vagy cutter (aprítógép) 1
- víztisztító ..... szükség szerint

Bútorzat:

- különböző méretű asztal horganylemez borítással
(húselőkészítés, zöldségelőkészítés) 2
- fehér mosogató (2 fázisú) vagy mosogatógép 1
- fekete mosogató (2 fázisú) 1
- húsmosó medence 1
- tálaló 1
- nagy munkaasztal 1
- kicsi munkaasztal 2
- ülőke 3
- edénytartó szekrény: fehér-fekete edények 1-1
- szekrény (kenyér tárolásra) 1

- kamrapolc vagy állvány ..... szükség szerinti méretben
- kézfertőtlenítő tál 1
- hideg-melegvizes mosdókagyló 1

Főzőkonyhai eszközök (adagszámtól függően):

- lábas/fazék 30 l-es, 20 l-es, 10 l-es, 5 l-es, 3 l-es, 2 l-es, 1 l-es, 0,5 l-es
- tál (saválló) 1
- gyúrotábla + sodrófa 1
- húskalapács 2
- vágódeszka 6
- kukta 4 l-es 1
- kukta 8 l-es 1
- húsdaráló (nyers- és főtt húsnak) 2
- burgonyanyomó 2
- hús villák 2
- gyümölcsmosó 2
- sziták (szőr vagy műanyag) 2
- merítőkanalak (különfélék) 10
- habverők 2
- szűrők (alumínium vagy rozsdamentes) 2
- teaszűrő 2
- palacsintasütő (teflon) 2
- szeletelőgép 1
- kések
  - kenyérvágó 1
  - húsvágó (nyers) 2
  - húsvágó (sült) 2
  - zöldségaprító 6
- reszelők 3
- pogácsaszaggató 2
- fakanalak (különféle) 10
- tálaló lapát 3
- serpenyők fedővel 2
- diódaráló 1
- mákdaráló 1
- kenőtoll 2
- konzervnyitó 2
- műanyag tál (különféle méret) 6
- tölcser 2
- zöldségrekesz 4

- galuskaszaggató (háztartási) 2
- edényszárító 3
- kenyértartó 3
- tálca 3
- teáskanna 1
- üvegmosó 3

Tápszerkonyhai felszerelés:

- teáskanna (fém) 2
- habverő 2
- reszelő (fém) 1
- reszelő (üveg) 1
- citromfacsaró 2
- lábas/fazék
  - 2l-es 1/1
  - 1l-es 2/2
  - 0,5l-es 2/2
- fakanál 5
- üveg mérce 2
- jénai tál + fedő 5
- vágódeszka 4
- szűrő 3
- tejmerő kanál 3
- levesmerő kanál 2
- rozsdamentes tál 0,5l-es, 4
- szita (szőr vagy műanyag) 2
- rácsos edényszárító 1
- üvegmosó 2
- kézfertőtlenítő edény 1
- kézmosó 1

Tálaló edényzet (felnőtt) adagszámtól függően:

- lapostányér 20
- mélytányér 20
- kistányér 20
- kompótos tál 12
- üvegpohár 20
- bögre 12
- kés, villa, kanál, kiskanál 20
- kancsó 3

- fűszertartó 1
- evőeszköztartó 1
- kenyérkosár 1
- tálca 5
- szalvétatartó 1

Konyhai textília:

- konyharuha 20
- abrosz 6
- konyhai kéztörölő 10

Egyéb:

- szeméttároló badella ..... helyiségenként 1
- ételmaradéktároló badella 2
- ételmintás üveg 40
- csúszásgátló gumiszőnyeg ..... szükség szerint
- fűszertartó 10
- falióra 1

Amennyiben befejező, melegítő konyha működik, a konyha berendezése, a gépek és konyhai felszerelések, a textília értelemszerűen a funkciónak megfelelően változik.

Mosodai felszerelés:

- mosógép 1
- szárítógép 1
- varrógép 1
- vasalóasztal..... 1
- ülőke, szék 2
- rakódó polc (rozsdamentes) ..... szükség szerint
- szekrény 1
- ruhás kosár 4
- vasaló 2
- szennyestartó 4
- szeméttartó 1
- csúszásgátló gumiszőnyeg ..... szükség szerint
- ruhaszárító 1

Takarítás eszközigénye:

- porszívó 1
- takarítógép, szőnyegtisztító 1

- nedves, fertőtlenítő lemosáshoz eszközök ... szükség szerint
- takarító kocsi (vagy az azt helyettesítő takarítóeszköz) 1
- falikút 1

Szolgáltatások eszközigénye:

A gyermekszoba berendezése, játékkészlete és anyagigénye az alapellátás eszközigényén túl, függ a szolgáltatás típusától és az igénybevevők számától, életkorától.

A bölcsőde vízellátása, fűtése, külső világítása

A bölcsődében ivóvíz-minőségű vizet kell biztosítani. A melegvíz ellátásról gondoskodni kell. Keverés nélküli (60°C) melegvíz táplálást a konyha, a mosoda igényel, egyéb vízvételi helyeken - különös figyelemmel a gondozási egységekhez tartozó gyermeköltözőre és fürdőszobára - a kifolyó víz hőfoka max. 35°C lehet. Ezért minden kézmosóhoz hideg-meleg vizes keverő csaptelepet kell tervezni. Vízminta vizsgálatot évente egyszer, de csőtörés esetén jogszabály szerint végeztetni kell.

Sugárzó hőt árasztó fűtés nem tervezhető, gázkonvektor alkalmazása tilos. A helyiségekben könnyen tisztán tartható, sima felületű hőleadók legyenek. A biztonsági követelményeknek megfelelően védőrácsot kell alkalmazni. Lapradiátor esetén, amennyiben a fűtés melegvíz cirkulálással történik, védőrács nem szükséges.

A teraszok, bejárati ajtók, külső közlekedő utak megvilágításáról gondoskodni kell; a világítások kapcsolása az épületen belül elhelyezett kapcsolóval történjen.

Célszerű az épületet riasztóberendezéssel ellátni, vagy mozgásérzékelőt felszerelni.

Egészségmegőrzés, mint bölcsődei feladat

Közvetlen prevenció

Vitamin- és ásványianyag profilaxis

A bölcsődének figyelemmel kell kísérnie az angolkór-, a fogászati-, a védőoltás-, vitamin- és ásványi anyag profilaxist, és ezt a bölcsődeorvosnak a gyermekegyészségügyi törzslapon nyilván kell tartania. Gondot kell fordítani a vitamin- és ásványi anyag kellő mennyiségű bevitelére, melynek fontosságáról a bölcsődeorvos a szülőket tájékoztatja.

Gyermekfogászati prevenció

A gyakorlatként alkalmazott korszerű étkezési szabályok, a cukorfogyasztás csökkentése, a rágásra nevelés és az édes italok helyetti vízzádás már önmagukban is fogászati prevencióként szolgálnak.

A szokáskialakítás céljából a bölcsődei gyermekcsoportokban 2 éves korban kell elkezdni a szájöblítés bevezetését, ennek folytatásaként néhány hónapos gyakorlás után a fogkrém nélküli, majd az óvodába történő átmenet környékén a borsónyi fluoridos gyermekfogkrémmel végzett fogmosást.

Levegőzés

Levegőzés alatt az udvari játék és a szabadban történő altatás együttesen értendő. Időpontját, mértékét az évszaknak és az időjárási viszonyoknak, valamint a gyermekek életkorának megfelelően kell megválasztani.

A szabadban való levegőztetés csak akkor mellőzhető, ha kánikula vagy eső, erős havazás, orkánszerű szél, sűrű köd vagy rendkívüli hideg van.

A napfény káros hatása és a kisgyermek bőrének érzékenysége miatt következményeként fokozott figyelmet kell fordítani a napvédelemre:

- 10h - 15h között ne érje a gyermeket közvetlen sugárzás,
- fényvédő krém javasolt,
- erős napfénytől védjék a gyermeket (sapka, ing),
- megfelelő mennyiségű folyadékfogyasztás.

Gyógyszeradás, elsősegély

Lázás, hurutos, antibiotikummal kezelt, beteg gyermek nem jöhet bölcsődébe.

Egyes nem fertőző (allergia, anyagcsere, vese-húgyúti, epilepszia, stb.) betegségben szenvedő gyermeknek, ha szükséges, a háziorvosa által előírt gyógyszerét beadhatják a bölcsődében. Sürgős esetben csak láz- és fájdalomcsillapítót kap a gyermek, melyről célszerű nyilatkoztatni a szülőt.

A szülőknek írásban (az üzenő füzetben) kell nyilatkozniuk a gyógyszereszedéssel kapcsolatos valamennyi kérdésben (milyen gyógyszert kaphat a gyermek, milyen gyógyszerre érzékeny, stb.). A kisgyermeknevelőnek ugyan- csak írásban kell jeleznie azt, hogy milyen gyógyszert kapott a gyermek.

Minden bölcsődében kell lennie mentődoboznak. Az elsősegélydoboz felszerelése előírás szerinti: a férőhelyszámnak megfelelő szabvány mentődobozt – MSZ 13 553 – hozzáférhető helyen kell tárolni.

Minden esetben a bölcsődeorvos állítja össze a bölcsőde gyógyszerkészletét, melyben kell, hogy szerepeljenek:

- lázcsillapítók (kúp, tablettá, szirup, injekció),
- görcsoldók (kúp, tablettá),
- allergia elleni szerek (tablettá, szirup, injekció, kenőcs),
- életmentő gyógyszerek.

Élelmezés

A bölcsődei élelmezés során a korszerű csecsemő- és kisgyermek táplálási elveket kell figyelembe venni, úgy, hogy a táplálék:

1. mennyiségileg elegendő és minőségileg helyes összetételű,
2. biztonságos, a higiénés követelményeknek megfelelő,
3. megfelelő konyhatechnikai eljárásokkal elkészített és élvezhető legyen.

A gyermekeknek és a bölcsődében dolgozó felnőtteknek külön étlap szerint kell főzni.

A rendszeres étkezést biztosító, szervezett élelmezési ellátás keretében szolgáltatott élelmiszerekre vonatkozó táplálkozás-egészségügyi előírások tekintetében figyelemmel kell lenni az Országos Élelmezés- és Táplálkozás-tudományi Intézet (továbbiakban: OÉTI) által készített a bölcsődés korcsoport közétkeztetéséről szóló ajánlásra. Interneten az alábbi linken érhető el: http://www.oeti.hu/download/kozetkeztetes_bolcsode.pdf

Csecsemőtáplálás

A bölcsődébe 20 hetes kortól vehető fel csecsemő, és ez egybeesik az elválasztási időszak kezdetével. A bölcsőde orvosának feladata, hogy nyomon kövesse, értékelje a gyermek fejlődését és táplálását, és ha kell, az illetékes házi-orvossal egyeztetve változtasson a csecsemőtáplálás gyakorlatát meghatározó szakmai protokoll szerint. Egészségügyi Minisztérium Szakmai protokollja az egészséges csecsemő táplálásáról. Készítette: Csecsemő- és Gyermekgyógyászati Szakmai Kollégium Szoptatást Támogató Nemzeti Bizottság (Megjelent: Egészségügyi Közlöny 2009. évi 21. szám). Interneten elérhető: <http://www.eum.hu/egeszsegpolitika/minosegfejlesztes/szakmai-iranyelvek>

A tápszer és a csecsemő egyéb ételei elkészítéséhez a konyhán belül elkülönített részt kell biztosítani. A csecsemő edényeit (üveg) és evőeszközöket a többiekétől külön kell tárolni és mosogatni. A tápszer tárolása száraz, szellős helyen történjen. A különböző tápszerek eltérő felhasználási útmutatóira fokozatosan ügyelni kell.

Kisgyermektáplálás

Az egy éves kor feletti korcsoportok táplálkozásában, illetve a bölcsődés étkeztetésben figyelemmel kell lenni az OÉTI által a közétkeztetők számára készített, a rendszeres étkezést biztosító, szervezett élelmezési ellátás keretében szolgáltatott élelmiszerekre vonatkozó táplálkozás-egészségügyi ajánlásra. Interneten az alábbi linken érhető el: <http://www.oeti.hu/download/1222-1-mell-ajanlas.pdf>

A korszerű táplálkozási elveknek és konyhatechnikai eljárásoknak figyelembevételével a bölcsőde vezetője az élelmezésvezetővel és a bölcsőde orvosával közösen állítja össze, legalább két hétre előre az étlapot, a korosztály élelmezési-, nyersanyagnormáinak figyelembe vételével. Az étrend tervezésekor figyelembe kell venni, hogy a kisdéd bölcsődei élelmezésében – minimum 4-szeri étkezés esetén – az ajánlott napi energia- és tápanyag-tartalom

75 %-át kell biztosítani. Az étrendnek változatosság, idényszerűség, ízében való összehangoltság, önálló étkezésre nevelés szempontjából is megfelelőnek kell lennie.

A bölcsődevezetőnek, vagy az általa kijelölt személynek minden étkezés előtt meg kell kóstolni az ételt és ezt dokumentálnia kell.

Az étlapot minimum háromhavonta minőségi és mennyiségi szempontból, ellenőrizni vagy ellenőriztetnie kell a bölcsődevezetőnek dokumentálva. A korszerű csecsemő és kisgyermektáplálás elveinek és gyakorlatának változásait a bölcsőde vezetőjének figyelemmel kell kísérnie és fel kell használnia a bölcsődei étkeztetésben.

A krónikus betegség vagy táplálékallergia miatt diétára szorulókat ellátását a bölcsőde csak akkor vállalhatja, ha az étrendre vonatkozó előírásokat be tudja tartani.

A bölcsődés gyermekek étkeztetésében makrobiotikus ill. tisztán vegán étrendek nem szerepelhetnek. Speciális étrend (pl. szemi-vegetáriánus, lakto-ovo vegetáriánus) szigorú szakmai feltételek teljesülése mellett vezethető be, a gyermekek megfelelő fejlődése érdekében.

Az étlapot főiskolát végzett dietetikusnak kell összeállítania.

Az étkeztetés közegészségügyi szabályai

A bölcsődei közétkeztetésre a vendéglátó-ipari termékek előállításának és forgalomba hozatalának élelmiszerbiztonsági feltételeiről szóló 62/2011. (VI.30.) VM rendelet az irányadó.

Az Európai Unió minden tagállamában, így 2004. május 1.-óta Magyarországon is, az EK 93/43/EEC direktívája szerint, a közétkeztetőknek, így a bölcsődei konyhának is kötelező bevezetni és működtetni az élelmiszerbiztonságra vonatkozó minőségbiztosítási rendszert, a HACCP-t. A HACCP működésének ellenőrzése a Kormányhivatal Mezőgazdasági Szakigazgatási Szerv Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatóság feladata.

Általános rendelkezések

A létesítmény helyiségei úgy kapcsolódjanak egymáshoz, hogy a nyersanyag és az étel útja ne keresztezze egymást. A létesítmény főzőterében csak a technológiai hulladék tárolására szolgáló edényt szabad elhelyezni. A létesítmény tevékenységi körének, kapacitásának, alkalmazott technológiájának megfelelően elegendő számú és nagyságú, megfelelő alapterületű raktározó, előkészítő, feldolgozó és kiszolgáló helyiséget, valamint kiegészítő helyiségeket (mosogató, hulladéktároló, stb.) kell biztosítani. A helyiségeket könnyen tisztítható és fertőtleníthető, hézagmentes, csúszásgátló padozattal kell ellátni, és biztosítani kell a víz össze- és elfolyását.

A vizes helyiségek falait a szennyeződésnek és nedvességnek kitett magasságig, de legalább 210 cm-ig világos színű, mosható, fertőtleníthető, hézagmentes felülettel kell kiképezni. A nem mosható falfelületet szükség szerint, de legalább évente egyszer festeni, meszolni kell.

Az élelmiszerek előkészítéséhez és feldolgozásához, valamint az ételmezéssel foglalkozó dolgozók tisztálkodásához és az étkeztetési létesítmény takarításához csak ivóvíz minőségű vizet szabad használni.

Raktározás, tárolás

Olyan számú és kapacitású raktárhelyiséget kell biztosítani, hogy a nyersanyagok, félkész termékek és ételek szakosítottan, az állami szabvány előírásainak megfelelően, romlás és szennyeződés veszélye nélkül tárolhatók legyenek. Tárolása során gondoskodni kell azok élvezeti értékének megőrzéséről és a fertőződéstől, szennyeződéstől, romlástól való védelméről.

A gyorsan romló élelmiszereket, ételeket 0 és +5 °C közötti hőmérsékletű hűtőszekrényben, a gyorsfagyasztott készítményeket, mélyhűtött nyers, félkész és készterméket legalább -18 °C-on kell tárolni. Az előírt tárolási hőfok ellenőrzésére a hűtőberendezéseket hőmérővel kell felszerelni és folyamatos pótlásukról gondoskodni kell.

Külön hűtőben kell elhelyezni a tőkehúst és a húskészítményeket, külön a tej- és tejterméket, valamint a zöldség-gyümölcs féléket. A készételek tárolásához külön hűtőt kell biztosítani.

A tárolás során a nyersanyagokat, a félkész és kész termékeket rendszeresen felül kell vizsgálni romlás és lejáratidő vonatkozásában.

Nyersanyag előkészítés és készétel előállítás

A nyersanyagok tisztítását és az egyéb előkészítő műveleteket (darálás, szeletelés, tojásmosás, törés stb.) az erre a célra kijelölt előkészítő helyiségekben kell végezni: ahol erre nincs mód, ott elkülönített munkaasztalt vagy egyéb eszközt pl. univerzális munkagépet kell biztosítani.

Az előkészítőben használatos eszközöket máshol nem szabad használni. Az előkészítő helyiségekben a szabvány által előírt mosogató medencéket kell biztosítani.

A tojást a zöldség-előkészítőben a szennyeződéstől meg kell tisztítani és fertőtleníteni (2 %-os hypo oldattal), majd langyos vízzel le kell öblíteni.

A tojás fertőtlenítésére használt edényzetet maradandó jellel meg kell jelölni. A tojásokat közvetlenül felhasználás előtt kell fertőtleníteni. A hagyományos tojásfertőtlenítés mellőzhető, ha ózongáz-technológiával fertőtlenített tojást használnak. Az ózonozott tojásokat a tárolás során a szennyezett nyersanyagoktól el kell különíteni.

Az előkészített nyersanyagokat romlástól és szennyeződéstől védve kell tárolni és szállítani. Csak jó állapotú, tiszta eszközöket szabad használni.

Tálalás, kiszolgálás

A kiszolgálás egész időtartama alatt olyan feltételeket kell biztosítani, melyek megóvják az élelmiszerek és a készételek tisztaságát, minőségét, táp- és élvezeti értékét.

Az elkészített – melegen fogyasztható – ételeket a tálalásig 60 °C fok feletti hőmérsékleten kell tárolni. Elkészített ételt a következő étkezésig vagy másnapig eltenni tilos. Az ételt a tálalás megkezdése előtt érzékszervileg ellenőrizni kell.

Valamennyi ételféleségből külön-külön 50 g mennyiséget 48 órán át hűtőtérben meg kell őrizni. Ételmintát az étel tálalásának megkezdésekor kell venni. Az ételminta tárolására csírátlanítható, légmentesen zárható üveg-edényt kell rendszeresíteni, melyet használat előtt tíz percig forrásban lévő vízben kell kifőzni.

Mosogatás

Külön mosogatót kell biztosítani a konyhai edényzet és eszközök tisztítására (fekete mosogató), és külön a fogyasztók által használt edényzet, evőeszközök mosogatására (fehér mosogató). Készétel kiszállítás esetén a szállító edények mosogatását is biztosítani kell.

A mosogató helyiségben az ételmaradékok részére fedéllel és fogantyúval ellátott tartályt kell biztosítani, amelyet a mosogatás befejezése után azonnal ki kell üríteni, elmosni és fertőtleníteni. A mosogatást az Egészségügyi Minisztérium 52390/1985. (Eü.K.21.) EüM. sz. szakmai irányelve szerint kell végezni.

A mosogatóhelyiségben lévő medencék fölé olyan táblát kell elhelyezni, amely utal a munkaművelet jellegére és céljára. Ugyancsak jól látható helyen ki kell függeszteni a mosogatási technológia részletes leírását. Meg kell jelölni a felhasználásra kerülő zsiroidó- ill. fertőtlenítő szereket, az alkalmazandó koncentrációban és behatási idővel. Fertőtlenítésre 2 %-os hypo oldatot kell alkalmazni (1 kg edényhez 2 liter fertőtlenítő oldat).

Gépi mosogatás esetén legalább 60 °C hőmérsékleten kell a mosogatást végezni az erre a célra engedélyezett szerekkel. A mosogatógép alkalmazása esetén is szükséges a kétmedencés mosogató biztosítása.

Csomagolás, szállítás

A kiszállított ételeket a tálaló-melegítő konyhán a szállítóedényből áthelyezve fel kell forralni, ill. a forrásban lévő víz hőfokára kell hevíteni, kivéve a termoszkonténerrel szállított ételeket. A tálaló-melegítő konyhába csak fogyasztásra kész állapotban előkészített, mosott élelmiszerek vihetők be.

A személyzetre vonatkozó előírások

Ételkészítéssel, étkeztetéssel csak olyan személy foglalkozhat, aki a külön jogszabályban előírt vizsgálaton részt vett, a munkaköri, szakmai, illetve személyi higiénés alkalmasság orvosi vizsgálatáról és véleményezéséről 33/1998. (VI. 24.) NM rendelet szerinti „egészségügyi nyilatkozat és vizsgálati adatok” c. könyvvel, valamint az alapfokú közegészségügyi, élelmiszer-higiéniai, minőségbiztosítási és környezetvédelmi ismeretekkel rendelkezik.

Munka közben a dolgozó köteles a munkakörére rendszeresített védő- ill. munkaruhát viselni (köpeny, kendő vagy fityula, kötény és minősített munkacipő).

A konyhát működtető vezető az új dolgozót munkába lépése előtt köteles kioktatni a munkakörére vonatkozó élelmezésegészségügyi és munkavédelmi előírásokra, gondoskodnia kell továbbá minden dolgozó alapfokú és folyamatos szintentartó élelmezésegészségügyi továbbképzéséről és az időszakos munkavédelmi oktatásról.

A bölcsőde egészség-, baleset- és munkavédelemmel kapcsolatos szabályai

Egészségvédelemmel kapcsolatos szabályok

Az egészségvédelmi követelmények betartását a bölcsőde vezetője és foglalkozás-egészségügyi orvosa, valamint a bölcsőde gyermekorvosa rendszeresen ellenőrizzé.

A bölcsődés gyermekek egészségvédelme

A betegség gyanúját a bölcsődei kisgyermeknevelő jelzi a bölcsőde orvosának, aki indokolt esetben „kitiltja” a gyermeket a közösség védelmében. Ha az orvos nem érhető el, akkor a bölcsődevezető gondoskodik arról, hogy a szülő minél hamarabb elvigye a gyermekét. A bölcsődében minden esetben ún. sürgősségi ellátás (lázcsillapítás, elsődleges sebellátás, stb.) történik, a betegség kezelése a család orvosának a feladata.

Lezajlott betegség után a szülő köteles orvosi igazolást vinni a bölcsődébe, melyet a kisgyermeknevelő a bölcsődei gyermekegészségügyi törzslapon dokumentál, és a bölcsőde orvosa számára megőriz.

A betegségek megelőzése érdekében, a higiénés szabályok betartása mellett szükséges, hogy a bölcsőde naponta biztosítsa:

- a megfelelő időtartamú szabad levegőn tartózkodást, játék és alvás formájában;
- a megfelelő étrendet, folyadékpótlást, vitaminellátást, a fejlődéshez szükséges anyagok bevitelét;
- tiszta fehérneműt (azoknál, akik igénylik a bölcsődei ruhát).

Hetente 1x szükséges ágyneműt váltani; hetente 2x, ill. szükség szerint tiszta ruhát (amennyiben a bölcsőde biztosítja), és szükség szerint a jellel ellátott törölközőt.

A törölközők elhelyezése úgy történjen, hogy azok egymással ne érintkezzenek. Ugyanilyen módon kell megkülönböztetni a gyermekek fésűit, hajkeféit.

Járványügyi előírások:

Az életkorhoz kötött kötelező védőoltások, mögött jogszabályi háttér áll. A fertőző betegségek és a járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről, azon belül az életkorhoz kötött kötelező védőoltásokról rendelkezik a 18/1998. (VI. 3.) NM rendelet.

A védőoltásokkal kapcsolatos részletes feladatokat az Országos Epidemiológiai Központ által évente kiadott, az adott védőoltási év tevékenységére vonatkozó Módszertani levél határozza meg. A védőoltások nyilvántartása és jelentése a házi gyermekorvos feladata. Az oltások megtörténtéről az oltott személyt egyéni dokumentációval is el kell látni, a 15 évesnél fiatalabbak oltásait a Gyermek-egészségügyi Kiskönyvbe kell bejegyezni.

Azoknak az orvosoknak, akik bölcsődébe, illetve egyéb közösségbe kerülő gyermekek vizsgálatát végzik, az életkor szerint esedékessé vált kötelező oltások megtörténtét ellenőrizni kell. A hiányzó oltások pótlása érdekében kötelesek felvenni a kapcsolatot a gyermek házi gyermekorvosával/orvosával.

A bölcsődei gondozottaknál az életkorhoz kötötten kötelező védőoltásokról célszerű saját nyilvántartás is vezetni. Az életkorhoz kötött kötelező védőoltások megtörténtéről a bölcsőde orvosa, a kisgyermeknevelő a Gyermek-egészségügyi Kiskönyvben bejegyzett oltások alapján tájékozódhat, az ott dokumentált oltások megtörténtét rá kell vezetni a gyermek egészségügyi törzslapjára is.

Ha a bölcsődében fertőző betegség, vagy annak gyanúja fordul elő, azt a 63/1997. (XII. 21.) NM rendeletben foglaltak szerint jelenteni kell.

A bölcsőde orvosának figyelemmel kell kísérnie a fertőző betegségben szenvedő, vagy fertőző betegek környezetében élő gondozottakkal kapcsolatban hozott járványügyi intézkedések, határozatok (elkülönítés, járványügyi megfigyelés és ellenőrzés, felvételi zárlat, stb.) betartását.

A bölcsődékben észlelt egyes fertőző betegségek esetén az ÁNTSZ területileg illetékes városi intézete a megbetegedési veszély elhárítása érdekében {18/1998. (VI. 3.) NM rendelet alapján} elrendelheti a gondozottak védőoltását, vagy gyógyszeres kezelését, melyet a bölcsőde orvosának – a háziorvossal egyeztetve – el kell végeznie, ha a bölcsődét oltóhelyként jelölték ki, egyéb esetben az oltóorvos, az oltásra kötelezett házi gyermekorvosa.

A fertőző betegséget terjesztő vagy egyéb egészségügyi vonatkozásban káros rovarok és egyéb ízeltlábúak, valamint a rágcsálók ellen védekezni, elszaporodásuk megakadályozásáról, és rendszeres irtásukról gondoskodni kell.

A területileg illetékes ÁNTSZ városi intézete a bölcsődékben a tetvesség felderítésére időszakos vagy soron kívüli szűrővizsgálatot rendelhet el, melyet el kell végezni.

A bölcsődei dolgozók egészségvédelemmel kapcsolatos szabályai

A dolgozó köteles munkába lépés előtt a foglalkozás-egészségügyi orvosnál munkaköri alkalmassági vizsgálaton megjelenni, a munkaköri, szakmai, illetve személyi higiénés alkalmasság orvosi vizsgálatáról és véleményezéséről szóló 33/1998. (VI. 24.) NM rendelet alapján. Egészségügyi Nyilatkozatot kell aláírnia, melyben nyilatkozik, hogy nincs eltitkolt betegsége és részt vesz a foglalkozás-egészségügyi orvos által megjelölt vizsgálatokon, amely alapján alkalmassága elbírálható. A bölcsőde vezetője köteles folyamatosan figyelemmel kísérni, hogy a dolgozó rendelkezik-e érvényes ernyőkép-szűrési lelettel.

A dolgozó köteles jelenteni a bölcsőde vezetőjének, ha egészségi állapotában a munkáját kedvezőtlenül befolyásoló változás (ismeretlen eredetű lázas megbetegedés, mások megbetegedését okozó bőrbetegség, hasmenés és heveny gyomor-bélpanaszok) következik be, vagy vele közös háztartásban élő személynél hasmenéses megbetegedés fordul elő.

Takarítás

A belső felszerelési és berendezési tárgyak könnyen tisztíthatók és fertőtleníthetők legyenek. Tisztításuk nedves, fertőtlenítő ruhával történjék. Járvány esetén a vonatkozó közegészségügyi szabályok szerint kell a takarítást végezni. A bölcsődében használatos mosható gyermekjátékokat szükség szerint naponta, akár többször is, folyó meleg vízzel le kell mosni. Hetente egyszer és járvány idején soron kívül fertőtleníteni kell. A fertőtlenített játékokat meleg folyó vízzel többször, alaposan le kell öblíteni.

A takarítás úgy szervezendő, hogy az a gyermekeket ne zavarja. Csak azokat a helyiségeket lehet nyitvatartási idő alatt takarítani, ahol gyermekek nem tartózkodnak. A takarítás nyitott ablaknál történjen. A szobákat étkezés

után rendbe kell tenni, az ételmaradékot el kell távolítani. A padló tisztítása nedves, fertőtlenítő ruhával történik. Más takarítóeszközt (vödör, felmosó ill. lemosó ruha) kell használni a csoportszobákban, fürdőszobákban, WC-kben, és mást a mosogatókban és a konyhai helyiségekben. A takarítóeszközöket használat után ki kell mosni és tisztán, a tisztítószerekkel együtt kell elhelyezni, az erre kijelölt, zárt helyen, ahol a gyermekek nem férhetnek hozzá. A tisztító- és fertőtlenítőszereket a mindenkori közegészségügyi előírásoknak megfelelően kell alkalmazni, az Országos Közegészségügyi Intézet {továbbiakban: OKI} rendszeresen felújított „Tájékoztató a fertőtlenítésről” című kiadványa alapján.

Festés

Évenként meszeltetni kell a főzőkonyhát, az élelmiszerraktárt, a mosogató helyiségeket, a mellék helyiségeket és a mosókonyhát. Az egész intézményt 2-3 évenként festeni és 6 évenként mázoltatni kell.

A helyiségek levegőjének higiénéje:

- A konyha és az élelmiszerraktár valamennyi ablakát szúnyoghálóval kell ellátni.
- A bölcsőde területén dohányozni tilos!

A szennyes ruha kezelése, mosása

A szennyes pelenkát minden esetben fertőzöttnek kell tekinteni. Pólyázóra vagy földre helyezni nem lehet.

Minden gyermek tisztázása után fertőtleníteni kell a pólyázót. A fertőtlenítő oldatot vagy sprayt a pólyázó mellett kell elhelyezni, és előírás szerint cserélni, használni az OKI tájékoztatójában szereplők szerint.

Az egyszer használatos pelenka zárt fóliazsákban a települési hulladékkal együtt kezelendő az OKI szakértői munkacsoportjának útmutatója alapján.

A gyermekek ruháit, ágyneműit, törülközőit, asztalterítőit és a köpenyeket közepesen szennyezettnek kell tekinteni, ennek megfelelő mosástechnikát kell alkalmazni. A kimosott textíliát szennyeződés és fertőződés mentes körülmények között kell tárolni.

Balesetvédelemmel kapcsolatos szabályok

Mindenkinek ismernie kell a villamos-, gáz-, fűtés-, víz főelzárókat és azok működését! A kisgyermeknevelők elsősegélynyújtási ismereteit rendszeresen fel kell eleveníteni. A létszámhoz igazodó elsősegély felszerelést hozzáférhető helyen kell tárolni.

Az intézményben évente műszaki bejárást kell tartani, melynek fő szempontjai:

- a padozatok állapotának ellenőrzése, botlásveszély, csúszásveszély,
- lépcsők, kapaszkodók, korlátok állapota,
- ajtók, ablakok zárhatósága, küszöbök állapota,
- mázolás, falak állapota, festés szükségessége,

- vízcsapok javítása, cseréje,
- kiöntők, lefolyók állapota, csöpögés, dugulás, kellemetlen szagok,
- radiátorok, kályhák, füstcsövek,
- gáztűzhely, vízmelegítő, kéménybekötés, kémény,
- szociális helyiségek állapota,
- bútorok selejtezése, felújítása,
- edények, étkészletek, evőeszközök,
- villamos berendezések állapota, elhasznátságuk, korszerűsítésük, dugaszoló aljzatok, (a gyermekek által használt helyiségekben ne legyen általuk elérhető helyen dugaszoló aljzat),
- világításnál a burák, fényterelők megtisztítása, mozgó, laza foglalatok cseréje,
- az épület állagának ellenőrzése szemrevételezéssel,
- tető, csapadékvíz elvezetések,
- villámhárító,
- kerítés, kapuk, záruk, rácsok ellenőrzése,
- járda,
- kert: kiszáradt ágak, feltüremkedő gyökérzet.

Gyermekfelszerelések ellenőrzése:

- játékok javíthatók-e vagy selejtezendők,
- homokozó letakarható-e, cserélni kell-e a homokot,
- mászóka, pancsoló, vízpermetező,
- gyermekbútorok javíthatók-e,
- szekrények, záruk, elkerített szobasarkok.

Tűzvédelem:

A tűzvédelmi szabályzat készítéséről szóló 30/1996. (XII. 6.) BM rendelet tartalmazza azon előírásokat, melyet minden 5 főnél több személyt foglalkoztató szervezeti egységnél meg kell valósítani. Minden bölcsődében kell, hogy legyen tűzvédelmi felelős. A mentési útvonalat, sorrendet, az oltási eszközöket és az értesítendők névsorát minden egyes csoportban, közösségi tereken a tűzoltó készülékek mellé jól láthatóan ki kell függeszteni.

A tűzriadó esetén szükséges teendőket évente egyszer gyakorolni kell {A BM rendelet 4. § (3) bekezdés alapján}. A tűzbiztonsági felszereléseket félévente egy alkalommal ellenőriztetni kell a Tűzoltó Készülék Szerviz munkatársaival. Az ellenőrzés megtörténtéért az intézményvezető felelős.

Szükség esetén értesítendőik telefonszáma, elérhetősége jól látható helyen legyen kifüggesztve

- mentők,
- tűzoltók,
- rendőrség,
- a gyermekintézmény vezetője,
- orvos, gyermekorvos,
- áramszolgáltató,

- gázszolgáltató,
- vízművek,
- távfűtő,
- műszaki karbantartója,
- ÁNTSZ.

Azon bölcsődékben, ahol az alapterület meghaladja az 500 négyzetmétert tűzriasztó készüléket kell beszerezni.

Munkavédelemmel kapcsolatos szabályok

A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény a szabályozza az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés személyi, tárgyi és szervezeti feltételeit a munkát végzők egészségének, munkavégző képességének megóvása és a munkakörülmények humanizálása érdekében, megelőzve a munkabaleseteket és a foglalkozással összefüggő rendelkezéseket.

A munkáltató köteles munkavédelmi szakképesítéssel rendelkező egyént foglalkoztatni, (az időtartam és a képesítési feltétel a munkavállalói létszámhoz és a veszélyességi osztályhoz igazodik). Munkába lépés előtt az új dolgozót munkavédelmi oktatásban kell részesíteni.

A munkavállaló jogosult megkövetelni a munkáltatótól

- az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzéshez szükséges ismeretek rendelkezésre bocsátását,
- a munkavégzéshez munkavédelmi szempontból szükséges felszerelések, munka- és védőeszközök, az előírt védőital, valamint tisztálkodó szerek és tisztálkodási lehetőségek biztosítását.

A személyes gondoskodás körében dolgozók munkaruhával történő ellátását a – Kjt. 79. §-ának (1)-(2) bekezdésében foglaltak szerint – 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 3. § (6) bekezdés szabályozza. Javasolt az egyes munkaköröknél, a munkavédelmi szabályzatban, a védőruhák között szerepeltetni a minimálisan szükséges felszerelést.

A bölcsődei dokumentáció

Bölcsődevezető által vezetett nyilvántartások, illetve kezelt dokumentumok

- Dolgozókról:
  - „Egészségügyi Nyilatkozat és vizsgálati adatok” (C. 3151-2/A).
  - Beutalás munkaköri alkalmassági vizsgálatra (A. 3510-217).
- Ellátottakról:
  - Felvételi könyv (SZ.NY.3354-10 r.m.sz.ny), vagy számítógépes adatnyilvántartás.
  - 235/1997. (XII. 17.) Korm. rendelet 1. számú melléklet „A gyermekjóléti alapellátásban részesülő gyermekekről”.
  - Megállapodás az ellátás igénybevételéről a gyermekvédelmi törvény 32. § (4) bek.
  - Szülői nyilatkozat a tájékoztatási kötelezettség megtörténtéről a gyermekvédelmi törvény 33. § (2) bek.
  - Havi statisztika – Bölcsődei jelentés havonta: felvett gyerekek... %, gondozott gyerekek... %.
  - A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások és gyermekvédelmi szakellátások térítési díjáról és az igénylésükhöz felhasználható bizonyítékokról szóló 328/2011. (XII. 29.) Korm. rendelet.
  - Gyermekétkeztetés – intézményi térítési díj kedvezmény – elszámolása.
  - Hatósági bizonyítvány, illetve igazolás, határozat a 3 vagy több gyerekes illetve tartósan beteg gyereket nevelő családok étkezési térítési díj kedvezményéhez.
  - Ingyenes étkezés – önkormányzat határozata a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény jogosultságáról.
  - Kérelem étkezési támogatáshoz – helyi önkormányzat határozata.
  - KSH Bölcsődei Kérdőív, illetve az online adatszolgáltatás a KSH rendszerben.
  - Heti étrend (gazdasági ügyintézővel vagy élelmezésvezetővel).
  - Fertőző betegségekről történő kimutatás.
  - Tetvességi nyilvántartás – a „Johan Béla” Országos Epidemiológiai Központ Módszertani levele alapján.
- Költségvetés (gazdasági ügyintézővel).
- Szakmai Program készítése.
- Elkészíti a SzMSz-t, kötelező mellékleteit, függelékeit, valamint az intézmény Belső Szabályzatait. (munkaköri leírások, szabályzatok készítése és felülvizsgálata).
- Dolgozók szabadságának nyilvántartása (B. 18-50 r.sz.).
- Dolgozók jelenléti kimutatása.
- Személyi anyagok vezetése.
- Dolgozó nyilatkozata arról, hogy nem folyik ellene gyermekbántalmazás miatt eljárás gyermekvédelmi törvény 15. § (8) bek.
- Dolgozók továbbképzési kötelezettsége teljesítésének nyilvántartása.
- Élelmezés egészségügyi minimum tanfolyamok nyilvántartása.
- Kis- és nagyértékű eszközök nyilvántartása (leltár).
- Munkavédelmi napló vezetése.
- Éves munkaterv, munkatervi beszámolók készítése.
- Szabályzatok készítése és felülvizsgálata.
- Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény.

Kisgyermeknevelők által vezetett nyilvántartások, illetve kezelt dokumentumok

- Csoportnapló naponta.
- A gyermekekről vezetett napi jelenléti kimutatás (33762-1 C.SZ.NY. 3354-1 r.sz.) vagy a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások és gyermekvédelmi szakellátások térítési díjáról és az igénylésükhöz felhasználható bizonyítékokról szóló 328/2011. (XII. 29.) Korm. rendelet 2. számú melléklete.
- Bölcsődei gyermek-egészségügyi törzslap (C.3354-6/a.r.sz.ny.r.):
(a gyermek 1 éves koráig havonta, később negyedévente vezetve)
  - családlátogatásról feljegyzés,
  - percentil tábla (fiú 3341-46/b, lány 3341-45).
- Üzenőfüzet:
  - beszoktatás folyamata,
  - a nap folyamán új tevékenység, fejlődésbeli változás,
  - események, köszöntők, stb.,
  - gyermek fejlődésének nyomon követése (fejlődési napló szempontjai alapján).
- Fejlődési napló:
  - a gyermek 1 éves koráig havonta, később negyedévente vezetve.

Bölcsődeorvos által vezetett nyilvántartások, illetve kezelt dokumentumok

- Bölcsődei gyermekegészségügyi törzslap (a gyermek 1 éves koráig havonta, később negyedévente vezetve).
- Óvodai jelentés a 6 év alatti gyermekről.
- Heti étrend (együttműködés az illetékes szakemberekkel).
- Az élelmezés ellenőrzése mind szakszerűség, mind higiéné szempontjából.

Élelmezésvezető által vezetett nyilvántartások, illetve kezelt dokumentumok

- Étkezők nyilvántartása (gyermekek, dolgozók).
- Heti étrendek (bölcsődeorvossal, bölcsődevezetővel).
- Nyersanyagfelhasználás.
- Árubeszerzési bizonylatok, számlák.
- Adagolási útmutató.
- Ételrecept-gyűjtemény.
- HACCP működtetése.

A szervezeti felépítéstől függően a feladatok átcsoportosíthatóak.

Hivatkozott jogszabályok

Törvények:

- 1992. évi XXXIII. törvény a közalkalmazottak jogállásáról.
- 1993. évi XCIII. törvény a munkavédelemről.
- 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról.
- 1995. évi XXVIII. törvény a nemzeti szabványosításról.
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról.
- 2011. évi CXCV. törvény az államháztartásról.
- 2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló.

Kormányrendeletek:

- 20/1997. (II.13.) Kormányrendelet a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény végrehajtásáról.
- 235/1997. (XII.17.) Kormányrendelet a gyámhatóságok, a területi gyermekvédelmi szakszolgálatok, a gyermekjóléti szolgálatok és a személyes gondoskodást nyújtó szervek és személyek által kezelt személyes adatokról.
- 253/1997. (XII.20.) Kormányrendelet az országos településrendezési és építési követelményekről.
- 257/2000. (XII. 26.) Kormányrendelet a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvénynek a szociális, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi ágazatban történő végrehajtásáról.
- 259/2002. (XII.18.) Kormányrendelet a gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatótevékenység engedélyezéséről, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi vállalkozás engedélyezéséről.
- A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások és gyermekvédelmi szakellátások térítési díjáról és az igénylésükhöz felhasználható bizonyítékokról szóló 328/2011. (XII. 29.) Korm. rendelet.

Miniszteri rendeletek:

- 63/1997. (XII. 21.) NM rendelet a fertőző betegségek jelentési rendjéről.
- 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről.
- 18/1998. (VI.3.) NM rendelet a fertőző betegségek és a járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről.
- 33/1998. (VI. 24.) NM rendelet a munkaköri, szakmai ill. személyi alkalmasság orvosi vizsgálatáról és véleményezéséről.
- 8/2000. (VIII. 4.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást végző személyek adatainak működési nyilvántartásba vételéről.
- 9/2000. (VIII. 4.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást végző személyek továbbképzéséről és a szociális szakvizsgáról.
- 78/2003. (XI. 27.) GKM rendelet a játszótéri eszközök biztonságosságáról.
- 4/2010. (I. 19.) OKM rendelet a pedagógiai szakszolgálatokról.
- 62/2011. (VI. 30.) VM rendelet a vendéglátóipari termékek előállításának és forgalomba hozatalának élelmiszerbiztonsági feltételeiről.

A módszertani kiadványok, szakmai segédletek jegyzéke

Szakmai ajánlás a többcélú, egységes óvoda-bölcsőde intézmények bevezetéséhez és működtetéséhez.

A szakmai ajánlás a Szociális és Munkaügyi Minisztérium megbízásából és az Oktatási és Kulturális Minisztérium egyetértésével készült.

Készítették: Szombathelyiné dr. Nyitrai Ágnes, Dr. Bakonyi Anna, Kovácsné Bárány Ildikó, 2009. április

Javaslat óvodába integrált bölcsődei csoport kialakítására

Készítette: Kovácsné Bárány Ildikó, Szociális és Munkaügyi Minisztérium, Gyermek- és Ifjúságvédelmi Főosztály, 2008

A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja.

Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet Gyermekjóléti és Gyermekvédelmi Főosztály, Budapest, 2008

Korai fejlesztés a bölcsődében. Módszertani levél

NCSSZI, Bp. 2003

Játék a bölcsődében. Módszertani levél

NCSSZI, Bp. 2003

Gyermekfogászati prevenciós program megvalósítása a bölcsődékben (Ajánlás)

BOMI-Fővárosi Gyermekfogászati Prevenciós Bizottság. BOMINFO, 1995. No.2. Hírlevél 1.

Felszerelési jegyzék. VI. Bölcsődék

EüM. Bp. 1994

Bölcsődei szakmai és szervezési útmutató

BOMI, Bp. 1993

A szakmai munka ellenőrzésének szempontjai

BOMI, Bp. 1991

A Bölcsődei Szakmai Kollégium 1/1991. (I.29.) sz. irányelve a speciális gondoskodást igénylő (fogyatékos) gyermekek bölcsődei ellátásához

OCSGYI – Bölcsődék Módszertani Központja, Bp. 1991

A Bölcsődei Szakmai Kollégium 1. sz. módszertani levele az AIDS-ről

OCSGYI - Bölcsődék Módszertani Központja, Bp. 1991

Útmutató a bölcsődei kisgyermeknevelők családlátogatásához

BOMI, Bp. 1989

Bölcsődevilágítási ajánlás

TUNGSRAM, Bp. 1987

Nevelési intézmények tervezési előírásai 1. rész: Bölcsődék

MSZ 24210 -1 Budapest, 2011. április

A bölcsőde kertje, az épület külső kapcsolatai. Kialakítási útmutató

BOMI, Bp., 1986

Bölcsődei adaptáció. Módszertani levél. In. Előadások – közlemények – dokumentumok.

Módszertani levelek, irányelvek

BOMI, Bp.

Folyamatos napirend a bölcsődében. 3. sz. módszertani levél

BOMI, Bp. 1982

Szülővel történő fokozatos bölcsődei beszoktatás. Kiegészítő módszertani útmutató a fokozatos beszoktatás c. módszertani levélhez. 1982. Kézirat

Gyermekek Európában

Európa országában megjelenő képes folyóiratok közös kiadványa

Kiadja: PRO EXCELLENTIA Alapítvány a Napközbeni Kisgyermekellátásért

BOMInfo szakmai folyóirat, megjelenik évente 4-szer

Kiadó: 1995-1997 Bölcsődék Országos Módszertani Intézete

1998 Országos Család- és Gyermekvédelmi Intézet

1999- PRO EXCELLENTIA Alapítvány a Napközbeni Kisgyermekellátásért

Mellékletek

1. számú melléklet

Szakmai ajánlás a többcélú, egységes óvoda-bölcsőde intézmények bevezetéséhez és működtetéséhez

A szakmai ajánlás a Szociális és Munkaügyi Minisztérium megbízásából és az Oktatási és Kulturális Minisztérium egyetértésével készült.

**Készítették: Szombathelyiné dr. Nyitrai Ágnes, Dr. Bakonyi Anna, Kovácsné Bárány Ildikó,
2009. április**

Az 1993. évi LXXIX. törvény (a továbbiakban: közoktatási törvény) 33.§ (14) bekezdés hatályba lépésével, bizonyos feltételekhez kötötten lehetővé vált egy új típusú – az egységes óvodai és bölcsődei nevelési feladatokat ellátó – intézmény létesítése.

Ott, ahol jogszabály nem teszi kötelezővé a települési önkormányzat részére a bölcsődei nevelés megszervezését, fenntartását és a gyermekek száma nem teszi lehetővé az óvodai csoport-, illetve a bölcsődei csoport külön-külön történő működtetését, feltéve, hogy minden, a településen lakóhellyel, ennek hiányában tartózkodási hellyel rendelkező gyermek óvodai felvételi kérelme teljesíthető javasolt átgondolni az egységes óvodai és bölcsődei nevelési feladatokat ellátó (a továbbiakban: egységes óvoda-bölcsőde) intézmény létesítésének lehetőségét.

Egységes óvoda – bölcsőde a legalább második életévüket betöltött, továbbá az óvodai nevelésben ellátható gyermekek közös neveléséhez hozható létre. Egységes az óvodai és a bölcsődei nevelési feladatokat ellátó intézmény létesítésének fenntartói döntés előkészítése:

- A közoktatási törvény 102. § (2) bekezdés a) pontját figyelembe véve a fenntartó jogosult dönteni a közoktatási intézmény létesítéséről, átszervezéséről, megszüntetéséről, tevékenységi körének módosításáról, nevének megállapításáról.
- Ezen tárgy összefüggésében, a döntést az itt hivatkozott törvény 102. § (11) bekezdése alapján a fenntartó legkésőbb az intézkedés tervezett végrehajtása évének május utolsó munkanapjáig kell, hogy meghozza.

Mit jelent az intézkedés tervezett végrehajtása évének március utolsó munkanapjáig meghozott döntés?

- Fenntartói döntés intézményát szervezéséről (pl. új feladat ellátásról), új intézmény létesítéséről.
- Szakértői vélemény beszerzése az intézkedés tervezetéről.
- Megyei önkormányzat szakvéleménye az intézkedés tervezetéről.
- A közoktatási törvény 102. § (3) bekezdés szerinti vélemények beszerzése.
- Az egységes óvoda-bölcsőde székhelye szerint illetékes regionális módszertani bölcsőde szakmai véleményének beszerzése (új elem a döntési eljárásban).
- Az érintett kisebbségi önkormányzat egyetértésének beszerzése.

Az átszervezésről meghozott döntés alapján kerül sor a működést meghatározó szabályzók, a nevelési program jóváhagyásának eljárásrendjére, a fenntartói döntéssel meghozott határidőn belül.

Az illetékes regionális módszertani bölcsőde szerepe az egységes óvoda-bölcsőde létesítésének döntési eljárásában és a működtetésben:

- A fenntartó az intézkedés tervezett végrehajtása évének május utolsó munkanapjáig meghozott döntése előtt (a döntést előkészítő dokumentumok alapján) beszerzi az egységes óvoda-bölcsőde székhelye szerint illetékes regionális módszertani bölcsőde szakmai véleményét.
- A fenntartó a működés megkezdése előtt beszerezi az egységes óvoda-bölcsőde székhelye szerint illetékes regionális módszertani bölcsőde szakmai véleményét annak eldöntéséhez, hogy az egységes óvoda-bölcsőde rendelkezik-e a három évnél fiatalabb gyermekek gondozásához szükséges, e §-ban meghatározott feltételekkel.

- Az egységes óvoda-bölcsőde székhelye szerint illetékes regionális módszertani bölcsőde véleményezi az egységes óvoda-bölcsőde nevelési programját, minőségirányítási programját, házirendjét, szervezeti és működési szabályzatát.
- A fenntartó az egységes óvoda-bölcsőde **működésének megkezdéséről értesíti** a módszertani bölcsődét.

Az egységes óvoda bölcsőde intézmény megszervezhető:

A bölcsődei, illetve az óvodai csoport létrehozását kizáró feltételek megléte esetén *szervezeti és szakmai tekintetben önálló intézményegységként*, de megszervezhető *olyan óvoda részeként is, amelyben az óvodai csoport-, illetve csoportok gyermeklétszáma eléri a húszat*.

Az egységes óvoda bölcsőde intézmény kialakítására az alábbiak szerint kerülhet sor:

1. **Egycsoportos óvoda átalakul egységes óvoda-bölcsődévé**, mivel az **óvodás korú gyermekek létszáma** a közoktatási törvény 3. számú melléklet II. rész 3. pontja szerint meghatározott csoportszámítások alapján **nem haladja meg a tizenöt főt** és a **második életévét betöltött** gyermekek száma az **öt főt**.
2. A jelenleg egycsoportos óvodában, amelyben a csoport létszáma eléri a húsz főt, e csoport mellett kerül kialakításra egy szervezeti és szakmai tekintetben önálló egységes óvoda-bölcsődei csoporttal működő intézményegység, amelyben teljesülnek az előző pontban meghatározott létszámfeltételek.
3. A **többcsoportos óvodában** kerül kialakításra az egységes óvoda-bölcsőde, mint önálló intézményegység, amelyben teljesülnek az 1. pontban meghatározott létszámfeltételek. Ez esetben is figyelembe kell vennie a fenntartónak azt, hogy a kizárólag óvodai gyermekek nevelését biztosító csoportok létszámának el kell érnie a húsz főt.
4. Az egységes óvoda-bölcsőde megszervezhető **többcélú intézmény önálló intézményegységként**, amennyiben a fenti feltételek teljesülnek.
5. Lehetőség van arra, hogy egy több településen, több feladatellátási helyen működő óvodai feladatot is ellátó többcélú intézmény **kistélepülési tagóvodájában** kerüljön kialakításra az egységes óvoda-bölcsődei csoport. Ez esetben azt szükséges vizsgálni, hogy az adott település köteles-e önálló bölcsőde fenntartására, illetve biztosítja-e önálló bölcsődei intézménnyel a második életévüket betöltött gyermekek tekintetében a gyermekek napközbeni ellátását. Fontos arra is tekintettel lenni, hogy ebben az esetben a tagóvodában is meg kell felelni az említett létszámfeltételeknek.

Ez utóbbi lehetőség esetében sor kerülhet arra, hogy egy több településen, több feladatellátási helyen működő többcélú intézmény keretein belül az egyes tagóvodákban szervezeti és szakmai tekintetben önálló egységes óvoda-bölcsődei intézményegységek működnek. Azonban arra nem kerülhet sor, hogy egy településen több ilyen csoportot, illetve intézményegységet hozzanak létre, valamint hogy a bölcsődei intézmény mellett az óvodában ilyen intézményegységet alakítsanak ki. Fontos arra is tekintettel lenni, hogy a tagóvodai településnek meg kell felelnie a fentebb említett feltételeknek.

Az egységes óvoda bölcsőde intézmény csoportszervezésekor tehát – függetlenül attól, hogy önálló intézményként vagy intézményegységként működik – **egy gyermekcsoport alakítható ki**, amelyben a gyermeklétszám nem haladhatja meg a **húsz főt** és a három év alatti gyermekek száma nem lehet több **öt főnél**.”

Az egységes óvoda-bölcsőde, mint a napközbeni ellátás új intézményesített formája **2009. szeptemberétől** indítható a fent hivatkozottak figyelembe vételével.

Ez a megoldás tehát nem a teljes bölcsődés korosztály számára nyújt ellátási lehetőséget, csupán a 2 év feletti gyermekek elhelyezésére ad módot, a megnevezett kritériumok mentén.

Az ilyen típusú intézmény előnyei:

- lehetőséget biztosít a 3 éven aluli – köztük a hátrányos helyzetű – gyermekeknek a szolgáltatás eléréséhez,
- segíti a kisgyermekes, dolgozni kívánó szülők munkavállalását,
- az adott településen további munkahelyet generál az intézményen belül,
- alkalmas a koragyermekkorai intézményváltás problémáinak a kiküszöbölésére, hiszen 2 éves kortól az iskola kezdetéig egy intézménybe, mi több egy csoportba járhat a gyermek.

Az egységes óvoda-bölcsődére – a közoktatási törvényben – a meghatározott rendelkezések végrehajtására, a nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet 39/M. §-át kell alkalmazni. Ugyanakkor szükséges figyelembe venni azt is, hogy bölcsődés korú gyermekeket is ellátó óvodáról van szó, tehát az egységes óvoda-bölcsőde kialakításánál a „**137/1996. (VIII. 28.) Korm. rendeletbe foglalt Óvodai nevelés országos alapprogramján**” túl ismerni kell „**A Bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramját**” is.

A szakmai ajánlásban a bölcsődés korosztályra vonatkozó részek konkrétabb elemeket tartalmaznak, pontosan azért, mert ezek az elemek újak az óvodai ellátásban.

Az egységes óvoda-bölcsőde intézményben a kisgyermekellátás **szakmai elveire** figyelemmel kell lenni, amelyek a következők: *a családi nevelés elsődlegességének tisztelete; a gyermeki személyiség tiszteletének elve; a nevelés és gondozás egysége, az egyéni bánásmód elve; az aktivitás, az önállóság segítésének elve; a bizalom és a stabilitás elve; az egységes nevelő hatások elve.*

Prioritásként kell kezelni a két ellátandó korosztály sajátos igényeinek figyelembevételét, az eltérő és/vagy hasonló helyzetek alakítását, irányítását az egyes szituációk egyedi mérlegelésével. (Pontosabban és konkrétan: **a 2-6-7 éves gyerekek fejlődésének ismerete a feladatellátásra jogosult szakemberek körében elvárás.**)

Az óvoda maga is kisgyermekeket ellátó intézmény, ugyanakkor, a legkisebbek ellátásának megoldásmódjaira is fel kell készülnie (képzés, ld. később). **Az egységes óvoda-bölcsőde intézményben, ahol a három év alatti kisgyermek napközbeni ellátása is biztosított, figyelembe kell venni a kisgyermekkor sajátosságait, alkalmazni szükséges e korosztály igényeihez igazodó módszereket, eljárásokat.** A jogszabályi, törvényi rendelkezéseken túl tehát számos pedagógiai tényező átgondolása, összehangolása szükséges ahhoz, hogy az egy csoportban működő, vegyes életkorú gyerekek egyéni és csoportos fejlődése, képességeik kibontakoztatása optimális legyen.

2. sz. melléklet

Vízpermetező – fotók

Kivitelező: ASSA Kft., Krébecz József ügyvezető.krebecz@t-online.hu

3. sz. melléklet

Munkaköri leírások

Az intézményvezető feladatai - Egyesített Bölcsődei Intézmény esetén

Felelős:

- az intézmény szakmai működéséért,
- a működés személyi és tárgyi feltételeinek biztosításáért,
- a személyzeti feladatok irányításáért,
- a közalkalmazottak munkafeltételeinek biztosításáért,
- az oktatási és továbbképzési terv végrehajtásáért közvetve és közvetlenül,
- a vonatkozó jogszabályok és a felügyeleti szervek irányelveinek végrehajtásáért.

Elkészíti, illetve elkészítteti:

- a Szervezeti és Működési Szabályzatot, annak megtartását ellenőrzi, illetve ellenőrizteti,
- az intézmény költségvetési tervét,
- a Kollektív Szerződést,
- az oktatási és továbbképzési tervet,
- az intézmény szakmai programját,
- és gondoskodik a folyamatos határidőre történő végrehajtásról, ellenőrzésről.

Ellátja:

- a munkáltatói jogokat,
- a bérgazdálkodói feladatokat,
- a fegyelmi jogkört,
- a kötelezettségvállalási feladatot,
- az utalványozási feladatot,
- a folyamatba épített előzetes és utólagos vezetői ellenőrzés feladatait,
- a jogszabályokban és a felettes szervek által meghatározott feladatokat.

Irányítja, összehangolja és ellenőrzi a helyettesei és a közvetlen alárendeltségébe tartozó személyek munkáját, elkészíti munkaköri leírásukat.

Biztosítja az Érdekképviselői fórum működését.

Az Önkormányzatnak szükség szerint tájékoztatást köteles adni, elkészíti a bölcsődék éves ellenőrzési ütemtervét:

- jóváhagyja a helyettesei és a bölcsődevezetők által készített munkaköri leírásokat,
- a bölcsődék részére működési irányelveket és útmutatókat ad ki,
- szaktanácsot ad új bölcsődék létesítésénél, illetve a régiak korszerűsítésénél, bővítésénél,
- közreműködik a bölcsődei hálózat fejlesztési terveinek kidolgozásában,
- véleményt nyilvánít a működő bölcsődék személyi és tárgyi feltételeiről, ennek és a szakmai munkának az összhangjáról,
- tanulmányozza a bölcsődék működési adatait, feldolgozza és értékeli az ellátottsági és működési mutatóit, ellenőrzi az előírt normatívák betartását, valamint javaslatot tesz a szükséges intézkedések megtételére,
- elkészíti a bölcsődevezetők és a kisgyermeknevelők továbbképzési tervét, és a végrehajtását ellenőrzi. Biztosítja a továbbképzések személyi és tárgyi feltételeit, közvetlenül is végez oktatói feladatokat, vezeti a továbbképzések kiértékelését.

Kapcsolatot tart fenn:

- a település Polgármesteri Hivatalával,
- a Megyei Szociális és Gyámhivatallal,
- a megye területén működő bölcsődéket üzemeltető önkormányzatokkal,
- az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálattal,
- a Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézettel,
- a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézettel,
- az érdekvédelmi szervezetekkel,
- a napi munkából adódóan más szervezetekkel és intézményekkel.

Az intézményvezető feladatait személyesen vagy közvetlen beosztottai útján látja el. A közvetlen beosztottak az intézményvezető által rájuk átruházott jogkörök gyakorlásáért teljes felelősséggel tartoznak.

Vezető gazdasági ügyintéző feladatai – Egyesített Bölcsődei Intézmény, illetve Bölcsődei Igazgatóság esetén:

1. Együttműködési kötelezettsége van az intézményvezetőjével fennálló munkakapcsolatban. Közvetlen kapcsolatot tart a bölcsődevezetőkkel minden gazdasági kérdésben.
2. Az Egyesített Bölcsődei Intézmény vonatkozásában ellátja a gazdasági feladatokat az intézményvezető, valamint a Vezetői Tanács felé történő beszámolási kötelezettséggel.
3. A Vezetői Tanács javaslatai alapján, valamint az ide vonatkozó számítások elvégzésével megtervezi az éves költségvetést. Vezeti a költségvetést és annak felhasználását, negyedévenként tájékoztatást ad az intézmény vezetőjének és a Vezetői Tanácsnak.
4. A vásárlások előtt ellenőrzi a felhasználásra vonatkozó kereteket.
5. Anyagkönyvelés bölcsődénkénti bontásban.
6. Figyelemmel kíséri a bérmegtakarítást és az összegről a Vezetői Tanácsot tájékoztatja. Bértúllépés esetén gondoskodik a túllépés okainak felderítéséről, megállapításairól jelentést, javaslatot tesz az intézmény vezetőjének.
7. Az éves leltározást megszervezi, lebonyolítja, az összesítő leltárt a megadott határidőre továbbítja. Részt vesz az éves selejtezés előkészítésében, és a selejtezési bizottságban.
8. Koordinálja a bölcsődék gazdasági ügyintézőinek munkáját a bölcsődevezetőkkel egyetértésben. A gazdasági ügyintézők által készített havi élelmiszer beérkezést egyezteti a nyilvántartással. Norma-kimutatást vezet bölcsődénként a havi felhasználásról, azt a gazdasági ügyintézőkkel egyezteti.
9. Év végén összesítést készít az élelmiszer leltárról, valamint az éves norma felhasználásáról.
10. Gondoskodik az intézmény gazdálkodását és számvitelét érintő beszámolási kötelezettségek teljesítéséről, elemzi az intézmény egész gazdasági tevékenységét. Gondoskodik az intézmény félévi és év végi beszámolójának összeállításáról és annak a felügyeleti szervhez történő továbbításáról.
11. Megszervezi az intézmény számvitelével kapcsolatos ügyviteli munkát és annak alapjául szolgáló bizonylati rendet. Gondoskodik róla, hogy az ügyvitel mindig a legkorszerűbb, a folyamatokon belül körülhatárolt és a felelősség szempontjából ellenőrizhető legyen.
12. Biztosítja és ellenőrzi, hogy az adatszolgáltatás alapjául szolgáló bizonylatokat helyesen és idejében állítsák ki, és az intézmény szervezeti egysége, a bizonylati- és okmányfegyelmet tartsa be.
13. Az intézmény vezetőjének jelent minden olyan intézkedést, amely az intézmény számviteli rendjét, gazdasági érdekeit sérti.
14. Ellenőrzi, hogy a kiállított bizonylatokat és okmányokat szabályszerűen kezeljék és a vonatkozó jogszabályokban előírt határidőig megőrizzék.
15. Részt vesz az intézmény valamennyi tervének kidolgozásában és azok teljesítését a számviteli adatok alapján, különösen a pénzértékben kifejezhető adatok felhasználásával ellenőrzi.
16. Részt vesz a folyamatba épített, előzetes és utólagos vezetői ellenőrzési rendszer kialakításában.
17. Segíti az ellenőrzés munkáját, a belső ellenőrzés működéséhez a szükséges információkat megadja.
18. Segíti az igénybe vett külső szakértő tevékenységét, a revizorok munkájához a szükséges bizonylatokat, iratokat előkészíteti, és rendelkezésre bocsátja.
19. A kilépő dolgozók intézménnyel szembeni tartozásait levonásba helyezi járandóságukból; amennyiben arra nincs mód, úgy gondoskodik annak maradéktalan behajthatóságáról, illetve behajtásáról.

20. Kialakítja az intézmény számviteli rendjét; megszervezi az intézmény eszköznyilvántartását, könyvelési rendszerét, számlarendjét, az analitikus nyilvántartások rendjét és gondoskodik róla, hogy ezeket az előírásoknak megfelelően vezessék.
21. Megszervezi, hogy az intézményhez befutott bizonylatok alapján a kialakított számviteli rendszernek megfelelően nyilvántartás, illetve könyvelés készüljön és gondoskodik azok naprakész vezetéséről.
22. Biztosítja, hogy a zárási határidőket (havi, negyedévi, évi) pontosan betartsák. Gondoskodik a statisztikai adatszolgáltatás megszervezéséről, helyes és naprakész elkészítéséről.
23. Biztosítja a költségvetési kapcsolatokat tartását, az adóbevallások helyes elkészítését, a költségvetési befejezések határidőben történő rendezését.
24. Gondoskodik arról, hogy a munkaügyi területen hatályos rendelkezéseket betartsák. Figyelemmel kíséri a gazdasági területet érintő jogszabályok változását, ennek következtében a belső szabályzatok módosítására javaslatot tesz.

Munkaügyi előadó feladatai:

1. Az új dolgozó nyilvántartásba vétele, – kinevezés, adatlap kiállítása, – szabadságok megállapítása, – munkaügyi nyilvántartó lap kiállítása, – adatlap és kinevezés a Magyar Államkincstár felé történő továbbítása.
2. Leszámoló lap alapján munkaviszony megszüntetése, az elszámoló lap kiállítása, továbbítása a Magyar Államkincstár felé, – a munkaviszony megszüntetés átvezetése a nyilvántartásokon.
3. Betegszabadság nyilvántartása, továbbítása a Magyar Államkincstár felé. Hetente összesíti a beérkezett táppénzutasványokat, kimutatás kíséretében továbbítja a Magyar Államkincstár felé.
4. Év elején megállapítja minden dolgozó szabadságát és arról a bölcsődevezetőket értesíti.
5. Havonta vezeti az Egyesített Bölcsőde dolgozói által igénybevett szabadságot, a vezetők által igénybevett szabadságot a szabadságos kartonokra is felvezeti.
6. Fizetés nélküli szabadságok engedélyét, GYED-GYES engedélyeket elkészíti; továbbítja a Magyar Államkincstárnak.
7. Havonta ellenőrzi a jelenléti íveket, az esetleges eltérésekről a bölcsődevezetőket tájékoztatja. Havi létszám és bérstatisztikát készít.
8. Elkészíti az átsorolásokat, továbbítja a Magyar Államkincstár felé.
9. A besorolási-, bér-, személyi adatváltozásokat felvezeti a nyilvántartásra. Költségvetéshez létszám- és béradatokat szolgáltat. Éves béremelés előtt kimutatást készít a dolgozók besorolásáról, béréről. Előkészíti a jubileummal kapcsolatos jutalom-kifizetést.
10. A munkaügyi nyilvántartásokat naprakész állapotban tartja.
11. Másodállás, mellékfoglalkozás és munkaviszonyra irányuló egyéb jogviszonyt létesítők szerződést elkészíti.
12. A Magyar Államkincstár felé a megadott határidőig az összes előírt jelentést leadja.
13. Elvégzi az Egyesített Bölcsőde központjában jelentkező adminisztráció gépelését, a számítógépes adattárolást.
14. Figyelemmel kíséri a közalkalmazottak jogállására vonatkozó jogszabályok változását, ennek következtében a belső szabályzatok módosítására javaslatot tesz az intézményvezető felé.
15. Kezeli a beérkező és kimenő iratok nyilvántartását, a vezetői értekezletekre a meghívókat elkészíti, és postázza, az értekezletekről jegyzőkönyvet készít. Gondoskodik a beérkező levele iktatásáról, a kimenő levelek és más okiratok másolatának iktatásáról. A különböző határidőket nyilvántartja.

A bölcsődevezető feladatai:

1. A munkahelyeken folyó napi munka felelős irányítója, részt vesz az intézmény szakmai irányításában. Felelős a bölcsőde működési feltételeiért (személyi-tárgyi feltételek).
2. Felelős a bölcsődei dolgozók munkájáért, a bölcsődében gondozott gyermekek harmonikus fejlődéséért. A helyi adottságok figyelembevételével megszervezi a bölcsőde munkarendjét, a dolgozók munkabeosztását. Irányítja és ellenőrzi a bölcsőde gondozási és nevelési feladatainak ellátását.
3. Törekszik arra, hogy minden csoportnak állandó kisgyermeknevelői legyenek, a napirend megtervezésénél szakmai segítséget nyújt.
4. Ahol sajátos nevelési igényű gyermek felvétele történik, illetve speciális csoport kialakítására kerül sor, megteremti és biztosítja a működés feltételeit.

5. Ha egy gyermek megbetegszik, gondoskodik arról, hogy a szülőt mielőbb értesítsék és a gyermeket elvigyék a bölcsődéből. Fertőző betegség esetén végrehajtja az ÁNTSZ vonatkozó utasításait.
6. A gazdasági ügyintéző hiányzása esetén végzi az élelmiszerek tárolását, kiszabását, kiadását. A kiszabást normatívák írják elő, az élelmiszerek tárolását előírások szabályozzák. A bölcsődevezető felelős azért is, hogy minden ételféleségből mintát tegyenek el. Különös gonddal ügyel a tejkonyha munkájára.
7. A bölcsőde egész dokumentációjának megfelelő, naprakész, hiteles és pontos vezetéséért felel. Feladata az orvosi adminisztráció végzésének elősegítése is. Ellenőrzi a kisgyermeknevelőknek a gyermekekkel kapcsolatos dokumentációs munkáját.
8. Kezeli a bölcsőde gyógyszerkészletét. A gyógyszerek megfelelő tárolásáról gondoskodik.
9. Felelős a bölcsődére, mint intézményre vonatkozó rendeletek, utasítások, jogszabályok végrehajtásáért, illetve betartatásáért. Gondoskodik a munkavédelmi és tűzvédelmi utasítások betartásáról.
10. A szakhatóságok által feltárt hiányosságok megszüntetéséről, javításáról azonnal intézkedik.
11. Fontos szerepe van a munkaerő szervezésében, kiválasztásában, betanításában. Elkészíti a dolgozók munkaköri leírását.
12. A bölcsőde dolgozóival megismerteti a belső szabályzatokat, nyomon követi azok érvényesülését, betartását.
13. Éves munkatervet készít a dolgozók szabadságolására, a bölcsőde üzemeltetési idejére vonatkozóan.
14. Gondoskodik a bölcsőde tatarozásáról, karbantartásáról, felújításáról, az elhasználódott felszerelési tárgyak pótlásáról, a bölcsőde tisztításáról és rendjéről.
15. Kapcsolatot tart a családokkal, a gyermekjóléti szolgálattal, a védőnői hálózattal, a környező óvodákkal és lehetőség, illetve igény szerint a hasonló profilú gyermekintézményekkel, valamint a kijelölt módszertani bölcsődével.
16. Szakmai tudását a követelményeknek megfelelően szinten tartja, továbbképzéseken vesz részt.

A bölcsődeorvos feladatai:

1. A bölcsődébe történő beszoktatás után részletes orvosi vizsgálat és az előzményi anamnesztikus adatok összegyűjtése és feldolgozása.
2. A bölcsődébe járó gyermekek időszakos orvosi vizsgálata során - a csecsemő esetén havi, 1-3 év között negyedévenkénti gyakorisággal – a gyermekek fizikai, értelmi, érzelmi állapotának, illetve szocializációjának ellenőrzése, amelyhez felhasználja a saját és a kisgyermeknevelői dokumentációt.
3. A feltárt egészségügyi problémák kisgyermeknevelővel, a gyermek háziorvosával történő megbeszélése.
4. Baleset, betegség esetén elsősegélynyújtás, illetve a sürgős terápia megkezdése a háziorvoshoz kerülésig.
5. A házi patika összeállítása és felújítása.
6. Három napnál hosszabb hiányzás után a bölcsődébe visszatért gyermek egészségi állapotának ellenőrzése, figyelve az esetlegesen lezajlott betegségekre.
7. Krónikus betegségnél a speciális gyógyszerelés, diéta, gyógytorna figyelemmel kísérése, állapotváltozás gyanúja esetén a háziorvossal, a kezelő intézménnyel kapcsolatfelvétel.
8. A közösség védelmének érdekében a védőoltások figyelemmel kísérése, a prevenció ellenőrzése (D-vitamin, fluor, levegőzés, stb...), a D-vitamin és a fluor profilaxis szülővel és háziorvossal való egyeztetése.
9. Járványveszély esetén az érvényben levő rendelkezéseknek megfelelő intézkedések megtétele.
10. Óvodába kerülés előtt az egészségi állapot felmérése, a törzslapon és az átjelentőn státusz rögzítése.
11. A speciális és integrált csoportba járó fogyatékos gyermekeknél a bölcsődei felvétel előtt az egészségügyi alkalmasság megítélése.
12. A kisgyermeknevelőkkel és a bölcsődevezetővel a gondozási-nevelési munka során felmerült összes egészségügyi probléma megbeszélése és a megoldási lehetőségek keresése.
13. A bölcsődevezetővel közösen a bölcsőde higiénéjének, a tárgyi felszereltségnek, a dolgozók munkaalkalmasságának ellenőrzése.
14. A kisgyermeknevelők számára egészségügyi továbbképző, a szülők számára ismeretterjesztő előadások tartása.

A kisgyermeknevelő feladatai:

1. Munkájában figyelembe veszi a bölcsődevezető, a bölcsődei szakemberek, és a bölcsődeorvos útmutatásait.
2. Az egészséges csecsemő és kisgyermek testi és pszichés fejlődésének elősegítése, követésére és értékelésére alkalmas pedagógiai, pszichológiai, egészségügyi és gondozástechnikai ismeretei birtokában segíti a gyermekek harmonikus fejlődését, az aktivitás, a kreativitás és az önállóság alakulását.
3. Szakszerűen, az érvényben levő módszertani elvek figyelembevételével, valamint a bölcsődei gondozás-nevelés alapelveinek megfelelően gondozza-neveli a rábízott gyermekeket. Különös gondot fordít a hiánytalan előkészítő tevékenységekre is.
4. Figyelemmel kíséri, hogy a bútorok és játékok a gyermek fejlettségi szintjének és biztonságának megfelelőek legyenek. A csoport szobát otthonossá alakítja, a gyermekek számára díszíti.
5. Csoportjában vezeti az előírt nyilvántartásokat. Negyedévenként (csecsemőkorban havonta) elkészíti konkrét megfigyelések alapján az egyéni fejlődési naplót. A csoportnaplót naponta vezeti – a gyermekek-nél egyénileg bejegyzzi a megfigyelt eseményeket. Az üzenőfüzetbe mindannyiszor beír, amikor a gyermekekre vonatkozóan újat tapasztal. Az egészségügyi törzslapban vezeti a betegség, vagy egyéb okok miatti hiányzásokat, a gyermek súly- és hosszfejlődését, mell- és fejkörfogatának viszonyát. A testi fejlődésről a percentilt használja, az értelmi és szociális fejlődés dokumentálásához pedig a fejlődési táblát. Munkája befejezésekor szóban és/vagy írásban beszámol a gyermekkel kapcsolatos napi eseményekről.
6. Vezeti a valóságnak megfelelően a gyermekek napi jelenléti kimutatását – melynek meg kell egyeznie a csoportnaplóban rögzített jelenléttel. Különös gondot fordít a gyermekek napi jelenlétéről készített dokumentáció átláthatóságára és egyértelmű vezetésére (szabad- és pihenőnapok eltérő színű jelölése, felvétel és megszűnés jelölése, korcsoportok statisztikának megfelelő jelölése).
7. A szülőkkel és munkatársaival együttműködve a családlátogatást és beszoktatást a gyermeknek legmegfelelőbb módon megvalósítja – a módszertani levél útmutatása alapján.
8. Részt vesz a szülői értekezleteken, illetve szülőcsoportos beszélgetéseket szervez és tart.
9. Gondoskodik a gyermekek rendszeres levegőztetéséről, az udvari élet megszervezéséről. A napirendbe évszaknak megfelelően beiktatja a szabadlevegőn tartózkodást. Csak orkánszerű szélben, erős ködben, -5°C alatt, valamint kánikulában mellőzhető a szabadlevegőn tartózkodás. Gondoskodik arról, hogy a gyermekek az időjárásnak és nemüknek megfelelően legyenek felöltöztetve.
10. Betartja a higiénés követelményeket.
11. Ha egy gyermek megbetegszik, jelenti a bölcsődevezetőnek, megmutatja a bölcsőde orvosának. Az orvos utasítása szerint ellátja a beteg gyermeket. Segédkezik az orvosi státuszoknál. Egyéni gyógyszerek esetében gondoskodik a megfelelő tárolásról.
12. Részt vesz a munkaértekezleteken, továbbképzéseken.
13. Felelősséggel tartozik a csoportjában elhelyezett leltári tárgyakért.
14. Az ölekezési időben a munkaközi szünetét (műszakonként 20') a gyermekek érdekeit szem előtt tartva időzíti; ezt az időszakot pihenésre és regenerálódásra használhatja.
15. A munkakezdésre (műszak kezdeti időpontja) átváltva, munkára felkészülten a csoportjában van.

Házi kisgyermeknevelő

Feladata a család segítése a gyermekek gondozása, nevelése terén; a családdal együttműködve a gyermeket egyéni szükségleteit figyelembe véve, otthonában gondozza:

1. A nyugodt étkezéshez (szoptatáshoz) szükséges tárgyi és környezeti feltételek megteremtése.
2. A gyermekek alkalom szerinti szakszerű pelenkázása és öltöztetése.
3. Az alváshoz szükséges tárgyak és a nyugodt alvás feltételeinek biztosítása.
4. A fürösztéshez szükséges eszközök előkészítése és a gyermekek fürdetése a szülők igénye alapján.
5. A fejlettségüknek megfelelő játszóhely és tevékenység megszervezése, a szülő figyelmének felhívása a kornak megfelelő játékokra.
6. A gyermekek etetéséhez szükséges táplálékok szükség szerinti elkészítése, a gyermekek megetetése.
7. A gyermekek levegőztetésének biztosítása az időjárásnak megfelelően.

Nem feladata:

1. A csecsemők ruháinak tisztántartása.
2. A lakás rendben tartása.
3. A szülők gyermekellátáson túli kéréseinek teljesítése.

A fejlesztő pedagógus/gyógypedagógus feladatai:

1. Felelős a sajátos nevelési igényű gyermekek állapotának megfelelő, optimális fejlettségi szint eléréséért.
2. Új gyermek felvételekor elkészíti a felvételi anamnézist. Beszoktatás után felméri a gyermek fejlettségi szintjét, arról konzultál a kisgyermeknevelőkkel és szülőkkel.
3. A gyermek fejlettségi szintjének megfelelően összeállítja az egyéni fejlesztési programot, összegyűjti a szükséges eszközöket, játékokat.
4. A kisgyermeknevelőnek bemutatja a különböző fejlesztő feladatokat, azok gyakorlati kivitelezését, egyéni fejlesztő foglalkozásokat tart.
5. A gyermekkel foglalkozó többi szakemberrel rendszeresen ellenőrzi, s ha szükséges korigálja az egyéni fejlesztő program kivitelezését.
6. A fejlesztő programot a gyermek egyéni dokumentációjában rögzíti. A sajátos nevelési igényű gyermekekről vezeti a Forgalmi Naplót, valamint a többi jogszabályban előírt dokumentációt.
7. A foglalkozások módszertani elveit, célját a kisgyermeknevelőkkel elfogadtatja, biztosítja számukra a lehetőséghez mért változtatás jogát.
8. A fejlesztő foglalkozásokat a bölcsődevezetőkkel és kisgyermeknevelőkkel egyeztetett időpontokban minden egyes kisgyermekkel elvégzi.
9. Folyamatosan tájékozódik a gyermekekről a kisgyermeknevelők által vezetett dokumentáció és konzultáció alapján.
10. Együttműködik a bölcsődevezetőkkel és bölcsődeorvosokkal, a fejlesztő szakemberekkel, tanácsaival segíti a gondozó-nevelő, fejlesztő munka tárgyi, személyi feltételeinek kialakítását.
11. Tájékoztatja a szülőt a gyermek fejlődéséről, szükség szerint tanácsot ad a gyermek otthoni nevelésével, fejlesztésével kapcsolatban.
12. Rendszeres munkakapcsolatban van a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői Bizottság munkatársaival.
13. Az egyéni fejlesztéseken kívül a speciális csoportban gondozási – nevelési feladatokat lát el.
14. Felelősséggel tartozik a csoportjában, fejlesztő szobában elhelyezett leltári tárgyakért.
15. Részt vesz a szülőértekezleteken, illetve szülőcsoportos beszélgetéseket szervez és tart a kisgyermeknevelőkkel közösen.

Pedagógus, pszichológus:

1. Szakmai kompetenciájának megfelelően figyelemmel kíséri a gyermekek fejlődését, a tapasztalatokat dokumentálja, elemzi.
2. Szaktudásával segíti a kisgyermeknevelők gondozó-nevelő, családtámogató munkáját, megfigyeléseinek tapasztalatait megbeszéli a kisgyermeknevelőkkel, segíti a gondozási-nevelési munka színvonalának folyamatos emelését.
3. Igény szerint egyéni tanácsadást nyújt a szülőknek hatékonyságuk fejlesztése, a családi nevelés problémáiban való eligazodás segítése érdekében. Különösen a sajátos nevelési igényű gyermeket nevelő családoknak próbál segíteni a gyermek másságának elfogadásában, a speciális életvezetési problémák megoldásában.
4. Részt vesz a továbbképzések tematikájának kidolgozásában, az egyes témák feldolgozását vezeti a foglalkozásokon.
5. A kisgyermeknevelők munkája során adódó megterhelő problémák feldolgozását – mentálhigiénés támogatás formájában – segíti (esetmegbeszélő csoport).
6. Szakmai fórumokon bemutatja, népszerűsíti a bölcsődét, az ott folyó gondozó-nevelő munkát (előadás, poszter, cikkek, stb.).
7. Vezető szerepet vállal az alapellátáson túli családtámogató tevékenységek módszertanának kidolgozásában.
8. A regionális módszertani bölcsőde szakmai irányító munkájában részt vesz.

Szaktanácsadó feladatai:

1. Szakmai programok véleményezése a működési engedély kiadása előtt (bölcsőde, óvoda-bölcsőde, egységes óvoda bölcsőde közös igazgatású intézmények).
2. Ellenőrzésben való részvétel a gyámhivatal felkérésére.
3. Szakmai látogatások végzése. Szakmai tanácsadással segíti a területén működő bölcsődéket.
4. Intézmények adatainak gyűjtése, véleményezése.
5. Szolgáltatások modelljének kidolgozása.
6. Egyéb módszertani feladatok, stb.
7. Szakmai tudását a követelményeknek megfelelően szinten tartja, továbbképzéseken vesz részt.

Az ételmezésvezető feladatai:

1. A bölcsőde gazdasági ügyvitelének ellátása, az előírt nyilvántartások vezetése, anyagok-élelmiszerek beszerzése az Ételmezési Szabályzat szerint.
2. Az étlapot összeállítja az Ételmezési Szabályzatban foglaltak szerint. Havi rendszerességgel elvégzi a gyermekek számára felhasznált élelem biológiai érték- és tápanyagszámításait.
3. Végzi az ételmezés nyersanyagszükségletének megtervezését, beszerzését, könyvelését, gondoskodik az élelmiszerek szakzerű tárolásáról. Vezeti az ételmezéssel kapcsolatos nyilvántartásokat. Kiszámítja a létszám szerinti étkezés díját. Kezeli a számítógépes ételmezés- és számlázás programokat, a havi étkezési térítési díjat beszedi és könyveli.
4. Figyelemmel kíséri a modern táplálkozástudomány eredményeit, azokat a felnőttek és gyermekek ételmezésében alkalmazza.
5. Felelős az étkezéssel kapcsolatos közegészségügyi szabályok betartásáért, ide tartozik az ételmérgezősek és gyanújával kapcsolatos eljárások ismerete. A HACCP rendszer szabályait, előírásait betartja és betartatja a főzőkonyhában.
6. Feladata az ételek korszerű elkészítésének, adagolásának, szállításának megszervezése, irányítása és ellenőrzése.
7. Felelős azért, hogy a kiszolgált étel a jó gazdálkodás elveit is figyelembe véve minőségileg és mennyiségileg az előírásnak megfelelő legyen.
8. Megszervezi és ellenőrzi az ételmaradék higiénikus kezelését és elszállítását.
9. Irányítja és ellenőrzi a konyha dolgozóinak a munkáját.
10. Az intézményvezetőt havonta tájékoztatja a felhasználási normáról, kalória- és tápanyagszámításainak elemzését bemutatja.
11. Büntetőjogi felelősséggel tartozik a raktárkészlet mennyiségi és értékbeli kezelésének pontosságáért és a mindenkori készpénz-kezelésért. Köteles a bölcsődében elhelyezett vagyontárgyakat megőrizni és azokra figyelni.
12. Megszervezi a raktár adminisztrációját és ellenőrzi a nyilvántartások naprakész, előírás szerinti vezetését. Gondoskodik a bölcsőde vegyi áru beszerzéséről, azokat nyilvántartja, raktározza.

A szakácsnő feladatai:

1. Felelősséggel átveszi az ételmezési nyersanyagokat. A minőségi, mennyiségi problémákat azonnal jelzi a bölcsődevezetőnek, gazdasági ügyintézőnek.
2. Az előírt étrendnek megfelelően dolgozza fel a nyersanyagot, ettől csak a gazdasági ügyintéző vagy a bölcsődevezető utasítására térhet el.
3. Gondoskodik a nyersanyag megfelelő tárolásáról, anyagilag felel a megőrzéséért. A felhasználás során gyermekek korszerű étkeztetésének figyelembevételével izléses, jóízű ételek elkészítésére törekszik. Mennyiségileg és minőségileg megfelelő ételek elkészítéséért felel, a gyermekek napirendjében meghatározott időre.
4. Tájékozódik a gyermekcsoportokban, milyen az adott csoport étvágya, milyen ételféleségeket hogyan fogyasztanak, milyen igények merülnek fel az étkezés, az étkezéshez használt eszközök vonatkozásában. Külön gondot fordít az ételallergiás gyermekek étrendjére.
5. Felelős a gyermekcsoportok és felnőttek adagjának megfelelő kialakításáért. Szakismeretével segít az étrend összeállításában. Külön ügyel a korszerű étkezés betartására.

6. A konyha belső tisztaságáért felel, az előkészítő és az éléskamrák takarítási munkáit irányítja, ellenőrzi, felel azok teljes rendjéért.
7. A munkaközi szünetét (műszakonként 20') két részletben a munkafolyamatoknak megfelelően töltheti, ezt az időszakot pihenésre és regenerálódásra használhatja.
8. Munkaköri feladata az ételminták ÁNTSZ előírás szerinti tárolása. A HACCP rendszer előírásait betartja és betartatja a főzőkonyhában.
9. Felelős azért, hogy a konyhában csak a konyhai dolgozók tartózkodjanak, kivéve a gazdasági ügyintézőt és a bölcsődevezetőt.
10. A konyhai dolgozók védőöltözetének előírás szerinti alkalmazásáért is felel (köpeny, kötény, hajháló, védőcipő). A konyhában utcai ruhában tartózkodni tilos!
11. A konyhai kisgépek, felszerelések előírás szerinti üzemeltetését ellenőrzi, a meghibásodást jelzi a vezetőknek. A munkavédelmi és tűzvédelmi előírásokat köteles betartani.
12. A leltárban feltüntetett edényzetért, tárgyakért anyagilag és erkölcsileg is felel, a konyhalányokkal együtt.
13. Biztosítja a kitalált ételek balesetmentes elszállítását, gondoskodik arról, hogy megfelelő hőmérsékletű étel kerüljön a csoportokba.
14. Felelős az ételhulladék megfelelő tárolásáért, a problémákat jelzi a vezetőnőnek.
15. A gyermekek egészséges fejlődése érdekében együttműködik a bölcsőde minden dolgozójával és messze-menően segíti a vezetés ilyen irányú tevékenységét.

A konyhai kisegítő feladata:

1. Felelősséggel átveszi az élelmezési nyersanyagokat. A minőségi, mennyiségi problémákat azonnal jelzi a szakácsnőnek.
2. Kötelessége a nyersanyag előkészítése főzéshez a szakácsnő irányításával, az ÁNTSZ előírásának megfelelően. A szakácsnő utasítása szerint segít a főzésben, a reggeli és uzsonna elkészítésében.
3. Gondoskodik a nyersanyag megfelelő tárolásáról, anyagilag felel a megőrzéséért. A felhasználás során gyermekek korszerű étkeztetésének figyelembevételével ízletes, jóízű ételek elkészítésére törekszik. Mennyiségileg és minőségileg megfelelő ételek elkészítéséért felel, a gyermekek napirendjében meghatározott időre.
4. Az előkészítő konyha, kamra, zöldségraktár takarítása, tisztántartása és az edények mosogatása.
5. Munkaköri feladata az ételminták ÁNTSZ előírás szerinti tárolása. A HACCP rendszer előírásait betartja a főzőkonyhában.
6. A mosogatást a közegészségügyi előírásoknak megfelelően végzi.
7. A munkaközi szünetét (műszakonként 20') két részletben a munkafolyamatoknak megfelelően töltheti, ezt az időszakot pihenésre és regenerálódásra használhatja.
8. A munkavédelmi és tűzvédelmi előírásokat köteles betartani. Ügyel a higiénés szabályok betartására.
9. A konyhai kisgépek, felszerelések előírás szerinti üzemeltetését ellenőrzi, a meghibásodást jelzi a szakácsnőnek. A munkavédelmi és tűzvédelmi előírásokat köteles betartani.
10. Szükség esetén segíti a piacról megvásárolt nyersanyagot a bölcsődébe szállítani.
11. A konyhában védőruhát használ (köpeny, kötény, hajháló, védőcipő). A főzőkonyhában utcai ruhában tartózkodni tilos!
12. Anyagi felelősséggel tartozik a rábizott leltári tárgyak megóvásáért, épségéért. Munkáját mindenkor a takarékoság figyelembevételével végzi.
13. Végzi a konyhai dolgozókkal az éves nagytakarítási feladatokat.
14. Ügyel a kitalált ételek balesetmentes elszállítására, megfelelő hőmérsékletére.
15. Felelős az ételhulladék megfelelő tárolásáért, a problémákat jelzi a szakácsnőnek.

A technikai dolgozó feladatai:

1. Ellátja a bölcsőde takarítási munkálatait. Gondoskodik az udvar, a kert és a terasz tisztántartásáról. Rendben tartja a homokozókat, naponta meggyőződik a játszóudvar balesetmentességéről.
2. A folyosókat felsöpri, felmossa; szobanövényeket ápolja. Ha a bölcsődében rovarot talál, azonnal jelenti a bölcsődevezetőnek.

3. A csoportszobákba az ételt beviszi, az étkezőkocsikat a konyhához kitolja, az étel kezeléséhez köpenyt cserél. Ágyakat, ágybetéteket, matracokat előkészíti, alvás után a helyére rakja. A csoportszobában csak e feladatok elvégzésének idején tartózkodhat.
4. Az ágynemű cseréjét szükség szerint elvégzi, a napi szennyest és pelenkát a mosodában leadja.
5. A gyermekekkel nem végezhet gondozó-nevelő tevékenységet, a szülőket nem tájékoztathatja a napi eseményekről. Szükség esetén kizárólag felügyeletre kérhető meg.
6. A munkaközi szünetét (műszakonként 20') két részletben a munkafolyamatoknak megfelelően töltheti, ezt az időszakot pihenésre és regenerálódásra használhatja.
7. Hetente a csempézett falfelületet, levegőztető ágyakat fertőtlenítő vízzel lemossa, teraszt felmossa, kerti bútorokat lemossa. Havonta ajtó- és ablakkeretek, radiátorok, falak portalanítását elvégzi. Negyedévenként bútorok, szőnyegek, műpadló vegyszeres tisztítását elvégzi. Fügönymosásról gondoskodik. A takarítás mindig nedves fertőtlenítő ruhával történjen.
8. A nyári zárás idején teljes nagytakarítást végez, beleértve a festés utáni munkákat is.
9. A kisgyermeknevelők által kikészített játékokat lemossa, fertőtleníti. A lemosható játékokat szükség szerint naponta folyó meleg vízzel kell lemosni.
10. Hetente egyszer, járvány idején naponta fertőtleníteni kell. A fertőtlenített játékokat folyó vízzel alaposan le kell öblíteni.
11. A takarítást úgy kell végezni, hogy a gyermekeket ne zavarja, tehát érkezésük előtt vagy távozásuk után. Csak azokat a helyiségeket lehet takarítani napközben, ahol gyermekek nem tartózkodnak.
12. A takarítás nyitott ablaknál történjen. A szobákat étkezés után rendbe kell tenni, az ételmaradékot el kell távolítani. A padló tisztítása nedves, fertőtlenítő ruhával történjen.
13. Külön takarítóeszközt (vödör, felmosó, lemosó) kell használni a csoportszobákban, fürdőszobában, WC-ben. A takarítóeszközöket használat után ki kell mosni és a tisztítószerekkel együtt el kell zárni az erre a célra kijelölt helyre.
14. A tisztító és fertőtlenítő szereket a mindenkori közegészségügyi előírások figyelembevételével az utasításoknak megfelelően kell alkalmazni és tárolni.
15. Munkaköri tevékenysége az egész bölcsőde területére kiterjed, a feladatmegosztást a bölcsődevezetővel és munkatársaival történő egyeztetés határozza meg.

A mosónő feladatai:

1. A válogatott textilálya mérése, a megengedett gépterhelés, a szabványok és technológiai előírások figyelembevételével a mosógépbe rakása.
2. A mosandó textilálya előkészítése, a túlszennyezett textilálya áztatása.
3. Az előírt utasítások szerint a mosási folyamat lebonyolítása, a mosógépek felügyelete a mosási ciklus alatt.
4. Rendellenes működés esetén a folyamat megszakítása, az észlelt hibák közlése a karbantartó vagy a bölcsődevezető felé.
5. A mosási folyamat után a textilályaiban maradt foltok egyedi eltávolítása.
6. A végzett munkáról, felhasznált anyagokról nyilvántartást vezet.
7. A munkaközi szünetét (műszakonként 20') két részletben a munkafolyamatoknak megfelelően töltheti, ezt az időszakot pihenésre és regenerálódásra használhatja.
8. A gép terhelésének és a ruha minőségének megfelelő mennyiségű textilálya gépbe történő berakása és szárítása.
9. A szükséges előszárítás elvégzése, a szárítógép levegőjáratának tisztítása.
10. Technológiai, munkavédelmi, tűzvédelmi szabályok szigorú betartása.
11. A textilálya szakszerű vasalása, gondos összehajtogatása, pavilonok szerinti összehajtogatása. Az elkészült ruhaneműket csoportonként a pavilonokba elszállítja.
12. Amennyiben a gyermekek ellátási területére kell mennie, védőruhát cserél.
13. A munkavégzés befejezése után a gépek áramtalanítása, kikapcsolása.
14. Közvetlen anyagi és erkölcsi felelősséggel tartozik.
15. A mosodában *hetente* a csempézett falfelületet fertőtlenítő vízzel lemossa; gépeket, berendezéseket tisztítja. *Havonta* ajtó- és ablakkeretek, radiátorok, falak portalanítását elvégzi; *negyedévenként* vegyszeres tisztítását elvégzi.

A varrónő feladatai:

1. A bölcsődében szükséges textília varrását, alakítását, javítását végzi.
2. Az új anyagot feldolgozza, belőle gyermekruhát, takarót, huzatot, szükség esetén munkaköpenyt, kötényt, stb. készít.
3. Rendben tartja a varrógépet, takarítja a varroda helyiségeit.
4. A munkaközi szünetét (műszakonként 20') két részletben a munkafolyamatoknak megfelelően töltheti, ezt az időszakot pihenésre és regenerálódásra használhatja.
5. Munkája során anyagi felelősséggel tartozik. Csak annyi anyagot használ fel, amennyi szükséges, a maradékot visszaadja.
6. Szükség esetén besegít a vasalásba.
7. A mosónő hiányzása esetén a mosást is végzi.

A gondnok (fűtő, udvaros, karbantartó) feladatai:

1. A központi fűtést ellátó kazánüzem fűtési szezonban való üzemvitele, a kazánüzemet a kezelési utasításnak megfelelően működteti.
2. A bölcsőde éves melegvíz-szolgáltatását felügyeli. Havi rendszerességgel felírja a bölcsőde villany -, gáz- és vízóra állását.
3. A kazánüzem folyamatos felügyeletéről, karbantartásáról gondoskodik.
4. A munkavédelmi, tűzvédelmi, kivitelezési, szerelési és elektromos berendezésekre vonatkozó előírásokat és szabványokat betartja.
5. A helyiségek fűtési hőmérsékletét az előírásoknak megfelelően szabályozza.
6. A kazánüzemmel kapcsolatos minden eseményt a kazánnaplóban rögzíti.
7. A mosodai gépeknél, kazánüzemeknél hiba észlelésekor köteles azonnal leállítani a folyamatot, újraindítani csak a hiba elhárítása után lehet.
8. A bölcsőde fűtésénél télen rendkívüli időjárás esetén többletmunkaidő rendelhető el, amit év közben a bölcsődevezető szabadidőben köteles kiadni.
9. A mosodai gépek, háztartási gépek rendszeres karbantartása, ellenőrzése.
10. A munkaterületen észlelt hibákról a bölcsődevezetőt azonnal tájékoztatja.
11. Felelős a részére kiadott szerszámok, gépek, munka- és védőruha, egyéni védőeszközök jó minőségéért, és azok rendeltetésszerű használatáért.
12. Munkájához szükséges anyagok felhasználásának, beépítésének pontos rögzítése, az anyagfelhasználások igazoltatása.
13. A leszerelt, bontott anyagot a bölcsődevezetőnek leadja. Feladata a vagyonsvédelem.
14. Az udvar rendben tartása, balesetet okozó tárgyak, növények összeszedése. Az udvari növényzetet gondosan ápolja.
15. Tavasztól őszi rendszeres fűnyírás kéthetenként, illetve 5 cm felett. A fű összetakarítása. Locsolás, előzetes megbeszélés alapján.
16. A homokozókat naponta előkészíti, felássza, locsolja.
17. Télen a havat eltakarítja, a külső járdát és a gazdasági bejáratot rendben tartja, csúszásmentesíti. Ősszel a lehullott faleveleket eltakarítja.
18. Az esővíz-elvezető csatornákat rendszeresen tisztítja, az esetleges eldugulásokat megszünteti.

Minta munkaköri leírás

MUNKAKÖRI LEÍRÁS

Munkáltató adatai:

Munkavállaló adatai:

Név:

Munkakör megnevezése:

A munkakör célja:

Munkakör betöltéséhez szükséges követelmények:

Egészségügyi alkalmasság:

Szervezeti egység megnevezése:

Munkavégzés helyszíne:

Közvetlen felettese, a munkáltatói jogkör gyakorlója:

Kinevezés, felmentés:

Egyéb munkáltatói jogok:

Szabadság engedélyezése:

Munkaidő, munkarend:

Heti 40 óra, (kisgyermeknevelőknél csoportban eltöltendő idő: napi 7 óra)

Helyettesítés:

Munkakör jogosultságai:

Közvetlen beosztottjai:

Kapcsolati rendszere:

Függelmi kapcsolat:

Szakmai kapcsolatai:

Ellátandó feladatai:

Élelmezéssel kapcsolatos feladatai:

Folyamatszabályozással kapcsolatos feladatai:

- a bölcsődei szakmai szabályokkal kapcsolatban a kockázati tényezők minimálisra csökkentése.

Környezetvédelmi feladatai:

- gondoskodik a meglévő környezeti értékek védelméről és megőrzéséről, a helyi közösségek hosszú távú egészséges környezetének biztosításáról;
- gondoskodik az emberi szükségletek kielégítése és a környezet állapota közötti egyensúly biztosításáról, a természeti erőforrások fenntartható használatáról;
- gondoskodik az épület, terület állagmegővéséről, hogy az a város építészeti és kulturális hagyományaihoz hű maradjon;
- a lehetőségekhez mérten gondoskodik a szelektív hulladékgyűjtésről;
- a veszélyes anyagok és hulladékok tárolására és kezelésére vonatkozóan előírás szerint jár el.

Felelősségi kör:

- felelőssége kiterjed a bölcsőde egész területén történt eseményekre, a zavartalan működésre kiemelten;
- a szakmai munka minőségére;
- a bölcsődében tartózkodó gyermekek biztonságára;
- a fegyelmezett, etikus munkavégzésre, a példaértékű viselkedésre;
- az intézmény jó hírvének ápolására;
- az egészség (pszichés és szomatikus) megóvására;
- a pénzügyi, gazdasági, gazdálkodási, irattározási, raktározási szabályzatok, jogszabályok, előírások betartására.

A munkaköri leírás felülvizsgálatának időpontja: 2 évente

A munkaköri leírás 3 példányban készült, kapják:

- 1 pld. Munkáltató
- 1 pld. Munkavállaló
- 1 pld. Bölcsőde irattára

Dátum:

A munkaköri leírás egy példányát átvettem, az abban foglaltakat tudomásul vettem.

.....
munkavállaló

.....
munkáltató

HÁZIREND

A bölcsőde címe:

Telefonszáma:

A bölcsődevezető neve:

A bölcsődevezető helyettes neve:

1. A bölcsőde naponta reggel 6.00-tól – 8.00 óráig fogadja az érkező gyermekeket. Kérjük, hogy 8.00 – 8.30 között ne zavarják a reggelizést, gyermekükkel előtte vagy utána érkezzenek. A gyermekek hazavitelére délután 18.00 óráig van lehetőség.
2. A bölcsődéből a gyermekeket csak a szülő vagy az általa írásban megbízott személy viheti el. 14 éves kor alatti kiskorú e feladattal nem bízható meg.
3. A bölcsődei átadóban minden gyermeknek külön zárható szekrénye van a ruhák tárolására. Kérjük, hogy csak a legszükségesebb dolgokat tárolják a szekrényekben, mert a bölcsődében hagyott, ill. a gyermekén lévő vagy hozott tárgyakért felelősséget vállalni nem tudunk.
4. A bölcsődébe csak egészséges gyermek hozható. A közösség egészsége érdekében lázas (37,5 °C és ennél magasabb hőmérsékletű), antibiotikumot szedő vagy fertőzésre gyanús gyermek a bölcsődét nem látogathatja. A családban előforduló fertőző betegségekről a bölcsődét értesíteni kell. Ha a gyermek gyógyszert vagy gyógyhatású készítményt kap, arról a szülő írásban köteles tájékoztatni gyermeke kisgyermeknevelőjét.
5. Abban az esetben, ha a gyermek napközben megbetegszik a bölcsődében, a kisgyermeknevelő értesíti a szülőt, illetve a hozzátartozót.
Ehhez feltétlenül szükséges a pontos cím és telefonszám. Kérjük, hogy ilyen esetben minél előbb gondoskodjanak a gyermek hazaviteléről, illetve orvosi ellátásáról, ezzel is növelve a mielőbbi gyógyulás esélyeit.
6. Betegség miatt hiányzó gyermeket, gyógyulása után, csak (Egészséges, közösségbe mehet.) orvosi igazolással tudunk fogadni. A megtörtént kötelező védőoltásokról folyamatosan kérjük a tájékoztatást.
7. Az üzenőfüzetbe történő bejegyzéseiket szívesen vesszük, akár a gyermek egészségi állapotára, akár a gyermek fejlődésére, vagy otthoni eseményekre vonatkoznak.
8. Ha a szülő gyermekét betegség, vagy más ok miatt nem hozza bölcsődébe, a távolmaradást másnap reggel 9.00 óráig közölje a bölcsődevezetővel vagy helyettessel; a térítési díj elszámolásánál csak a következő naptól tudjuk a gyermek hiányzását figyelembe venni.
9. Kérjük, hogy a térítési díjat az előre jelzett napon pontosan fizessék be. Fizetési és egyéb gondjaik esetén keressék a bölcsőde vezetőjét, aki felvilágosítással és segítőkészséggel áll szíves rendelkezésükre.
10. A bölcsőde területén és a bölcsőde udvarán a dohányzás szigorúan tilos!
11. A babakocsikat csak az erre kijelölt helyen kérjük tárolni.
12. A bölcsőde ünnepnapokon és a hivatalos munkaszüneti napokon zárva tart. A nyári és a téli zárást, a szülők igényeihez igazodva, a fenntartó állapítja meg, melyről a szülőket minden év március 15-ig tájékoztatjuk. A nyári zárás idején igény szerint ügyeletes bölcsődét biztosítunk.

Érdekképviseleti Fórum működése:

A bölcsődék Érdekképviseleti Fórumot működtetnek, melynek munkájában a szülők, a dolgozók és az Önkormányzat képviselői vesznek részt. A Fórum szükség szerint, de legalább évente egy alkalommal ülésezik. Az Érdekképviseleti Fórum dönt az elé terjesztett intézményi panaszokról, intézkedéseket kezdeményez az Önkormányzatnál, az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat fővárosi, megyei intézeténél, és más hatáskörrel rendelkező szervnél.

Az Érdekképviseleti Fórumnak címzett panaszt az Intézményvezetőnél kell benyújtani. Az Intézményvezető haladéktalanul értesíti az Érdekképviseleti Fórum Elnökét a panasz benyújtásáról. Az Érdekképviseleti Fórum ülést az Elnök hívja össze. A panasztevőt kifejezett kérelmére az Érdekképviseleti Fórum ülésén meg kell hallgatni.

A panasztevőt az Elnök értesíti az ülés időpontjáról azzal, hogy távolmaradása az ülés megtartását és a panasz kivizsgálását nem akadályozza. Az Érdekképviseleti Fórum üléséről jegyzőkönyvet kell vezetni. Az Érdekképviseleti Fórum Elnöke a panasz Intézményvezetőnél történt benyújtásától számított 15 napon belül értesíti a panasztevőt a panasz kivizsgálásának eredményéről.

A gyermek szülője, vagy más törvényes képviselője az intézmény fenntartójához, vagy a gyermekjogi képviselőhöz fordulhat, ha az intézmény vezetője, vagy az érdekképviseleti fórum 15 napon belül nem küld értesítést a vizsgálat eredményéről, vagy ha a megtett intézkedéssel nem ért egyet.

A házirend betartását köszönjük.

Dátum:

Aláírások:

SEGÉDLET Térítési díj szabályainak alkalmazására

A térítési díj szabályaira vonatkozóan a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény {a továbbiakban: Gyvt.} 146.-151. §. és a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások és a gyermekvédelmi szakellátások térítési díjáról és az igénylésükhöz felhasználható bizonyítékokról szóló 328/2011. (XII. 29.) Korm. rendelet {a továbbiakban: Kormányrendelet} rendelkezéseit kell figyelembe venni.

A térítési díjra vonatkozó új szabályozás **a fenntartóra bízta annak eldöntését, hogy él-e a jogszabály adta lehetőséggel és bevezeti-e a gondozásért kérhető térítési díjat**, tehát minden önkormányzat és más fenntartó maga dönthet ebben a kérdésben.

A fenntartó első feladata az intézményi térítési díj meghatározása.

A Gyvt. 147. § (2) bekezdés értelmében **a fenntartó a bölcsőde esetében kiszámítja az intézményi térítési díjat**, melyet **külön kell meghatározni a gondozásra** és külön az **étkeztetésre** vonatkozóan.

Amennyiben a fenntartó úgy dönt, hogy **nem kér a gondozásért térítési díjat**, abban az esetben is **ki kell számolnia a gondozásra is az intézményi térítési díjat**.

A fenntartó a kiszámított **intézményi térítési díjat alacsonyabb összegben is meghatározhatja**.

Ha a fenntartó **nem kíván térítési díjat szedni a gondozásért**, akkor **az intézményi térítési díjat nullában kell meghatározni a gondozás esetében**. Önkormányzat esetén a **rendeletében kimondja, hogy ez az összeg nulla. Fontos, hogy ezt** írásban dokumentálni kell {Kormányrendelet 9. §. (2) bek.}.

Az **intézményi térítési díj meghatározásának** azért is van relevanciája, mert a fenntartónak tudnia kell, hogy az adott bölcsőde milyen költségeket, kiadásokat tesz ki; másrészt pedig **be tudja mutatni, hogy amennyiben szedne a gondozásra térítési díjat, az mennyibe kerülne a kötelezettek számára**.

A bölcsődében a **gondozásra számított intézményi térítési díj az élelmezés nyersanyagköltségével csökkentett szolgáltatási önköltség és a normatív állami hozzájárulás összegének különbözete**. Az élelmezés nyersanyagköltségének meghatározásakor az általános forgalmi adóval növelt összeget kell figyelembe venni {Kormányrendelet 9. §. (1) bek.}.

A **gyermekétkeztetés intézményi térítési díjának az alapja** – Gyvt. 151. §. (3) bekezdés értelmében – **az élelmezés nyersanyagköltségének az egy ellátottra jutó napi összege**.

A bölcsődében a szolgáltatási önköltség általában a bérből, járulékból, dologi kiadásokból, beruházásból, stb. tevődik össze. Ezeket figyelembe véve a bölcsődében egy gyermek éves ellátása (szolgáltatási önköltsége) **900-1 500 ezer forint** között mozog, amely összeg függ attól, hogy területileg hol helyezkedik el, milyen épületben működik és ki működteti az intézményt (megyei jogú város, község, integrált intézmény, stb.).

Az állam a bölcsőde működtetéséhez a költségvetési törvényben nevesített normatíva formájában járul hozzá, mely 2012-ben **494 100,-Ft/fő/év**.

A gyermekétkeztetés intézményi térítési díjának az alapja tehát, az élelmezés nyersanyagköltésének az egy el-
látottra jutó napi összege, amely szintén változó intézményenként, átlagban **350-550,-Ft/nap**.

Az alábbi példával szeretnénk bemutatni, hogy a gondozásra hogyan kell meghatározni az intézményi térítési díj összegét a fentiekre való tekintettel:

- A szolgáltatási önköltség: **1 300 000,-Ft/év/gyermek**.
- Élelmezés nyersanyagköltése: 400,-Ft (ÁFA-val)/nap/gyermek*251 nap.
(kötségvetési törvény alapján) = **100 400,-Ft/év/gyermek**.
- Állami normatív hozzájárulás összege: **494 100,-Ft/év/gyermek**.

A bölcsődében gondozásra megállapítható intézményi térítési díj összege tehát: 1 300 000,-Ft – 100 400,-Ft – 494 100,-Ft = **705 500,-Ft/év/gyermek**. **Havi bontásban** az intézményi térítési díj összege: **58 792,-Ft**. A megállapított **napi intézményi térítési díj összege** – átlag 21 nappal számolva – **2 800,-Ft! Ezt dokumentálni kell!**

- A fenntartó az intézményi térítési díjat a Gyvt. 147. § (4) bekezdés alapján alacsonyabb összegben is meghatározhatja, például akár 200 Ft/nap összegben is.
- Az intézményi térítési díj nulla is lehet, amennyiben a fenntartó nem kíván gondozási díjat szedni. Ezt is dokumentálni szükséges!

Garanciális szabály – a kötelezettek számára – , hogy az intézményi térítési díj jelenti a maximumot, tehát ettől magasabb összeget nem lehet elkérni a szülőtől!

Személyi térítési megállapítása

A kötelezett által **fizetendő** térítési díj összegét (**személyi térítési díj**) az **intézményvezető** konkrét összegben **állapítja meg {Gyvt. 148. § (1) bek.}**.

A bölcsődei ellátás esetén **az intézményvezető megállapítja a gyermekétkeztetésre vonatkozó személyi térítési díjat**, valamint *a fenntartó döntésétől függően a gondozásra is* {Gyvt. 148. § (2) bek.}.

Amennyiben a fenntartó úgy dönt, hogy **a gondozásért nem kér térítési díjat**, abban az esetben **nem kell alkalmazni a Gyvt. 150. §-ban meghatározottakat, csak** a gyermekétkeztetésre vonatkozó rendelkezéseket kell figyelembe venni a Gyvt. 151. § alapján.

A jogszabály lehetővé teszi, hogy a kötelezett vállalhatja **a mindenkori intézményi térítési díjjal azonos személyi térítési díj megfizetését**, vagy **a mindenkori intézményi térítési díj és a számára megállapítható személyi térítési díj különbözete egy részének a megfizetését**, melyet természetesen **írásban kell előterjesztenie** {Gyvt. 148. § (10) bek.} a fenntartó részére.

A Gyvt. 150. §-a alapján a személyi térítési díj megállapításánál a család egy főre eső jövedelmét kell figyelembe venni. Az **egy főre eső jövedelem számításakor az alábbi személyek jövedelmét kell figyelembe venni:**

- **a szülőt, a szülő házastársát vagy élettársát;**
- **a 20 évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező gyermeket;**
- **a 23 évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező, a nappali oktatás munkarendje szerint tanulmányokat folytató gyermeket;**
- **a 25 évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező, felsőoktatási intézmény nappali tagozatán tanulmányokat folytató gyermeket;**
- korhatárra való tekintet nélkül a tartósan beteg, illetőleg a fogyatékos gyermeket és rendszeres havi jövedelmüket.

A törvény szabályai szerint a bölcsődei személyi térítési díj összege – az **étkezéssel együtt** – nem haladhatja meg **a család egy főre eső nettó jövedelmének a 25 %-át** {Gyvt. 150. § (3) bek. c) pont}.

A személyi térítési megállapításánál – **gondozás esetében** – figyelemmel kell lenni a Gyvt. 150. § (5)-(6) bekezdés rendelkezéseire, tehát a *rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek, a 3 vagy több gyermeket nevelő családok gyermekei, valamint a tartósan beteg, vagy fogyatékos gyermekek, az átmeneti gondozásban lévő, az ideiglenes hatállyal nevelőszülőnél, vagy gyermekotthonban elhelyezett, valamint az átmeneti, vagy tartós nevelésbe elhelyezett gyermekek* **mentesülnek a gondozási díj megfizetése alól** a törvény erejénél fogva. A kedvezményezett körön kívül eső családok esetében pedig **jövedelemarányosan kerül megállapításra a személyi térítési díj**, tehát a **szabályozás figyelemmel van a szülők jövedelmi helyzetére**.

Amennyiben a **gondozásért nem kérnek térítési díjat**, abban az esetben a **gyermekétkeztetés esetén a Gyvt. 151. § (5) bekezdésben foglaltakat kell irányadóként tekinteni**.

Az alábbi táblázatban szeretnénk szemléltetni, hogy amennyiben – a fenntartó döntése alapján – a **gondozásra is megállapítják a személyi térítési díjat**, abban az esetben **milyen költségek terhelik a szülőket**, a család egy főre eső jövedelme alapján:

Egy főre eső nettó jövedelem (Ft)	Térítési díj (Ft) (étkezéssel együtt 25%)
0-37 000	0
37 100	9 275
38 000	9 500
38 500	9 625
39 000	9 750
39 500	9 875
40 000	10 000
41 500	10 375
42 000	10 500
43 000	10 750
45 000	11 250
48 000	12 000
50 000	12 500
52 500	13 125
54 000	13 500
55 000	13 750
60 000	15 000
62 000	15 500
65 000	16 250
67 500	16 875
68 500	17 125
70 000	17 500
72 500	18 125
75 000	18 750
77 500	19 375
79 000	19 750
80 000	20 000
85 000	21 250
87 500	21 875
90 000	22 500
95 000	23 750
100 000	25 000

Az intézkedés gyakorlati alkalmazása leginkább egy konkrét példán keresztül érthető meg:

Az étkezésre megállapított napi térítési díj összege (nyersanyagköltség ÁFA-val együtt) **450,-Ft**. Ha a fenntartó úgy dönt, hogy a **gondozásra is megállapít térítési díjat**, például **napi 400,-Ft** összegben, akkor **850,-Ft** személyi térítési díjat kell napi szinten fizetni. Ez **20 napra** vetítve **étkezéssel együtt 17.000,-Ft-ot jelent**.

Ha a **család alacsony jövedelemmel rendelkezik**, épp meghaladva a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény határértékét (**37.100,-Ft**), akkor az egy főre jutó jövedelem alapján **maximum 9.275,-Ft kérhető el** a születtől.

Ha **jobb anyagi körülmények között élő családot** veszünk alapul, például **70.000,-Ft nettó egy főre eső jövedelemmel**, akkor **legfeljebb 17.050,-Ft-ot fizethet a szülő** a törvény szerint, tehát a példában szereplő 17.000,-Ft elkérhető ez esetben.

Amennyiben az egy főre eső rendszeres havi jövedelem tehát 37 050,-Ft, vagy annál kevesebb, abban az esetben rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül a gyermek, tehát térítésmentesen veheti igénybe az ellátást.

Ha a megállapított személyi térítési díj összege – étkezéssel együtt – magasabb, mint a család egy főre eső nettó jövedelmének a 25 %-a, abban az esetben a térítési díj fizetésére kötelezett személytől csak annyi összeg kérhető el, amennyit a jogszabály megenged, tehát az egy főre eső nettó jövedelem 25 %-a.

A Gyvt. 148. § (5) bekezdés alapján az **önkormányzati fenntartónak lehetősége** van arra is – rendeletében foglaltak szerint –, hogy **alacsonyabb mértékben állapítsa meg** a személyi térítési díjat, tehát kevesebbet kérjen a szülőktől, illetve **egyedi esetekben elengedje**, ezzel rugalmasan igazodva a felmerülő egyedi élethelyzetekhez. A konkrét összegek meghatározásánál figyelembe vehet például szociális szempontokat, valamint a jövedelmi viszonyokat is.

Bölcsődében a személyi térítési díjat – gondozásra is – ellátási napra vetítve kell megállapítani, tehát az adott hónap nyitvatartási napjainak függvényében. A **bölcsődei gondozás személyi térítési díját** – a fenntartó eltérő döntése hiányában – abban az esetben is **teljes hónapra kell megállapítani**, ha a gyermek az ellátást a hónap nem minden napján veszi igénybe {Kormányrendelet 9. §. (3) bek.}. Ez azt jelenti, hogy a megállapított és a kötelezett által előre befizetett személyi térítési díjból a gyermek hiányzása esetén nem jár vissza a különbözet, kivéve, ha a fenntartó eltérően rendelkezik.

A fenntartó úgy rendelkezhet a gondozásra megállapított személyi térítési díj tekintetében – a gyermekétkeztetéshez hasonlóan – hogy azokon a napokon, amikor a gyermek valamely ok miatt hiányzik a bölcsődéből és a távolmaradását a szülő bejelentette, a többletet a következő hónapban a fizetés alkalmával be kell számítani, vagy vissza kell fizetni a kötelezett számára.

Nézzünk konkrét példát arra vonatkozóan is, hogy havi szinten hogyan történik a számítás, valamint az elszámolás, amennyiben gondozásra is megállapítottak személyi térítési díjat:

	Február 21 nap	Március 21 nap	Április 20 nap	Május 22 nap
Étkezésre megállapított személyi térítési díj (450 Ft/nap)	9 450 (21 napra)	9 450 (21 napra) 6 750 (15*450 Ft) (ha a gyermek hiányzott 6 napot)	9 000 (20 napra) 5 400 (12*450 Ft) (ha a gyermek hiányzott 8 napot)	9 900 (22 nap) 4 950 (11*450 Ft) (ha a gyermek hiányzott 11 napot)
Gondozásra megállapított térítési díj (400 Ft/nap)	8 400	8 400	8 000	8 800
Egy főre eső nettó jövedelem 25%-a (50.000 Ft)	12 500*	12 500*	12 500*	12 500*
Fizetendő térítési díj	12 500	12 500	12 500	12 500

*Az egy főre eső nettó jövedelmet is csak egyszer állapítjuk meg és ehhez mérten határozzuk meg a kötelezett által fizetendő személyi térítési díj összegét!

Az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény határozza meg azon tevékenységek körét, amelyek a közérdekű jellegre való tekintettel adó alóli mentességet élveznek. A törvény erejénél fogva **mentes az adó alól az a szolgáltatásnyújtás – az étkeztetés kivételével**, ha az ennek fejében járó ellenérték külön térítendő meg – és az ahhoz szorosan kapcsolódó termékértékesítés, **amelyet bölcsődei ellátás keretében közszolgáltató – ilyen minőségében – teljesít** {85. § (1) bekezdés h) pont}.

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszechenyterv.gov.hu
06 40 638 638

MAGYARORSZÁG MEGÚJUL

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.